

## § 1 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

### *Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen*

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Katarina Luhr (MP) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 18 oktober 2022 sedan Åsa Lindhagen (MP) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 19 oktober 2022

*Svante O. Johansson*

ersättare för ordföranden

*/Ritva Järvi*

sekreterare

## § 2 Avsägelser

Andre vice talmannen meddelade

att *Karin Enström* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i konstitutionsutskottet,

att *Viktor Wärnick* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i civilutskottet,

att *Erik Ottoson* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet,

att *Jessica Rosencrantz* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet och

att *Mats Green* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

### § 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält Erik Ottoson som ledamot i konstitutionsutskottet, Jessica Rosencrantz som ledamot i socialförsäkringsutskottet, Mats Green som ledamot i näringsutskottet och Viktor Wärnick som ledamot i arbetsmarknadsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

*ledamot i konstitutionsutskottet*  
Erik Ottoson (M)

*ledamot i socialförsäkringsutskottet*  
Jessica Rosencrantz (M)

*ledamot i näringsutskottet*  
Mats Green (M)

*ledamot i arbetsmarknadsutskottet*  
Viktor Wärnick (M)

### § 4 Anmälan om gruppleddare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält *Mattias Karlsson* i Luleå som gruppleddare för partigrupp från och med den 18 oktober.

### § 5 Anmälan om ställföreträdare för statsministern

Andre vice talmannen meddelade att statsministern informerat riksdagen om att han enligt 6 kap. 10 § regeringsformen utsett statsrådet och chefen för Klimat- och näringslivsdepartementet Ebba Busch (KD) att vara hans ställföreträdare.

### § 6 Meddelande om partiledardebatt

Andre vice talmannen meddelade att partiledardebatt skulle äga rum *onsdagen den 26 oktober kl. 9.00*.

### § 7 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 20–21 oktober

Andre vice talmannen meddelade att *onsdagen den 26 oktober kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 20–21 oktober äga rum.

Följande dokument hänvisades till utskott:  
Motioner  
2022/23:3, 6 och 9 till trafikutskottet

§ 9 Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 11)

*Allmänpolitisk debatt*

*Internationella frågor och utrikespolitik*

*Internationella frågor  
och utrikespolitik*

Anf. 1 OLLE THORELL (S):

Fru talman! I Sveriges riksdag finns en bred samsyn om mycket i utrikespolitiken. Det är bra för Sverige att det finns en bred majoritet i Nato-frågan, att vi är ense om att EU är vår viktigaste utrikespolitiska arena och att vi ser lika på vikten av att ge stöd på alla sätt till Ukraina så att de kan vinna kriget mot Ryssland.

Det som oroar mig, fru talman, är någonting annat. Det är att Sverige nu verkar dra sig tillbaka på den internationella arenan. Signalen från den nya regeringen är att Sverige ska fokusera på närområdet och EU och se till svenska intressen – som om den tidigare regeringen inte hade gjort det?

Det är klart att Magdalena Anderssons regering hade svenska intressen för ögonen i all utrikes- och säkerhetspolitik. Frågan är snarare vad man betecknar som svenska intressen. Tar de svenska intressena slut utanför EU:s gränser? Vi ska förstås visa solidaritet med folket i Ukraina. Men betyder det att det är slut på den svenska solidariteten när vi har gjort det? Är måttet fullt?

Är det inte också ett svenskt intresse att krig och konflikt upphör i Jemen, Iran, Myanmar och Etiopien eller på andra platser där miljoner tvingas fly, svält breder ut sig och demokrati, folkrätt och mänskliga rättigheter trycks tillbaka?

Självklart är det ett svenskt intresse att arbeta globalt och brett. Inte minst EU självt har ju kommit till insikten att EU måste vara mer aktivt som aktör och mer närvarande på den globala scenen, ta fler initiativ och bygga starkare relationer i Asien, Latinamerika och Afrika. Men den svenska regeringen skickar signalen att Sverige drar sig tillbaka, koncentrerar sig på annat än globala utmaningar och blir en mer provinsial aktör. Det tror jag är dåligt för Sverige och för svenska intressen.

Annat som oroar är förstås att man skrotar enprocentsmålet för biståndet. Man skär ned med flera miljarder och låtsas med ett reptrick att det är möjligt att få mer och bättre resultat med mindre pengar. Man gör också ett lappkast i inriktningen: Från att ha haft fokus på fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling blir i stället biståndet en bisyssla för handelsministern.

Biståndet ska nu också vara ett verktyg för att stoppa migration, stimulera till återvandring och användas som påtryckningsmedel för att få länder att ta emot utvisade från Sverige. Detta lappkast och detta reptrick tror vi är dåligt för Sverige.

Slutligen oroar jag mig för att Sverige nu skrotar den feministiska utrikespolitiken. När länder som Kanada, Frankrike och Norge följer Sve-

riges exempel skrotar den nya svenska regeringen den feministiska utrikespolitiken. Jag undrar då på vilket sätt regeringen tycker att feminismen i världen har gått för långt.

Den feministiska utrikespolitiken bygger på tre R: representation, resurser och rättigheter. Är det för hög representation av kvinnor i världen? Är det för omfattande rättigheter för flickor och kvinnor i världen? Är det för stora resurser som går till att stärka flickor och kvinnors villkor i världen?

Den här riksdagen, väljarna och tittarna kan lita på att vi socialdemokrater kommer att fortsätta att kämpa för svenska intressen, inte minst genom biståndspolitiken och genom att driva på för en fortsatt feministisk utrikespolitik.

(Applåder)

Anf. 2 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Vi lever onekligen i oroväckande tider just nu. Säkerhetsläget i vår del av världen är som bekant det värsta sedan andra världskriget.

Varje dag blir vi påmind om Rysslands skoningslösa anfallskrig mot Ukraina. Under de snart åtta månader som har gått sedan Putinregimens fullskaliga invasion inleddes har vi tvingats läsa om eller rent av höra historier från vänner och bekanta i Ukraina. Vi får höra om den obeskrivliga grymhet som de ryska förövarna gör sig skyldiga till.

Jag har sagt det många gånger förr, men det tål att upprepas gång på gång: Ukraina och våra ukrainska systrar och bröder förtjänar vårt fulla stöd med alltifrån mat och kläder till mediciner eller vapen och försvarsmateriel.

Fru talman! Vi får därtill aldrig acceptera ockupationen, som tydligt bryter mot internationell rätt. Vi måste komma ihåg att invasionen faktiskt började för över åtta år sedan. Varenda centimeter av Ukraina som nu är ockuperad ska befrias, från Krim i söder till Donetsk i norr.

Mot bakgrund av detta ser jag verkligen fram emot att arbeta nära den nya regeringen. Jag ser nu att det finns en stor potential att agera snabbt och enat i aktuella frågor.

Fru talman! Något som särskilt glädde mig under den efterlängtnade regeringsförklaringen var det tydliga stöd som vår nye statsminister riktade till Taiwan, som milt uttryckt är att betrakta som ett globalt föredöme inom närpå varje samhällsområde. Jag är övertygad om att det även glädde Taipei Mission i Sverige, eller, som jag själv skulle kalla det, Taiwanese Representative Office.

I Sverige bör vi göra vad vi kan för att gå i bräsch och verka för att tillsammans med likasinnade stärka våra band till Taiwan genom täta handelsförbindelser, ett tydligt erkännande av deras suveränitet och främjande av andra samarbeten. De ska likt vilket annat land som helst kunna delta i stora internationella organisationer, inte minst inom FN. Givetvis måste vi också stärka den svenska representationen på plats i Taiwan.

Fru talman! Orden zan, zendegi, azadi – ”kvinna, liv, frihet” på farsi – har kommit att eka på gatorna från norr till söder i och utanför Iran. Vi ser en efterlängtnad fredlig revolution i Iran. Vi ser hur människor offrar allt för att de är trötta på det statssanktionerade förtrycket och törstiga efter frihet.

Den främsta symbolen för förtrycket i Iran är slöjtvånget, som ju var gnistan till att den här revolutionen startade sedan unga Mahsa Amini blivit ihjälslagen av den så kallade moralpolisen för att hon inte hade tagit på sig sin obligatoriska slöja korrekt – hur man nu kan ha en moralpolis i ett land vars styre fullkomligt saknar moral.

Fru talman! Den här typen av regimer behöver man vara rak mot. Tyvärr har så inte varit fallet under den socialdemokratiska regeringen. Om detta blev vi påmind av den välkända iranska civilsamhällshjältinnan Masih Alinejad, som tappert kämpat emot slöjtvånget och det statssanktionerade förtrycket i Iran. Hon har använt sin röst direkt mot de svenska Socialdemokraterna. Hon menar att de har agerat direkt kontraproduktivt i kampen mot förtrycket och rent av legitimerat detta. Jag förstår henne.

Nu har Socialdemokraterna äntligen fått lämna Rosenbad. Därför ska det en gång för alla vara slutdaltat med den iranska skurkregimen. Revolutionen i Iran ger oss hopp. Låt detta vara slutet för ayatolla Khamenei. (Applåder)

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Att ledamoten Wiechel tar upp och ger ett starkt stöd till Taiwan tror jag inte förvånar någon som har jobbat med utrikespolitik tidigare. I grunden håller jag också med Wiechel om att vi behöver ge ett starkt stöd till Taiwan och Taiwans folk i hotet från Kina.

Men vad tror ledamoten händer om Sverige backar från internationella organisationer och tar bort kärnstöd från FN och FN-organ? Jo, det finns en aktör där ute som är beredd att lägga plånboken på bordet och ta den plats som Sverige nu backar undan från. Den aktören heter Kina och Xi Jinping.

FN kommer att befolkas av kinesiska toppdiplomater om inte västvärlden steppar upp och behåller biståndet på höga nivåer, behåller ett starkt kärnstöd till de multilaterala organisationerna och visar att FN är en organisation för fred över hela världen. Om vi backar kommer Kina och Xi Jinping att ta vår plats.

Anf. 4 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för den här angelägna frågan! Det gläder mig särskilt att Svenneling lyfter just Kina och den oro som finns när de tar för sig alltmer.

Jag menar att det finns stor potential att rikta om bistånd och olika satsningar för att det ska bli effektivt. Jag tycker därför att det är positivt att regeringen, som man nu har aviserat, ska slå ihop handelsområdet med biståndet för att på så sätt kunna effektivisera arbetet. I kombination med ett betydligt mer effektivt säkerhetstänk tror jag att man på så vis kan mota den typ av hot som Svenneling ger uttryck för kan finnas.

Anf. 5 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Sverige har länge haft ett otroligt stort inflytande i FN. Vi har haft generalsekreterare och viktiga poster under lång tid. Det har hängt samman med att vi också har gett ett tydligt finansiellt och politiskt stöd.

Nu har vi en regering som i stället smutskastar internationella organisationer och säger att dessa är ineffektiva, när vi faktiskt ser att de räddar liv och ger människor framtidshopp. Detta kommer att leda till att Kina i stället tar makten över många multilaterala organisationer som i dag är viktiga för oss. Jag är djupt oroad över den utvecklingen.

Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Jag är inte ett dugg oroad för att den här regeringen – åtminstone om man är lyhörd, vilket jag förväntar mig att man är – inte kommer att agera gentemot de eventuella hot som uppstår och ta det här problemet på allvar.

Som ledamoten Svenneling mycket väl känner till har undertecknad länge varit väldigt djupt involverad i just bistandsfrågor. Där krävs det att man på ett mycket tydligare sätt involverar också säkerhetstänket. Det tror jag att man kommer att göra.

Anf. 7 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag har en mycket konkret fråga till Markus Wiechel: På vilket sätt har feminismen gått för långt i världen?

Vi kan inte ställa några sverigedemokratiska statsråd till svars, men det är ju ändå Sverigedemokraterna som håller i tyglarna och rycker åt det håll som trepartiregeringen ska springa åt. Jag förmodar därför att Sverigedemokraterna jublar åt beskedet att den feministiska utrikespolitiken nu är skrotad.

Jag upprepar därför min fråga från anförandet: På vilket sätt är det ett problem att Sverige har haft en feministisk utrikespolitik, och på vilket område har feminismen gått för långt i världen?

Anf. 8 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Jag menar bestämt att man från regeringens sida visar handlingskraft när man slopar plakatpolitik som inte betyder någonting. Det här är en etikett som knappt den socialdemokratiska regeringen själv visste vad den betydde.

Det vi har sett är tvärtom att man har struntat i viktiga och fundamentala värden. Det är bara att kolla på Masih Alinejad från Iran, som här i Sveriges riksdag stod öga mot öga med förra utrikesministern Ann Linde och menade att denna legitimerade det förtryck som fanns i Iran – bara som ett konkret exempel av väldigt många.

Det är detta som är problemet. Man har bara använt sig av etiketten feministisk utrikespolitik. I själva verket har det inte betydtt särskilt mycket alls.

Anf. 9 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Det finns en mängd exempel på hur den feministiska utrikespolitiken har bidragit till att stoppa könsstämpningar av flickor i lokalsamhällen. Det har bildats ett internationellt nätverk för kvinnliga medlare. Vi har förändrat lagstiftningen i en mängd länder för att stärka kvinnors och flickors rättigheter.

Men jag frågar igen: Var har feminismen gått för långt, enligt Sverigedemokraterna och Markus Wiechel?

Anf. 10 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Återigen: Etiketter är en sak, men vad man faktiskt gör i politiken är en helt annan.

Jag ser inte varför Olle Thorell skulle behöva tro – det gör åtminstone inte jag – att den kommande regeringen på något sätt skulle minska arbetet med att motverka könsstämpning. Som Olle Thorell mycket väl vet är detta en fråga som Sverigedemokraterna har drivit väldigt hårt i utrikespolitiken och i politiken generellt. Vi kan aldrig acceptera den typen av förtryck.

Anf. 11 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Det är mycket som händer i vår värld i dag. Mycket är bra och positivt. Det talar vi sällan om. Jag tänker inte heller göra det. Jag tänker lyfta upp kriget i vårt grannland, kriget i Ukraina. Det har inte kommit som en blix från klar himmel. År 2014 annekterades Krim. År 2008 gick samma land, Ryssland, in i Georgien. Vad har konsekvenserna blivit? Vad har följt med detta? I Georgien är två regioner, Abchazien och Sydossetien, annekterade. Och i Ukraina pågår ett fullskaligt, illegalt krig.

Detta visar hur viktigt det är att omvärlden fortsätter med sin enighet och att vi stöder Ukraina, så att territorierna i Ukraina kan gå tillbaka till Ukraina och inte tillfalla Ryssland. Men det är också viktigt att stödja andra länder, som Georgien och även Moldavien.

Fru talman! Jag vill lyfta upp några saker till i mitt anförande. Vi talar om Ryssland. Men det finns ytterligare en stor och stark auktoritär regim. Jag tänker på Kina, som agerar. Taiwan har nämnts i den här debatten. Men jag vill lyfta upp Tibet.

Tidigare talades det mycket om Tibet. I dag är det relativt tyst. Det är mycket olyckligt. Det som sker i Tibet i dag har pågått sedan 1950-talet. Barn tas ifrån sina föräldrar och sätts på så kallade internatskolor där språkbruk och traditioner som hör till Tibet tvättas bort. Familjer är rädda. Den som sätter sig upp mot den kinesiska regimen vet nämligen att familjen kommer att få ett besök av den kinesiska regimen. Och arbetslösheten är hög.

Dalai lama är en aktiv ledare. Han har sett till att dela det politiska och det religiösa ledarskapet. Det är bra. Det finns ett politiskt exilstyre i Indien.

Det är viktigt att den fria demokratiska världen – vi som lever med demokrati, respekt för mänskliga rättigheter, marknadsekonomi och respekt för rättsstatens principer – följer och stöder de länder där det inte finns samma rättigheter och möjligheter. Det ser jag som viktigt för oss att göra.

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg (M).

Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag har väldigt stor respekt för Margareta Cederfelts arbete som ordförande i OSSE:s parlamentariska församling och hennes arbete för Tibet under många år. Jag minns starkt ett möte med en kinesisk företrädare där Margareta Cederfelt pratade om att hon hade varit i Tibets största stad Lhasa. På ett väldigt snyggt sätt ifrågasatte hon den information som kom från kinesiskt håll.

Enligt den regeringsförklaring som Ulf Kristersson lämnade tidigare i veckan är det ”en i första hand svensk och europeisk utrikespolitik” som ska föras. Jag undrar vad Cederfelt tänker om risken för att vi nu får se ett ökat inflytande från Ryssland och Kina i Centralasien och många andra länder där OSSE finns och där svenskt bistånd och framför allt FN-bistånd har funnits under lång tid. Vilka är riskerna om Sverige nu backar undan och inte ger samma stöd till FN som vi har gjort historiskt? Finns det inte en stor risk att Kina och Ryssland tar över?

Anf. 13 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Håkan Svenneling för frågan.

Jag skulle vilja lägga till en sak som Ulf Kristersson nämnde i regeringsförklaringen. Det handlar om auktoritära stater och hotet från Kina. Det finns också med i regeringsförklaringen. Det vill jag understryka.

Jag vill också nämna att flera stormakter, som Kina och Ryssland, är oerhört aktiva norr om Sverige, där Svalbard ligger, i den arktiska regionen. Detta visar, när det handlar om auktoritära regimer, hur viktigt det är att vi tittar också på vårt närområde.

Låt mig också nämna Belarus, ett annat land i vår närhet. Det är inte många mil, ungefär 45 mil, mellan Minsk och Sverige. Det är inte långt. Där finns Ryssland, och där finns Kina, inte för att de är fredliga länder utan av helt andra anledningar.

Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Ett klassiskt sätt i utrikespolitiken att inte svara på en fråga är att göra en resa någon annanstans på vårt jordklot. Jag skulle vilja att Margareta Cederfelt återvänder till Centralasien och till den risk som finns när vi nu drar in på kärnstöd och bistånd till FN:s organisationer och som i dag ges till folk i Centralasien som lever under otroligt svåra omständigheter. Man har historiskt levt under förtryck av både Ryssland och Sovjetunionen men ser nu också det kinesiska intresset öka.

Vad är deras chans om vi drar oss undan? Vad är deras chans att slippa leva under ett auktoritärt styre, vilket de faktiskt gör i många länder i dag?

Anf. 15 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! I Centralasien befinner sig mycket riktigt flera fattiga länder genom avtal i fortsatt samarbete med Ryssland. Hur ska detta kunna åtgärdas? Jag säger: handel och utvecklad ekonomi. Jag ser EU som en oerhört viktig aktör här. Jag ser den transatlantiska länken som viktig.

Ett problem i flera av de centralasiatiska länderna har varit arbetskraftsinvandring.

Anf. 16 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag kommer att ställa samma fråga till Margareta Cederfelt som jag ställde till Markus Wiechel. På vilket sätt är det ett problem att Sverige har haft en feministisk utrikespolitik? På vilket sätt har feminismen gått för långt i världen? På vilket sätt har det motverkat svenska intressen? Den nya regeringen signalerar nu väldigt tydligt att man ska värna svenska intressen. Man drar sig tillbaka. Man värnar svenska intressen



mer. Är det inte ett svenskt intresse att driva en feministisk utrikespolitik som stärker flickors och kvinnors rättigheter globalt?

Mycket med den här regeringsbildningen har tagit tid. Och reformer som har utlovats verkar dröja mest hela mandatperioden. Men det gick väldigt fort att skrota den feministiska utrikespolitiken. Om man googlar på det nu kan man inte längre hitta det på regeringens hemsida. Det var viktigt att få ut den signalen till omvärlden lika fort som det går att knäppa med fingrarna.

Anf. 17 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Olle Thorell för frågan.

Om Olle Thorell hade lyssnat noga på regeringsförklaringen hade han hört att bland annat utbildning för flickor nämndes. Det är en oerhört viktig fråga.

En annan fråga som nämndes var kvinnors rättigheter och bland annat misshandel av kvinnor och våldtäkter. Även det är oerhört viktiga frågor. I flera länder i världen är det inte ett brott i dag att misshandla eller våldta en kvinna. I flera länder runt om i världen har kvinnor ingen egen ekonomi. De har inte ens arvsrätt efter sina män om dessa har avlidit. Vad är det för trygghet?

Detta är frågor som står högt på Ulf Kristerssons regerings agenda.

Anf. 18 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag betvivlar inte Margareta Cederfelts eller Ulf Kristerssons engagemang för ökad jämställdhet i Sverige och i världen. Det var fint sagt om mäns våld mot kvinnor och så vidare.

Jag undrar bara hur det motverkar svenska intressen att bedriva en feministisk utrikespolitik? På vilket sätt har det varit ett problem att Sverige har drivit en feministisk utrikespolitik för att stärka kvinnors och flickors rättigheter?

Anf. 19 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Jag vill först kommentera en sak som jag inte hann säga i det första inlägget. Olle Thorell sa att regeringsbildningen har tagit lång tid. Ja, men Olle Thorell kanske ska dra sig till minnes vad som hände 2018. För Olle Thorells egen regering tog det 120 dagar, tre och en halv månad. Och den höll inte. Jag säger bara det som ett exempel.

Kvinnors rättigheter är oerhört viktiga. Jag vet att Olle Thorell anser detta. Vad jag ser som en fördel med Ulf Kristerssons regering är att vi också kommer att agera.

Anf. 20 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Den första fråga som den nya utrikesministern Tobias Billström borde ta tag i är att omgående kalla upp Irans ambassadör i Sverige till UD. Den iranska regimen har under decennier brutit mot mänskliga rättigheter och varit en av världens mest auktoritära regimer. De senaste månaderna har våldet varit än grymmare, särskilt mot unga kvinnor. Under den senaste protestvågen, som startades av mordet på Jina Amini, har hundratals, kanske tusentals, dödats. Nyligen erkände en av de höga militära cheferna att genomsnittsåldern bland dem som gripits är 15 år.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

*Allmänpolitisk debatt*

*Internationella frågor  
och utrikespolitik*

I måndags beslutade EU om utökade riktade sanktioner mot regimen elit, och det är bra. Men det är inte tillräckligt, eftersom så få personer och organ listades. Det iranska folket förtjänar mer av oss. Deras kamp är bokstavligen en kamp på liv och död. De måste höra våra röster varje dag som stöd för deras kamp och uppror. Vi ska inte låta regimen komma undan. Strafffrihet ska inte råda. I juli i år dömdes svensk domstol en iransk man till livstids fängelse för mord och folkrättsbrott. Likt dem som på 80-talet torterade människor i iranska fängelser ska dagens mördare en dag ställas inför rättsvisans kammare och dömas för sina brott. En dag ska alla mördare dömas.

Fru talman! Den senaste tiden har vi kommit mycket närmare ett kärnvapenkrig än på mycket länge. Det är djupt oroande och en varningsklocka för hur lätt despoter tar på mänsklighetens livsmiljö och existens. Likgiltigheten inför klimatförändringen är en liknande frågeställning.

Rysslands oförlåtliga attack på Ukraina ska vi för alltid fördöma. Putin har visat hur han har förvandlat Kreml till en kleptokrati som suger ut och dödar sitt eget folk för sina egna imperialistiska maktambitioner skull. Men det ukrainska folket satte sig i vägen. Det har de senaste åtta månaderna visat att det vägrar låta sig underkuvas. Med stöd från omvärlden har det heroiskt stått upp för att försvara sitt land mot en hänsynslös och brutal angripare som inte drar sig för att dagligen begå krigsbrott som nu kan räknas i tusental.

De omfattande sanktionerna mot Ryssland har tillsammans med vårt militära stöd varit viktiga för den ukrainska militärens framgångar, men nu avgörs långsiktigheten i vårt stöd. Då krävs mer än militära resurser. Snart är vintern här. I ett land i ett pågående krig riskerar den sköra välfärdsstaten att haverera. Hur ska vi rädda alla vid en eventuell kärnvapenattack? Ukrainas ekonomi har redan krympt med en tredjedel. Ska Ukraina ha långsiktig motståndskraft måste våra löften om långsiktigt stöd såväl humanitärt och militärt som till återuppbyggnad förverkligas. En del borgerliga politiker försöker nu så split genom att attackera politiska motståndare i stället för att poängtera den enighet som vi har i Sverige. Det är en annan sak att föra en politisk debatt om hur vi ger stöd och vara orubblig i sitt stöd till det ukrainska folket. Motsatsen är att vara en auktoritär stat där det fria ordet just inte är fritt.

Fru talman! Den nya utrikesministern Billström har inlett mycket svagt, med en eurocentrisk utrikespolitik utan feministisk analys, med nedskärningar i biståndet, med borttagande av enprocentsmålet och med ett förakt för internationella organisationer. Att dessutom tro att ett land har demokrati bara för att det finns ett parlament man kan ringa är både svagt och anmärkningsvärt. Låt mig säga sanningen: Turkiet är ingen demokrati under Erdoğan's regim. Allt detta kommer att göra Sverige till ett mycket litet land i internationella sammanhang, tror jag.  
(Applåder)

Anf. 21 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Håkan Svenning lyfte fram en oerhört viktig fråga om Iran och det som försiggår där. Jag skulle vilja ta upp ytterligare en fråga om Iran. Jag tänker på kurderna, som är utsatta för förföljelse. Kurderna har varit en förföljd grupp under en längre tid genom historien, men det är först nu det kommer till stånd en allmän och mer omfattande diskussion

om kurdernas situation i Iran. Jag har läst rapporter om 1 540 skadade kurder i de västra delarna av Iran. Jag har läst om 30, 40, 50, 60 eller ännu fler mördade kurder. Det var mordet på den 22-åriga kurdiska kvinnan Jina Mahsa Amini som öppnade världens ögon för vad som sker i Iran. Detta är något som vi måste diskutera mycket i Sveriges riksdag.

Anf. 22 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag delar Margareta Cederfelts analys och hennes uppmaning att diskutera detta mer. Men framför allt måste vi gå från ord till handling. Det kan den nya moderatledda regeringen se till att vi gör. Det iranska folket behöver mer än bara vackra ord här i denna kammare. Man behöver faktiskt se konkret att Sveriges nya regering kallar upp Irans ambassadör. Det är inte ens svårt, och kraven i protesterna sträcker sig ännu längre än så.

Man kan även införa mer omfattande sanktioner, precis som mot ryska oligarker. Ledarnas och mullornas barn är väldigt ofta runt och festar i Europa och USA och på andra platser och lever lyxliv. Vi skulle kunna dra åt och se till att de får reseförbud och sanktioner riktade mot sig i stället. Än så länge har EU och Sverige varit alldeles för svaga i sin respons.

Vänsterpartiet har länge stött den kurdiska kampen för mänskliga rättigheter och frihet. Redan 1979 väckte vi vår första motion om detta här i Sveriges riksdag.

Anf. 23 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Jag vill påminna Håkan Svenneling om att Ulf Kristersson har varit statsminister i två dagar. Det låter på Svenneling som om Ulf Kristersson skulle ha hunnit med enorma aktiviteter. Men rikta blicken bakåt i stället, mot den tidigare majoriteten och vad som gjordes under åtta års tid! Det tycker jag är anmärkningsvärt.

Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Margareta Cederfelt har rätt i att jag även har riktat blicken mot den förra regeringen. Utrikesminister Linde var inte glad i Håkan Svenneling. Jag skrev en debattartikel så sent som förra veckan om att hon borde ha kallat upp Irans ambassadör. Men nu är hon inte utrikesminister. Nu är det i stället en M-märkt minister som sitter i Rosenbad och i Arvfurstens palats. Då är det dags att en moderatledd regering omgående kallar upp ambassadören. Om man klarar av att säga att Turkiet är en demokrati borde man klara av att säga att Iran är en diktatur.  
(Applåder)

Anf. 25 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Vi har en orolig omvärld. Vi har Kina med över 1 miljard invånare och stormaktsdrömmar om att få in ännu fler människor under det förtryckande övervakningssamhälle som den kommunistiska regimen har byggt upp. Vi har en avskyvärd regim i Iran som mördade en kvinna för att hon ville kunna ha sitt hår ute och åtnjuta de mest basala mänskliga rättigheterna. Till dessa kvinnor säger vi: Jin, jiyān, azadī! Hela Europa måste agera mot ledarna och deras barn, som lever lyxliv här i Europa. Vi

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Internationella frågor  
och utrikespolitik

har Ryssland, som för anfallskrig mot Ukraina, medvetet bombar civila och mördar dissidenter. Det är den omvärld vi har.

Dessa länder – Kina, Iran och framför allt Ryssland – är också de länder som enligt Must, FRA och Säpo oftast attackerar Sverige. Som Kungliga Krigsvetenskapsakademien säger: Sverige är i strid, och striden är digital.

Detta är det hot vi pratar om. Det är inte framtiden, utan det är aktiva attacker som sker nu.

Vi har inga ryska trupper som har landstigit på Gotland, det har vi inte, men vi har ryska trupper som attackerar vår välfärd, vårt näringsliv och vår kritiska infrastruktur. Det kommer rentav fler attacker mot Sverige än mot USA från rysk sida såsom världen ser ut i dagsläget. Orsaken är Sveriges geopolitiska position, vår försvarssektor och såklart att vi är helt avgörande för Europas energisektor som det ser ut just nu.

Vad säger då den nya regeringen om denna hotbild? Den säger att cybersäkerheten måste förbättras. Det är allt som Tidölaget har lyckats få in i sitt avtal och regeringsförklaring kring denna helt avgörande fråga för vår säkerhetspolitik. Det är undermåligt. Det är vår omvärld vi pratar om, och vi får inget ordentligt svar.

Naturvårdsverket hackades nyligen, och data om alla svenska vapenägare har sannolikt komprometterats. Då känns det i ärlighetens namn lite så där att regeringen har tydliga planer på hur de ska stänga ned Miljödepartementet men ingen tydlig plan för hur de ska stänga ute ryssarna.

Fru talman! Låt mig citera vad några har sagt.

IVA säger att Sverige är sämre än många länder när det gäller att skydda oss mot cyberhot. Och vi attackeras varje dag. Vi tar inte cyberhoten på tillräckligt allvar.

Håkan Buskhe, tidigare Saabchef, säger att dålig cybersäkerhet är ett hot mot vår konkurrenskraft.

Truesec säger att cyberattacker kostar svenska företag runt 30 miljarder kronor varje år.

Energisektorn säger att det är vansinnigt hur stort avståndet är mellan vår hotbild och vår förmåga.

SKR säger att samhällets ledning inte ser de behov som finns.

Totalförsvarspropositionen säger att cyberattacker kan få lika stora konsekvenser för vårt land som ett väpnat anfall.

När Tidölaget har suttit tillsammans och tittat på Sveriges utmaningar har de kommit fram till cirka 40 förslag för att hindra människor på flykt från att komma in i Sverige. Men det finns inte mer än en halv mening om att hindra ryssarna från att komma in i vår välfärd, vår energisektor och vårt näringsliv. Det är inte gott nog!

Som land saknar vi styrning. Vi saknar kompetens. Vi saknar samarbete mellan det offentliga och näringslivet. Som land har vi inga idéer om hur vi ska hantera pågående, allvarliga intrång hos företag, medvetna intrång från andra stater som vill utnyttja vår geopolitiska situation. Som land vet vi inte vad vi ska göra när en kommun, region eller myndighet kapas.

Fru talman! Den svagaste länken är i praktiken vad som avgör vår försvarsförmåga, och om regeringen inte förstår hotet från auktoritära regimer mot Sverige och inte förstår vilken säkerhetspolitiskt utsatt situation

Anf. 26 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Åren 1915–1922 sker fruktansvärda sexuella övergrepp och våld mot kvinnor och barn, framför allt kristna grupper, i Turkiet.

Åren 1936–1945 sker fruktansvärda övergrepp och sexuellt våld mot romer, judar samt kvinnor och barn i de tyskockuperade områdena.

Åren 1937–1945 sker övergrepp och sexuellt våld mot koreanska och kinesiska kvinnor under den japanska ockupationen.

Åren 1945 sker övergrepp och sexuellt våld mot tyska kvinnor och barn som flyr från Östeuropa och som hamnar under den sovjetiska ockupationen.

Åren 1955–1975 sker övergrepp och sexuellt våld mot kvinnor och barn i Vietnam.

Åren 1991–1999 sker övergrepp och sexuellt våld mot framför allt muslimska grupper i före detta Jugoslavien.

År 1994 sker övergrepp och sexuellt våld mot kvinnor och barn i Rwanda.

År 1998 sker övergrepp och sexuellt våld mot kvinnor och barn i Kongo.

Åren 2014–2019 sker övergrepp och sexuellt våld mot kristna och yzidier, utfört av IS i Mellanöstern.

År 2014 sker övergrepp och sexuellt våld mot kvinnor och barn i Ukraina.

År 2020 sker övergrepp och sexuellt våld mot kvinnor och barn i Ti-gray.

År 2022 sker övergrepp och sexuellt våld mot kvinnor och barn i Iran.

Jag tror tyvärr att den här listan kan göras väldigt mycket längre.

Oavsett ideologi, tro eller världsdel har det genomförts och genomförs fruktansvärda övergrepp, där man använder våld mot kvinnor och barn som en del i krigföringen. Jag tror att vi alla, framför allt i vår kammare med vår tradition, är överens om att det här är ett ofog som vi måste göra allt vad vi kan för att stoppa. Jag är personligen väldigt glad att man i ICC-stadgan definierar sexuellt våld i krig som ett krigsbrott, brott mot mänskligheten och i vissa fall folkmord.

Det här är bra, men vi måste göra mer. Vi måste göra mer tillsammans inom EU, FN och andra internationella organ och arbeta för att kvinnor och barn inte ska utsättas för våld i krig.

Fru talman! Övergreppen i Kosovo måste erkännas på ett tydligare sätt än i dag inom FN, och vi måste förbereda oss på att hjälpa till med att bygga upp Ukraina när Ryssland är besegrat. Då är det viktigt att vi även bistår med att stödja dem som har råkat ut för övergrepp.

Fru talman! Jag är väldigt tacksam för att vi i vår riksdag allt som oftast kan vara väldigt eniga när vi lyfter de här frågorna i det viktiga arbete som pågår som den förra regeringen har gjort och som jag är övertygad om att den nya regeringen kommer att göra för att motverka sexuellt våld mot kvinnor och barn i krig.

*Allmänpolitisk debatt*

*Internationella frågor  
och utrikespolitik*

Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tror ingen av oss är oberörd av den lista som Magnus Jacobsson läser upp. Det är en vidrig del av mänsklighetens historia. Sexuellt våld mot kvinnor och barn måste få ett slut, men vi ser att det återupprepar sig i konflikt efter konflikt världen över.

Därför hugger det i vårt hjärta när vi får reda på att Sveriges bistånd sänks med ungefär 15 procent, om vi får tro medieuppgifterna. Det är för att vi vet att bistånd globalt går till arbete mot sexuellt våld mot kvinnor. Sveriges tidigare utrikesminister Wallström inrättade, innan hon blev utrikesminister, ett särskilt arbete inom FN mot sexualiserat våld.

Därför undrar man dels varför Kristdemokraterna har gått med på att sänka biståndet, dels om ni är beredda att höja anslagen till arbetet med SRHR globalt i det svenska biståndet.

Anf. 28 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Bistandsfrågan är nog en av de frågor som många av oss kristdemokrater känner har varit den absolut mest smärtsamma när vi suttit och förhandlat. Det är ingen hemlighet att vi som parti har kämpat och stått upp för enprocentsmålet. Och vi nådde nog längre än vad väldigt många egentligen trodde, om man tittar på hur debatten har varit före valet och framför allt om man tittar på styrkeförhållandet mellan partierna.

Är jag nöjd? Nej, jag är absolut inte nöjd. Jag anser att vi ska ha kvar enprocentsmålet, och jag hoppas också att vi tillsammans i den här kammaren på olika sätt ska kunna pressa på för att just lyfta de här frågorna.

Jag och Håkan Svenneling har olika ideologiska ingångsvärden. Vi hade förmånen att göra en gemensam resa i FN. Det glädde mig, för vi såg saker tillsammans som jag tror att vi behöver värna. Kommande helg ska jag delta i en konferens i Kosovo och prata om just de här frågorna.

Jag hoppas att vi ska kunna jobba tillsammans för att stoppa våldet mot kvinnor och barn i krig.

Anf. 29 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det finns en viss glädje i att det fortfarande finns kristdemokrater som har en förhoppning om ett enprocentsmål. Tyvärr gör det ingen skillnad när man sedan kommer att rösta för en budget som inte innehåller ett enprocentsmål. Det har heller ingen betydelse att man före valet lovade sina väljare detta när man faktiskt inte klarar av att leverera det.

De som får betala priset för det här är kvinnorna runt om i världen som inte kommer att få stöd från FN i samma utsträckning. Jag är djupt oroad över hur den här nedskärningen kommer att slå globalt mot världens fattiga, särskilt mot de kvinnor som utsätts för sexuellt våld.

Anf. 30 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att alla här i kammaren, och faktiskt också de flesta utanför kammaren, vet att politik handlar om att vara tydlig med vad man önskar göra. Så söker man väljarnas stöd för att få lov att göra det, och sedan gör man allt man kan för att försöka leva upp till det. Det kommer vi kristdemokrater att fortsätta göra.

När det gäller den minskning som nu sker vet vi också att det finns olika rapporter som pekar på att det bistånd som man redan får inte används effektivt. Jag är väldigt glad att vi har fått igenom att det nu ska satsas mer via de ideella organisationerna. Det tror jag är en bra lösning.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 31 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Magnus Jacobsson talar väl om biståndet, men snacka går ju. En annan sak är att leva upp till skarpa löften man gett. Det är lätt att säga att man är för saker, att man ska driva saker och att man står upp för saker.

Magnus Jacobsson är en av 18 ledamöter från KD och L som har skrivit under på följande löfte: Jag lovar att enbart rösta för en statsbudget som innebär att 1 procent av bni avsätts till bistånd under mandatperioden. Detta är inte en allmän ambition utan ett skarpt löfte: Jag kommer enbart att rösta ja till en budget som innehåller detta, säger ledamoten Magnus Jacobsson.

Hur blir det nu då? Ska vi hoppas på att han infriar sitt löfte, eller kommer det att brytas?

(Applåder)

Anf. 32 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är med stor respekt jag lyssnar på en socialdemokratisk riksdagsledamot som berättar om hur man i regeringsställning driver på. Jag misstänker att ledamoten har gjort det i åtta år, och det är glädjande.

Det är helt korrekt att jag skrev under på detta. Jag tror att vi alla fick ett stort antal enkäter från väldigt många olika organisationer. Det är inte jättelätt för oss som ledamöter att säga till enkätskrivarna att en viss fråga är konstigt ställd. Av de olika enkäter som kom var det bland annat en som handlade om bistånd. Då valde jag det svarsalternativ som var absolut bäst. Eftersom jag anser att vi ska ha ett enprocentsmål har jag svarat att jag är för det.

Din fråga är hur jag kommer att agera nu när vi är i regeringsställning. Jag vill vara öppen och ärlig. Jag kommer att rösta på den budget som kommer i kammaren, och så kommer jag att fortsätta kämpa för enprocentsmålet. Det är min bestämda uppfattning att Sverige har råd att ha ett enprocentsmål och att vi tillsammans ska kämpa för att kvinnor inte ska fara illa i krig.

Anf. 33 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Då är det bara att notera att i alla fall Magnus Jacobsson – han kan förstås inte tala för de andra; de kanske står upp för sina löften – inte kommer att göra som han sa: Jag lovar att enbart rösta för en statsbudget som innehåller enprocentsmålet för bistånd. Då vet vi det.

Anf. 34 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är helt korrekt. Magnus Jacobsson kommer alltid, i alla lägen, att eftersträva att försöka göra det han har lovat. Jag tycker som politiker att det är en viktig princip att inför val gå ut och berätta vad man vill och därefter i kammaren försöka genomföra det så gott man kan. Nu har Magnus Jacobsson inte suttit med i de här förhandlingarna och inte

Internationella frågor  
och utrikespolitik

riktigt kunna påverka detta lika mycket som andra. Men Jacobsson vidhåller, precis som jag tror att många socialdemokratiska ledamöter tidigare vidhöll, den kristdemokratiska politiken om enprocentsmålet, och jag hoppas att vi tillsammans ska kunna kämpa för kvinnor och barn i krig.

Anf. 35 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Som nyttillträdd ledamot i utrikesutskottet är en viktig fråga för mig hur vi förvaltar Sveriges röst i världen. Sverige bör fortsätta att driva en feministisk utrikespolitik som sätter fokus på kvinnors rättigheter, politiskt deltagande, ekonomisk egenmakt, inflytande i fredsarbete, frihet från våld samt rätten till reproduktiv hälsa. Respekten för kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter måste öka i världen.

Jag oroas över den demokratiska tillbakagång som vi ser i världen, där grundläggande mänskliga rättigheter utmanas allt oftare. Journalister fångslas, medier och universitet kontrolleras och rättsstatens principer ifrågasätts. Miljöpartiet har en vision om ett Sverige som fortsatt är en fristående röst för fred och mänskliga rättigheter i världen, något som den nya regeringen verkar släppa helt då man menar att utrikespolitiken ska drivas och utformas av EU.

Fru talman! Regeringen säger sig vilja reformera biståndspolitiken i grunden, vilket i praktiken innebär att man i stället för att bidra till en hållbar utveckling i världen urholkar biståndet och accepterar att miljontals människor sitter fast i fattigdom och förtryck. Man vill slopa kärnstödet, som har fungerat som infrastrukturen för det internationella biståndet och har hjälpt bland annat FN att vara snabbfotat i uppblossande akuta konflikter, som exempelvis i Ukraina.

Fru talman! Miljöpartiet varnade för att Sveriges självständighet och flexibilitet i utrikesfrågorna skulle påverkas negativt av ett Natomedlemskap. Så sent som 2019 var alla riksdagspartier eniga om att vapenexport till Turkiet inte är förenligt med svensk utrikespolitik. I maj i år hotade president Erdoğan med en ny invasion av Syrien, och landet har även anklagats för attacker på civila i Irak. I dag är Sverige en nation som är beredd att exportera vapen till ett land som förföljer sin egen befolkning, förföljer kurder och agerar aggressivt i sin region. Det är moraliskt förkastligt.

Fru talman! En värld med kärnvapen kommer aldrig att vara en säker värld. Men ett medlemskap i Nato innebär att Sverige skriver under på att använda kärnvapen som hot och som en del i sin försvarsstrategi. Miljöpartiet har drivit på för att Sverige ska skriva på FN:s konvention om kärnvapenförbud. Det är ett krav vi står fast vid. Vi anser också att Sverige bör lagstifta om att kärnvapen inte ska tillåtas i vårt land, på vårt territorium, varken i fredstid eller i krigstid.

Fru talman! Den nya regeringen kommer att genomföra åtgärder som leder till den största utsläppsökningen i svensk klimatpolitisk historia. Den ledarroll som Sverige tidigare haft i klimatfrågor internationellt kommer att gå upp i rök lika snabbt som regeringen lägger ned Miljödepartementet. Vi kan endast vara ledande om vi lever upp till våra egna klimatlöften och når nollutsläpp senast 2035, men vi måste också hjälpa andra länder att klara klimatomställningen. Miljöpartiet vill verka för ett globalt förbud mot subventioner för fossila bränslen.



Vi vet också att beroendet av fossila bränslen även är en säkerhetspolitisk risk. Därför är regeringens förslag om bland annat sänkt reduktionsplikt mycket oroande. Vi gör oss fortsatt beroende av auktoritära stater och kommer att fortsätta pumpa in pengar i Putins krigskassa. Därför är det politiska motståndet mot förnybar energi, i Sverige och i Europa, ett hot också mot vår säkerhet.

Fru talman! Fredliga och inkluderande samhällen är ett av de globala målen i Agenda 2030. För en varaktig fred krävs fredsavtal där mänskliga rättigheter respekteras, som ger människor hopp om framtiden. Sverige har haft en viktig roll i internationellt fredsarbete, men jag är rädd att det Sverige som jag har varit stolt över i internationella sammanhang kommer att bli ett minne blott under denna mandatperiod.

Vi i Miljöpartiet lovar att vi kommer att vaka som hökar när regeringen börjar sitt nedmonteringsarbete. Det är vår demokratiska plikt som förtroendevalda i denna församling.  
(Applåder)

Anf. 36 GUSTAF GÖTHBERG (M):

Fru talman! En enskild natt kan förändra en hel värld. Det var det som skedde när Ryssland den 24 februari i år invaderade Ukraina. Putins invasion kan innebära slutet på den europeiska säkerhetsordningen så som vi känner den. Ryssland bedriver ett olagligt och orättfärdigt anfallskrig mot ett fredligt grannland, mitt i vår del av världen. Den ryske presidentens sanna ansikte har visat sig i de övergrepp och illdåd hans soldater gjort sig skyldiga till i Ukraina.

Men sanningen är också att invasionen visat ett annat och i vissa stunder bättre ansikte i form av den breda europeiska uppslutningen efter Putins anfallskrig. Den har visat hur kraftfullt omvärldens stöd kan vara när det behövs, att vi inte vänder andra kinden till och framför allt att vi blir djupt berörda av det som sker. Ryssland får inte vinna, och med ihärdighet i det europeiska svaret *kan* Ryssland heller inte vinna.

Fru talman! Sverige kommer nu att axla ett europeiskt ledarskap, bland annat genom att sända avancerade vapensystem till Ukraina. Det är vad Ukraina önskar och vad Ukraina behöver.

Det ekonomiska stödet, som förefaller ha fastnat i någon korridor i Bryssel, måste omgående betalas ut. Ukraina behöver ges stöd av Sverige för att kunna bli fullvärdig medlem i såväl Europeiska unionen som Nato, givet att landet möter de uppställda kriterier som finns.

Fru talman! Framöver måste arbetet för ett enat europeiskt svar kopplat till kriget i Ukraina vara framträdande i den svenska utrikespolitiken. Den österrikiska nobelpristagaren i litteratur Elfriede Jelinek sa en gång: Man kan inte uppehålla tiden, och man kan inte hålla sig i tiden, för den är inget handtag. Men vad Ukraina nu har visat är hur man bäst använder tiden, på slagfältet, i förhandlingsrummet och på andra platser, till att ihärdigt arbeta för landets frihet och oberoende.

Fru talman! I sin regeringsförklaring konstaterade statsministern att svensk utrikespolitik åter ska föras till att handla om att skydda och värna svenska intressen och värderingar. Det görs bäst med våra allierade och grannar i Norden och Baltikum.

Detta innebär inte att Sverige på något sätt sluter sig från omvärlden och att vårt förhållningssätt till utrikespolitiken reduceras till en geopolitisk koncentration på vårt närområde, tvärtom. Sveriges internationella och globala engagemang behövs fortfarande. Det gynnar våra intressen och värderingar.

I Kina fortsätter den auktoritära och totalitära regimen med etnisk rensning mot minoriteter och aggressioner i Taiwansundet. EU behöver därför ta fram en uppdaterad Kinastrategi som samlar brett stöd för ett gemensamt svar på dessa kinesiska ambitioner.

Även i Indien ser vi oerhörda utmaningar med patriarkala strukturer, både i praktiken och i teorin, som del i det indiska lagsystemet. Där behöver Sverige också hjälpa till via Europeiska unionen.

Svensk utrikespolitik och Europapolitik kan inte stanna vid att bara acceptera nuläget och stillastående hoppas på det bästa. Europa behöver mer samarbete, inte mindre samarbete. Geografin gjorde oss till grannar. Freden har gjort oss till vänner. Handeln har gjort oss till partner, och nödvändigheten har gjort oss till allierade. Detta behöver vi fortsätta att hålla i.

Det är därför helt nödvändigt att EU under kommande period tar fram reformer som möjliggör fortsatta investeringar i industri, innovationer och it, som ställer om för klimatets skull, i vissa fall håller fingrarna borta för suveränitetens skull och stöttar Ukraina, för fredens skull.

Detta, fru talman, var första gången jag fick möjlighet att stå i den här talarstolen men inte den sista. Jag ser fram emot ett gott samarbete i denna riksdag med riksdagsledamöter. Vi har ett ansvar för Sverige. Låt oss ta det, för Sveriges bästa.

Anf. 37 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag vill välkomna Gustaf Göthberg till kammaren och gratulera till ett mycket välformulerat anförande. Snyggt!

I anförandet fanns en medvetenhet om en feministisk analys när ledamoten nämnde patriarkala strukturer som ett hinder för flickors och kvinnors rättigheter och möjligheter i livet i Indien. Men jag undrar hur långt den feministiska analysen egentligen går.

Jag frågar Gustaf Göthberg samma sak som jag har frågat andra i den här debatten: På vilket sätt är den feministiska utrikespolitik som den tidigare regeringen har fört ett problem för Sverige? På vilket sätt är feminismen en kraft som motverkar svenska intressen? Det är ju denna signal som går ut från den nytilträdde regeringen, att den feministiska utrikespolitiken numera är skrotad.

Anf. 38 GUSTAF GÖTHBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Olle Thorell, för frågan! Den har ju ställts av Olle Thorell flera gånger under den här debatten, och den har också besvarats av inte minst Margareta Cederfelt. Men jag ska göra ett försök här också.

Det är inte den svenska feminismen som på något sätt har gått för långt. Det är den feministiska utrikespolitiken som under de senaste åtta åren har varit spretig och ibland tenderat att väcka fler frågor än den ger svar.

Som jag var inne på i mitt anförande tror vi också att det är oerhört viktigt att fokusera på kvinnors och flickors rättigheter och på jämställdhet. Det har också utrikesministern gått ut och sagt i medier både i går och

i dag. Det sa statsministern på EU-nämndens samråd i går inför Europeiska rådets möte.

I sak och i konkret handling kommer det nog inte att ske någon större förändring. Det är etiketten vi tar bort, och vi fokuserar på sakinnehållet.

Anf. 39 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Sakinnehållet är alltså inget problem? Feminismen har alltså inte gått för långt i Sverige och i världen, och det är viktigt att fortsätta utveckla jämställdhet i världen och i Sverige. Tack för det beskedet!

Men vad är då problemet med feminismen? Det vore intressant att få höra det. Etiketten ”feministisk utrikespolitik ” – vad exakt i begreppet feminism är det som är problematiskt för den SD-styrda moderatledda regeringen?

Anf. 40 GUSTAF GÖTHBERG (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att Olle Thorell vidhåller sitt fokus på just etiketten men själv inte bidrar med någon analys kring innehållet i den feministiska utrikespolitiken. Den har liksom inte funnits där.

Låt oss titta på de utmaningar som finns. Vi kan se på exempelvis Indien. Arbetskraftsdeltagandet för kvinnor i Indien har på tio år gått från 42 till 26 procent. Detta får följd effekter för svensk ekonomi och för investeringar i landet, liksom säkerhetspolitiskt. Låt oss fokusera på det innehållet i stället för att fråga vilken etikett man ska sätta på en misslyckad socialdemokratisk utrikespolitik.

Anf. 41 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! I regeringsförklaringen från i tisdags går att läsa: ”Sverige kommer aldrig att acceptera att aggressiva stater kränker demokratiska länders frihet och självbestämmande. Makt går inte före rätt.”

Jag tror att vi alla här kan ställa oss bakom just de orden, men tyvärr finns det många platser på vår jord där människor med makt tar sig rätten över andra människors liv, också när det gäller deras egen befolkning. Låt mig ge några exempel.

Listan över systematiska kränkningar mot mänskliga rättigheter i Iran kan göras lång: Kvinnor tvingas bära slöja, dissidenter fängslas utan rättegång, minoriteter förföljs och avfällighet från islam bestraffas genom hängning. Den islamistiska förtryckarregimen stänger ned internet för att världen inte ska kunna se på när säkerhetsstyrkorna skjuter mot demonstranter. Men vi ser er som protesterar, och vi står på er sida.

I Kuba finns ett stort antal samvetsfångar som straffas för något så modest som att kräva att demokratiskt få välja sina egna ledare. Jag vill särskilt peka på Movimiento Cristiano Liberación, MCL, som fortsätter att i Oswaldo Payas anda peka på att det finns en annan möjlig framtid för Kubas folk än den under ett kommunistiskt ok.

I vårt närområde tänker jag givetvis särskilt på Rysslands orättfärdiga och olagliga anfallskrig mot Ukraina. Det är ett angrepp på den internationella rättsordningen men också dagligen på civila ukrainare som inte önskat något annat än att få forma sina egna liv i fred och frihet. Ukraina strider därför i dag för hela Europas frihet och behöver vårt stöd och Europas enighet.

Invånarna i Belarus stöder inte kriget, men ändå deltar landet i det samma. Rysk militär gör ständigt missilattacker mot civila mål i Ukraina från belarusiskt territorium. Men om Belarus rättmätiga ledare Svetlana Tichanovskaja fick styra, som folket ville och röstade på, skulle Belarus inte ta del i kriget. Det är därför så viktigt att både stödja den demokratiska rörelsen i Belarus och stärka Ukrainas försvar.

Listan på Kinas hotfulla och oacceptabla handlingar går att göra mycket lång. Det handlar om aggressionen i Taiwansundet just nu. Och situationen i Tibet, behandlingen av uigurer och av studenter i Hongkong samt fängslandet av Gui Minhai är bara några av dessa. Också här måste vi i Sverige och EU vara tydliga även om det drabbar vår handel.

Utöver detta vill jag även lyfta fram homofobi, antisemitism och förföljelse av kristna som ytterligare exempel på kränkningar som drabbar många människor återkommande i många länder.

Fru talman! Alla människor förtjänar att få leva i frihet, säkerhet och demokrati. Det minsta vi kan göra är att ge uppmärksamhet och vårt erkännande till dem som står upp mot auktoritära ledare som tycker just att makt går före rätt.

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg (M).

Anf. 42 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Välkommen, Magnus Berntsson, till de utrikespolitiska debatterna i riksdagen! Jag kommer att ställa samma fråga som jag har ställt till Magnus Jacobsson. Man kan läsa svaren på Diakonias enkät. Det gäller biståndslöftet, där man säger: Jag lovar att enbart rösta för en statsbudget som innehåller ett enprocentsmål för biståndet. Där finner man inte bara Gudrun Brunegård, Camilla Brodin och Acko Ankarberg. Magnus Berntsson finns också där – se där!

Detta är ett skarpt löfte – det ger inte mycket utrymme för tolkning. Man lovar att enbart rösta för en statsbudget som innehåller enprocentsmålet för biståndet. Då undrar jag om alla de människor som hoppas på att man kan behålla enprocentsmålet kan lita på att Magnus Berntsson kommer att hålla det löftet eller icke.

Anf. 43 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Olle Thorell! Jag var inte helt överraskad över den. Som Magnus Jacobsson svarade är det många av oss kristdemokrater som tycker att detta är ett väldigt svårt ställningstagande. Vi har fått väga det fram och tillbaka.

Vi ser ändå att vi har fått igenom ganska mycket på biståndsområdet som väger tungt i den helhetsbedömning som ska göras när statsbudgeten kommer upp – det är vid ett annat tillfälle som vi ska debattera och besluta om den. Väldigt mycket handlar om att rikta om biståndet till de delar där det kan få mest betydelse, framför allt civilsamhället. Det kan då få stor betydelse på landsbygden i stället för att riskera att hamna i korrupta staters totala budget.

Anf. 44 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Då vet vi det. Magnus Jacobsson och Magnus Berntsson kommer inte att uppfylla sitt löfte. För alla oss som hoppas på ett enprocentsmål för biståndet står nu hoppet till liberalerna Gulan Avcı, Anna Starbrink, Lina Nordquist, Jakob Olofsgård, Louise Eklund och Cecilia Rönn samt kristdemokraterna Roland Utbult, Ingemar Kihlström, Kjell-Arne Ottosson, Hans Eklind och Lili André. Vi får hoppas på dem, vi som vill ha ett enprocentsmål för biståndet.  
(Applåder)

Anf. 45 MAGNUS BERTTSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi är inte ensamma i detta regeringsunderlag. Olle Thorell vet mycket väl att detta är ett avtal och att det är en förhandling som har skett. Ibland får man inte hela vägen så som man önskar. Jag tror att förra försvarsministern var väldigt tydlig när han sa att han inte över huvud taget kunde tänka sig att föra in Sverige i Nato. Jag tror att vi är väldigt många som är tacksamma över att han faktiskt ändrade sig i den frågan. I det här fallet är jag inte lika glad.

Anf. 46 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Även jag vill välkomna Magnus Berntsson till utrikespolitiken och Sveriges riksdag och till det viktiga uppdraget som utrikespolitisk talesperson för Kristdemokraterna.

Jag tyckte att det fanns mycket intressant i Berntssons anförande. Han pratade om att vi måste vara beredda att ta konsekvenser, även om det drabbar oss själva, när det gäller handeln, om det handlar om diktaturer.

Jag kräver inte att man som ny ledamot har koll på alla skandaler och händelser som vi har jobbat med tidigare. Men det har varit problem kring EKN, Exportkreditnämnden. Man beviljade lån till svenska företag för att de sedan skulle exportera till Belarus. Under valrörelsen har det varit en händelse när det gäller Turkiet, där samma sak har skett. Man undrar om det hänger ihop med det skamliga avtal som den förra regeringen tecknade med Turkiet.

Det är det här som gör att vi på vänstersidan är oroliga när man tar bort biståndsministern och lägger detta under handelsministern och pratar om att handel och bistånd hänger ihop. Betyder det att vi ska säga upp våra demokratiska ambitioner och i stället ha handel som mål?

Anf. 47 MAGNUS BERTTSSON (KD) replik:

Fru talman! Absolut inte, Håkan Svenneling. Jag uppmärksammade att vi i vår uppräknings av stater där mänskliga rättigheter kränks i stor utsträckning nämnde samma. Vi ser alltså en hel del på samma sätt.

Avtalet som är skrivet med Turkiet av den förra regeringen är något som också den nuvarande ställer sig bakom. Regeringen kommer därför att både före och efter en Natoanslutning målmedvetet fullfölja trepartsöverenskommelsen mellan Sverige, Turkiet och Finland. Det vill jag vara tydlig med, men vi måste också vara väldigt tydliga med att det finns många andra avtal som Sverige har gått in i och som man behöver leva upp till.

Anf. 48 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är det som oroar en, att man är beredd att tumma på mänskliga rättigheter när man vill gynna svenska intressen i utrikespolitiken, som man skriver i regeringsförklaringen.

Jag hoppas att Magnus Berntsson kan vara med och kalla Exportkreditnämnden till utskottet för att diskutera den skamliga Turkietaffären, som inte finns med i avtalet men som tydligt hänger samman med det. Turkiet behöver lån till sitt infrastrukturprojekt, och det är vi svenska skattebetalare nu med och betalar.

Anf. 49 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för följdfrågan. Jag är övertygad om att vi kommer att ha ett väldigt gott debattklimat i utrikesutskottet, och jag hoppas att vi kommer att kunna komma fram till många gemensamma ställningstaganden under de närmaste åren. Dessutom hoppas jag på att vi gemensamt ska jobba för en bättre värld för våra invånare och våra medvandrar runt om på jorden.

Anf. 50 PETER HEDBERG (S):

Fru talman! Det är, som ganska många i dag har påpekat gällande flera olika aspekter, oroliga tider. Vårt land har de senaste åren upplevt kriser vi förmodligen inte har varit vana vid att hantera på väldigt lång tid. Det kanske allvarligaste är det försämrade säkerhetspolitiska läget i Europa. Därför vill jag i mitt första anförande i denna kammare fokusera på vårt totalförsvar och mer specifikt på den del som mitt hemlän Västernorrland kan bidra med.

Fru talman! Inför försvarsbeslutet 2020 lämnade Försvarsberedningen sin slutrapport i maj 2019. Där konstaterades det att det säkerhetspolitiska läget i Europa försämrats och att det var en konsekvens av ryskt agerande under en längre period.

Det var mot bakgrund av detta, bland annat, som det fattades beslut i denna kammare om att stärka Försvarsmakten både organisatoriskt och ekonomiskt. I förlängningen blev ett resultat av detta att Västernorrlands regemente med Jämtlands fältjägarbatal, I 21, återupprättades och påbörjades. Det går knappt att beskriva den glädje som rådde i vårt län när detta blev klart. Det var naturligtvis en glädje över att vi hade fått en viktig statlig etablering i vårt län, en verklig statlig kärnuppgift. Men det var också en stolthet över det faktum att bedömningen var att Västernorrland hade en roll att spela i försvaret av vårt land.

Fru talman! När vi nu har en bred enighet, som jag uppfattar det, i Sveriges riksdag om att vi ska satsa på totalförsvaret är det viktigt att vi inte glömmer bort civilplikten. Aktivering av civilplikten och formerna för detta har diskuterats under en ganska lång tid, både i Försvarsberedningen och i de politiska partierna. Efter 2008 genomförs det inte längre några grundutbildningar på lång sikt inom ramen för civilplikt, eftersom den i praktiken är avskaffad. Men en modern civilplikt skulle kunna utgöra en viktig del av vårt totalförsvar.

Därför hoppas jag naturligtvis att den nytilträdde regeringen arbetar hårt för att genomföra en sådan. Jag tror nämligen att det är avgörande för vår försvarsförmåga att vi kan upprätthålla gemensamma samhällsviktiga funktioner i tider av kris.

I en situation där civilplikten aktiveras och staten tydliggör uppdraget står mitt hemlän Västernorrland redo att bidra. Hela vårt län, med sju kommuner och vår region, har gemensamt uttalat att man är beredd att erbjuda omfattande utbildning och övningsverksamhet i Kramfors, Sollefteå och Härnösand. Där finns det bred kompetens, god myndighetssamverkan och kraft att ro en modern civilpliktsutbildning i hamn.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att vi socialdemokrater länge har menat att det är viktigt med statlig verksamhet i hela landet. I grunden handlar det om statens legitimitet.

Jag kan inte låta bli att se med viss oro på det faktum att det inte finns ett enda statsråd i den nya regeringen som kommer från norra Sverige. Jag är orolig för vilka konsekvenser det kan få. Men jag tar fasta på det statsministern uttryckte i sin regeringsförklaring: att han vill att vi ska fortsätta det goda samarbetet gällande försvaret.

Jag hoppas att det innebär fortsatta satsningar på totalförsvaret även i norra Sverige och att regeringen nu skyndsamt arbetar för att få en modern civilplikt på plats.

(Applåder)

Anf. 51 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Fru talman, ärade ledamöter och åhörare! Sveriges totalförsvaret måste stärkas. Det var med glädje jag fick höra ledamoten Peter Hedberg tala om det i sitt anförande.

Det var med ännu större glädje vi fick höra att vi nu fick en ny regering som äntligen har ett totalförsvarsdepartement på plats och också en ansvarig minister för de frågorna som ska jobba med det fullt ut.

Om det militära försvaret ska fungera fullt ut måste det civila försvaret gå i takt med det. Det har det inte riktigt gjort. Man har utrett, utrett och utrett men aldrig riktigt kommit till skott vad gäller det civila försvaret.

Nu lyfte ledamoten bara fram frågan om civilplikt. Men kommer S att ställa sig bakom de ytterligare satsningar som behövs på det civila försvaret för att de ska kunna takta ihop?

Anf. 52 PETER HEDBERG (S) replik:

Fru talman! Först ska jag säga att vi blev glada över det faktum att det tillsattes en minister i regeringen med ansvar för civilt försvar. Det såg många av oss som någonting positivt.

När det gäller om vi är beredda att ställa oss bakom andra satsningar på totalförsvaret var det en ganska diffus fråga. Jag vet inte exakt vilka satsningar som ledamoten menar.

Jag upplever att vi är väldigt överens om att vi ska ha stora satsningar både på själva utbyggnaden och också på att finansiera den. Frågan är egentligen: Vad tänker den nytilträdde regeringen göra när det gäller detta?

Vi får återkomma till exakt hur vi ser på finansiering och uppbyggnad. Men i grunden är väl egentligen alla partier överens om behovet av att totalförsvaret ska byggas upp.

Anf. 53 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Fru talman och ledamoten Peter Hedberg! Vi behöver se till att våra beredskapsmyndigheter får föreskriftsrätt. Vi behöver tydliggöra MSB:s roll, och vi behöver utveckla samarbetet med näringslivet.

Det är en fråga som jag har drivit under hela den tidigare mandatperioden att vi ska ha ett samråd i Totalförsvarets näringslivsråd. Det har kommit på plats, men utan näringsliv.

Är det en fråga som socialdemokrater kan tänka sig att stötta att vi ska ha det näringslivsrådet?

Anf. 54 PETER HEDBERG (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det finns många viktiga aspekter av totalförsvaret. Jag ser ingen motsättning mellan socialdemokrater och moderater i en sådan fråga. Det skulle kunna diskuteras så att vi hittar en överenskommelse.

Sedan kan jag också säga, om vi återgår till civilplikten som jag talade om, att MSB har påpekat att det har utretts under lång tid, som ledamoten sa. Men det har inte varit helt lätt att definiera exakt vilka verksamheter som utgör de viktigaste samhällsfunktionerna. Jag hoppas att det är någonting som regeringen nu tar tag i.

Anf. 55 LARS WISTEDT (SD):

Fru talman, ärade ledamöter och medborgare! En lärdom av historien är oftast att vi inte lär oss något av historien. För drygt 80 år sedan, den 1 september 1939, anfölls Polen av Tyskland. Blixtkriget var ett faktum.

Sverige klarade sig den gången, men vi blev tagna på sängen. Det blev ett yrvaket uppvaknande efter 20 års nedrustningsprocess. Vår beredskap är god, sa Per Albin Hansson. Det var nu inte för att den var speciellt god, men det dolde att den inte var det. Det andra världskriget och det efterföljande kalla kriget resulterade i en uppbyggnad av vårt totalförsvaret. Men det tog 40 år innan vi var fullt rustade.

Fru talman! Det tar mer än dubbelt så lång tid att bygga upp någonting jämfört med att riva ned och avrusta. De gamla romarna sa: Si vis pacem, para bellum. Det vill säga: Den som vill ha fred förbereder sig för krig.

Den 24 februari i år anföll Ryssland Ukraina. Frågan är i dag i Sverige, precis som 1939: Kan vi återta och utveckla våra förmågor tillräckligt snabbt för att försvara landet? Är vår försvarsförmåga tillräckligt uthållig?

För trots att tecknen fanns där redan 2004 fick vi inte den där tioåriga förvarningen som var ett mantra bland politiker i början på 2000-talet.

Ännu så sent som förra hösten var det få som verkligen trodde att det var möjligt med ett ryskt angrepp på Ukraina. De röster som varnade för det fick i stort sett tala för döva öron. Man ville helt enkelt inte se och höra. Man kunde inte tro att det skulle inträffa i vår tid. Men trots alla tvivel inträffade det.

Fru talman! Nu ska vi på kort tid bygga upp ett nytt modernt försvar. Men det finns många hinder på vägen. Lustigt nog har vi själva skapat de flesta av dem.

För att kunna stå emot den typ av angrepp som Ukraina varit utsatt för måste vi skyndsamt förbättra vår motståndsförmåga. För det krävs det att vi betydligt snabbar upp våra inköps- och beslutsprocesser.



Fru talman! Jag skulle vilja avrunda det här rätt så korta inlägget med att peka på några prioriterade områden som vi bör beakta när vi diskuterar landets säkerhet i kommande års budget.

Punkt nummer 1: Det gäller att säkerställa att det finns en tydlighet i organisationen där den myndighet som har till uppgift att samordna också har ett tydligt mandat att besluta om och att tilldela nödvändiga medel. Ansvar måste tydligt framgå. Delat ansvar är ett otydligt ansvar.

Punkt nummer 2: Det gäller att säkerställa att Försvarsmaktens och Civilförsvarets interna beställnings- och budgetprocesser avsevärt förenklas och att nödvändiga tillståndprocesser inom övrig offentlig förvaltning förenklas på motsvarande sätt. Det finns bra exempel från nyetableringen av A 9 i Kristinehamn som visar hur lite kreativt nytänkande kan korta de här processerna. Låt oss utveckla det ännu mer.

Punkt nummer 3: Det gäller att anpassa lagstiftningen så att den möter framtidens hot.

Punkt nummer 4: Det är synnerligen viktigt att vi återskapar driftvärnet och beredskapspolisen så att vi kan bevaka och skydda vår samhällskritiska infrastruktur.

De här förslagen, fru talman, tycker jag är av synnerlig vikt för att vi ska kunna återuppbygga ett starkt totalförsvar.

I detta anförande instämde Rashid Farivar och Markus Wiechel (båda SD).

Anf. 56 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Även inom försvarspolitik är säkerhetspolitiken en del. Den internationella politiken tangerar detta. Nu har den SD-styrda men moderatledda regeringen deklarerat att man rullar tillbaka den feministiska utrikespolitiken. I den är ett viktigt instrument FN-resolutionen 1325 om kvinnors roll i väpnade konflikter och för fred och säkerhet internationellt. Det har varit ett högt prioriterat område för svenska regeringar ända sedan 2000, då resolutionen infördes.

På vilket sätt kommer den skrotade feministiska utrikespolitiken att påverka Sveriges arbete i framtiden med resolution 1325?

Jag återkommer med ytterligare en fråga i nästa replik.

Anf. 57 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Vad gäller Försvarsmakten och kvinnors deltagande har det varit tydligt att man under lång tid arbetat för att man ska delta på lika villkor. Jag har själv tjänstgjort både i Sverige och utomlands tillsammans med både män och kvinnor, och det har inte varit något som helst problem. Det har varit tydligt, och det finns en klar politik inom inte minst Försvarsmakten och även andra delar av totalförsvaret. Jag ser ingen motsättning till det som ledamoten tar upp här.

Anf. 58 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag frågar igen: Vad är problemet med den feministiska utrikespolitiken? Varför är det så viktigt för den SD-styrda moderatledda regeringen att rulla tillbaka denna politik som fokuserar på flickors och kvinnors rättigheter, inte minst i väpnade konflikter och i postkonfliktländer?

Det finns ett svenskt centre of excellence i Kungsängen. Nordic Centre for Gender in Military Operations, har varit ett svenskt flaggskepp. Ska de oroa sig för sin framtid nu?

Anf. 59 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det finns väl ingenting som i dag talar för att de ska avvecklas. Det här ser jag mer som att måla en speciell figur på väggen – för att uttrycka sig fint.

I övrigt vill jag prata med kalkerpapper i mun från mina företrädare. Vi ser inte de problem som ledamoten ser. Vi ser effekten som det primära, inte etiketten.

Anf. 60 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med att gratulera våra nya ministrar Pål Jonson och Carl-Oskar Bohlin. Att vi får en kontinuitet i försvarspolitiken känns bra, och jag hoppas på ett fortsatt bra samarbete. Det är också bra av regeringen att det civila försvaret flyttas till Försvarsdepartementet och att det nu finns en minister som ska arbeta med det civila försvaret.

Jag vill här presentera min lilla önskelista till de nya ministrarna på området försvarspolitik, det vill säga det jag önskar att man kommer att arbeta med under kommande mandatperiod.

Först och främst: Bygg hela totalförsvaret. Vi måste satsa på sjukvården. Den är kärnan i ett bra totalförsvär. Om välfärden går på knäna redan i fredstid och i normalläge kommer vi aldrig att klara en kris eller i värsta fall ett krig.

Punkt nummer 2: Lyssna på myndigheterna. Håll inte på med detaljstyrning. Kör inte egna race. Håll inte på med regionalpolitik. Lyssna på myndigheterna, fackföreningarna och Pliktrådet och ta till er de idéer och tankar som finns.

Punkt nummer 3: Satsa på personalen. Personalen är såklart den viktigaste resursen i hela vårt totalförsvär. Vi måste lösa de problem och många surdegar som finns i personalpolitiken. Jag hoppas att vi under mandatperioden kan ta tag i en hel del av de grejer som framför allt fackföreningarna lyfter fram.

Punkt nummer 4: Lyft fram jämställdheten ett par steg till. Det finns en hel del vi behöver göra. Vi är bra, men vi måste bli bättre. Lös problemen med kläder och materiel. Se till att ta krafttag mot alla former av trakasserier och diskriminering.

Punkt nummer 5: Se klimatförändringen och miljöproblemen som en viktig del av säkerhetspolitiken. Vi ser runt om i världen i dag hur klimatförändringen leder till stora katastrofer. Vi ser hur länder blir obeboeliga, och vi ser hur människor behöver fly från svält och katastrofer. Detta måste ses som en del av säkerhetspolitiken på riktigt. Det handlar också om dricksvatten, och det handlar till exempel om övningarna i och runt Vättern. Det är en viktig dricksvattentäkt. Det handlar om att bygga vindkraft, så att inte Försvarsmakten går in och stoppar de projekten. Det handlar om att lösa problemen med PFAS i vårt dricksvatten. Det är något som både Försvarsmakten och räddningstjänsten har ett stort ansvar för.

Min sista punkt jag vill skicka med till de nya ministrarna är följande: Det är otroligt viktigt att se till att frivilligorganisationer inom hela försvarsområdet ges bästa möjliga förutsättningar att verka och rekrytera nya frivilliga och utföra sina delar i ett starkt och säkert samhälle. (Applåder)

Anf. 61 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Det är sedan en tid tillbaka oroligt i vår omvärld. Det som sker gör att Sverige behöver rusta och stärka sitt försvar i hela landet.

Fru talman! Svensk försvarsförmåga ska utvecklas så att hela landet kan försvaras genom ökad tillgänglighet och förbättrad operativ förmåga. Krigsförbanden ska öka sin krigsduglighet enskilt och tillsammans med andra, nationellt och internationellt.

Förmågan att samtidigt kunna mobilisera hela krigsorganisationen i händelse av höjd beredskap är av grundläggande betydelse. Det är också nödvändigt att beslutade organisatoriska förändringar i krigs- och grundorganisationen och beslutade stora investeringar genomförs för att bland annat säkerställa grundläggande funktioner såsom ledning och logistik, vidmakthålla och utveckla befintlig materiel, anskaffa ammunition och förbrukningsmateriel samt göra nyinvesteringar. Att fortsätta att satsa på alla delar inom totalförsvaret, armén, flyget, marinen, hemvärnet och självklart också cyberdelen är av största möjliga vikt.

Fru talman! Det är som sagt viktigt med fortsatta satsningar på det svenska försvaret, både pengar och utrustning. Men om vi ska göra detta är en sak lika viktig i försvaret, nämligen att satsa på personalen och de värnpliktiga. Vi måste hela tiden jobba med att se till att villkoren är så bra att många väljer att stanna kvar inom Försvarsmakten. Det gäller satsningar på personalförsörjning i stort inom totalförsvaret och självklart inom Försvarsmakten. Personalen är en del av grunden i att rusta och stärka vårt försvar i hela landet.

Fru talman! Centerpartiet värnar kraften i den svenska frivilligrörelsen, inte minst de frivilliga försvarsorganisationerna. De har, och kommer alltid att ha, en viktig uppgift i det svenska totalförsvaret, bland annat som bemanningsfunktion. Men deras roll är bredare än så. Deras uppgift att engagera medborgare i försvaret av Sverige är grundläggande för försvarsviljan och försvarsförmågan och motståndskraften ute i lokalsamhällena. Det är viktigt att upprätthålla en dialog både mellan Försvarsmakten och de frivilliga försvarsorganisationerna och mellan övriga totalförsvarsmyndigheter och de frivilliga försvarsorganisationerna med utgångspunkt i insikten om en ömsesidighet och ett beroende av varandra i de olika rollerna.

De frivilliga försvarsorganisationerna behöver utvecklas vidare utifrån sina egna mervärden, förutsättningar och övriga myndigheters behov. Frivilligheten är ett sätt för människor runt om i landet att bidra med sin kompetens och sina erfarenheter till försvaret av Sverige även om man inte är soldat, sjöman eller anställd för tidvis tjänstgöring inom Försvarsmakten.

Fru talman! För Centerpartiet är det viktigt med ett totalförsvaret och ett civilt försvar som är synligt och aktivt i hela landet. Det är på det sättet vi bygger Sverige. Det är när det offentliga, näringslivet och civilsamhället tillsammans jobbar med frågorna som totalförsvaret och civilförsvaret förstärks i hela landet.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Försvarspolitik

Anf. 62 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för ett väldigt bra anförande, och jag kan säga att Sverigedemokraterna skriver under på mycket av det som ledamoten har tagit upp här. Jag har bara två frågor.

Med anledning av det jag sa tidigare om tillförda medel, hur ska vi få effekt av de här tillförda medlen? Det är ju lite grann som en flaskhals. Vi trycker in pengar, men Försvarsmakten kan inte utnyttja dem på grund av administrativa krumbukter, bestämmelser och andra problem – långa beställningstider och svåra processer vad gäller beslut, upphandlingar och så vidare. Hur kan vi göra för att få det effektivare?

Fråga två: Står Centerpartiet bakom att återupprätta driftvärn och beredskapspolis?

Anf. 63 MIKAEL LARSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Jag tycker att det är två bra och jätteviktiga frågor som ledamoten tar upp.

När det gäller att få ut så mycket effekt som möjligt tror jag att det är viktigt att titta på delar för att kanske korta en del beslutsvägar och, som ledamoten var inne på, se över hur man ska få ut så mycket effekt som möjligt.

Då gäller det att vi litar på Försvarsmakten och att Försvarsmakten i stor utsträckning – självklart med politikens insyn – får så stor frihet som möjligt för att se till att satsa inom dessa områden och så att säga få valuta för pengarna. Det tror jag är jätteviktigt. Vi kan ju skjuta in hur mycket pengar som helst, men om vi inte får någon effekt av dem utan de bara läggs på hög är det ju ingen idé att vi för in så mycket pengar.

Absolut behöver man se över vissa rutiner – och lita på de underlag vi får från Försvarsmakten.

Anf. 64 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Trevligt att vi har samma ambition där.

Då återstår frågan om driftvärn och beredskapspolis, som jag skulle vilja utveckla lite grann. Jag tror att vi är överens om vikten av de frivilliga försvarsorganisationerna.

I dag utnyttjas ju inte medlen fullt ut. Vi har ungefär 180 miljoner som försvaret får utnyttja, men man utnyttjar bara 120 miljoner. Hur ser ni att vi kan uppmuntra Försvarsmakten att utnyttja det här fullt ut för att få effekt?

Anf. 65 MIKAEL LARSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tror att det är jätteviktigt när vi nu ska rusta upp. Det känns ju som att vi är helt överens där, alla åtta partier. Vi behöver ta i alla frågor för att verkligen rusta upp på alla plan. Här krävs det en dialog med Försvarsmakten, som sitter på kunskapen och kompetensen.

Det är helt rätt att vi också behöver ha med de civila delarna. När det gäller beredskapspolisen är det något som jag tror att vi lär få återkomma till och titta på.

Fru talman! Klimatfrågan är mänsklighetens stora ödesfråga. I skuggan av kriget i Ukraina har fler vaknat upp till insikten att energipolitik också är säkerhetspolitik och att vi måste ha en helhetssyn när vi pratar säkerhet och försvar.

De beslut som vi tar nu är avgörande för livet i dag och kommande generationer. Att bryta beroendet av fossila bränslen är inte bara nödvändigt för att undvika en klimatkatastrof. Det är också väldigt viktigt ur ett försvarspolitiskt perspektiv. Genom att bryta vårt beroende av olja och gas från Putins Ryssland och andra auktoritära stater och regimer kapar vi också inflödet av pengar som finansierar krig och konflikter.

Fru talman! Klimatförändringarna sker här och nu, och de extrema väderhändelserna är inte bara det nya normala utan kan vara bara början på den framtid som väntar.

Sommarens långvariga värmeböljor och översvämningarna i Tyskland och Belgien häromåret är exempel på händelser som får mycket allvarliga konsekvenser och som vi behöver förbereda samhället för att klara. Även om vi minskar utsläppen av växthusgaser kommer klimatet att förändras. Frågan är bara hur mycket och vilka tipping points som vi hinner passera på vägen.

Värmeböljor och översvämningar har stor påverkan på elförsörjning, exempelvis genom nödstopp av överhettade kärnkraftverk, såväl som livsmedelsförsörjning och hotar också robustheten hos infrastrukturen. Effekterna av klimatförändringarna kräver långtgående anpassningsåtgärder för att mänsklig säkerhet ska kunna upprätthållas. Därför behöver vår krisberedskap vara robust, genomtänkt och anpassad till våra nuvarande och framtida behov.

Det är därför Miljöpartiet vill att vi satsar en större andel av försvarets pengar på det civila försvaret och ökar anslagen till krisberedskap. När vi stärker det civila försvaret stärker vi också krisberedskapen och vice versa. Vi välkomnar också att vi nu har en civilförsvarsminister.

Fru talman! Det finns inget som är lika avgörande för möjligheten att överleva som rent vatten. Men hoten mot vattenförsörjningen är många: torka och översvämningar kombinerat med ett på många platser åldrande vatten- och avloppsnät och kontaminering av kemikalier och miljögifter. Dessutom har en väldigt liten andel av Sveriges kommuner en plan för nödvatten.

Miljöpartiet vill skydda vattentäkterna och tillse att fungerande reservvattentäkter finns.

Fru talman! Krisen i Ukraina har påverkat livsmedelsförsörjningen i världen och i kombination med långvarig torka fördjupat och förvärrat den livsmedelskris som inte minst har drabbat Afrikas horn. Även i Sverige känner vi av de ökande priserna på livsmedel.

Livsmedelsförsörjningen ska klara externa påfrestningar i samband med klimatförändringar, naturkatastrofer eller samhällskriser. För att öka försörjningsförmågan även vid allvarliga störningar är det avgörande att svenskt jordbruk kan fungera utan import av drivmedel och andra insatsvaror, exempelvis konstgödsel. Den bästa livsmedelsberedskapspolitiken är därför att införa politiska styrmedel och genomföra satsningar för att snabba på en omställning till ett fossilfritt och mer ekologiskt lantbruk.

Ekosystemens skydd behöver förstärkas kraftigt. Både hav och skog och jordbruksmark behöver ökat skydd så att inte ekosystemtjänsterna kollapsar och försörjningsförmågan urholkas.

Den allvarliga säkerhetspolitiska situationen i Europa med Rysslands orättfärdiga anfallskrig i Ukraina tar av förklarliga skäl stort utrymme i den försvarspolitiska debatten. Jag vill ändå understryka att vi behöver fortsätta uppmärksamma det säkerhetshot som klimatförändringarna utgör och anpassa samhället för att kunna klara påfrestningarna samt stärka det civila försvaret och krisberedskapen.

Anf. 67 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Vladimir Putins Ryssland har satt Europa i brand. Människor i Ukraina har fått se sina hem men också hela hemstäder förstöras i de terrorbombningar som blivit en del av det ryska anfallskriget. Vi har sett hur äldre människor burits ut ur byggnader som blivit till ruiner, och vi ser hur kvinnor och barn flyr undan ryska raketer och iranska kamikazedrönare. Många tusentals har förlorat livet i kriget, och ännu fler har tvingats se sina familjemedlemmar slitas ifrån dem.

För drygt tio år sedan besökte jag Ukraina för första gången och möttes då av hoppfulla unga människor med längtan efter frihet och demokrati. En av dem var Alisa.

Alisa kommer från Izium i östra Ukraina, närmare bestämt Charkiv-regionen. För ett halvår sedan var hennes stad, enligt henne själv, en stad som inte längre existerade. Staden totalförstördes, och den kom att ockuperas.

Nyligen hittade man en massgrav nära staden. Human Rights Watch har kunnat konstatera att de ryska styrkorna i staden systematiskt har använt sig av tortyr mot fångslade.

Fru talman! Människovärdet förtrampas varje dag som Rysslands krig pågår. Våldtäkterna och krigsförbrytelserna som de ryska styrkorna gör sig skyldiga till visar att föraktet mot andra människors värdighet är totalt. Vladimir Putin har valt ondskans väg. Vi behöver förstå att hans krig är ett förintelsekrig som syftar till att förinta den ukrainska nationen och till att bit för bit bryta loss delar av Europa.

Trots detta har Alisa förblivit optimistisk om Ukrainas framtid efter segern, som hon säger, och förra månaden befriades Izium som en del av Ukrainas heroiska och segerrika motoffensiv.

Vid fronten fortsätter soldaterna att kämpa och slita. Det är en kamp mellan frihet och förtryck och mellan trygghet och terror. Ukraina behöver vårt fulla stöd i den kampen.

Ingenting är viktigare just nu än att fortsätta stötta Ukraina. Vi ska göra det i solidaritet med Ukraina och det ukrainska folket men också därför att det ryska hotet är ett hot mot Sverige och resten av Europa. Ukrainas sak är vår.

Därför behöver vi också fortsätta att stärka det egna försvaret. Samtliga försvarsgrenar behöver förstärkas. Vi behöver snarast möjligt nå upp till 2 procent av bnp och naturligtvis bli medlemmar av Nato.

Jag tillhör dem som konsekvent hävdar att Sverige alltid borde ha ett starkt försvar, men nu brådskar upprustningen särskilt. Låt oss därför ta gemensamt ansvar för detta, låt oss arbeta för mer kvalificerade vapen till Ukraina, låt oss arbeta för ökat stöd till Ukrainas nödställda och låt det här

bli mandatperioden då varje riksdagsledamot, oavsett utskott, ställer sig frågan vad han eller hon kan göra för att stötta Ukraina och för att stärka den svenska motståndskraften.

Friheten, demokratin och rättvisan ska segra, Ukraina ska segra och respekten för människovärdet ska återupprättas.

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD) och Gustaf Göthberg (M).

Anf. 68 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Carlsson för ett bra anförande.

Jag instämmer i den tydliga bild som ges av det anfallskrig som just nu pågår i Ukraina, och jag är glad att vi är överens om vikten av att agera på den fronten. Vad jag också skulle önska är att den regering som Christian Carlsson representerar faktiskt börjar agera även på den front där Ryssland attackerar Sverige, för Sverige är under attack från Ryssland. De attackerar vår energisektor, vår välfärd, vår finanssektor och väldigt mycket annat.

Jag konstaterar att det parti som i dag har de två ministerposterna inom försvarsområdet inte är här i dag, så det är svårt att ställa frågor till dem. Men jag undrar om Christian Carlsson som representant för regeringen kan berätta lite om hur regeringen tänker agera på cyberfronten. Det är ingenting i vare sig Tidöavtalet eller regeringsförklaringen som över huvud taget indikerar att regeringen förstår allvaret i det hot som pågår eller hur man tänker agera.

Anf. 69 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Det råder inga som helst tveksamheter om att den nya regeringens ambition är att stärka både det militära och det civila försvaret. Vi kommer att vidta åtgärder för att stärka den svenska försvarsförmågan. Där inbegrips också allt från energisäkerhet till motståndskraft när det kommer till cyberattacker och liknande som ledamoten nämnde.

Från Kristdemokraternas sida har vi under lång tid varit pådrivande för att den svenska beredskapen behöver stärkas på de här områdena. Vi har varit pådrivande för en särskild myndighet som ansvarar för cybersäkerheten samt för att Styrelsen för psykologiskt försvar skulle återinföras, så vi har ögonen på de här frågorna och ser fram emot ett gott samarbete för att rusta Sverige starkt.

Anf. 70 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Ledamoten säger att det inte finns några tveksamheter. Jag måste säga att det finns en del tveksamheter eftersom det inte framgår någonting över huvud taget i vare sig regeringsförklaringen eller Tidöavtalet om hur man ska göra.

Man kan också konstatera att tiden för att nå tvåprocentsmålet har flyttats fram ett år på en vecka i förhållande till vad regeringen sa före valet. Tveksamheter finns det alltså ändå, skulle jag säga. Kan ledamoten nämna något konkret som regeringen kommer att göra?

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Försvarspolitik

Anf. 71 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag får nog be ledamoten att ge sig lite till tåls. Tidöavtalet och regeringsförklaringen är ju ett första steg och inte alls något slags uttömmande förteckning över allt som den här regeringen avser att göra på något område. Utrikes- och säkerhetspolitiken berörs ju inte ens i Tidöavtalet, så det är inte konstigt att man inte hittar så mycket om detta där.

Vi kommer att återkomma.

Anf. 72 ANNA STARBRINK (L):

Fru talman! Det fruktansvärda anfallskrig som Ryssland för mot Ukraina måste få ett slut. Människoliv tycks sakna värde i den ryska regimen ögon. Massivt våld riktas mot människorna – mot barnen i en lekpark i Kiev, mot bostäder och mot mammors och pappors vardag och trygghet.

Bilder av det vedervärdiga mordandet sprids på sociala medier. Krigets fasor visas upp i realtid. Ingen kommer att kunna säga att man inte såg och inte visste. Vi ser, vi vet och vi måste agera.

I dag är det Ukrainas hårt drabbade folk som slåss mot den aggressiva ryska regimen för sin egen frihet, men kriget mot Ukraina är i förlängningen även ett hot mot friheten i hela Europa – också mot vår frihet. Ingen uppgift kan vara mer angelägen än att hjälpa Ukraina att försvara sitt land, sin frihet och sin suveränitet. Samtidigt måste vi trygga vårt eget lands frihet.

Ukraina måste ges möjligheter att försvara sig, för vi ser att Ukraina behöver mer vapen. Vi vet att det är nödvändigt för att de ska kunna möta angriparna, och vi måste agera för att mer avancerade vapensystem ska sändas till Ukraina.

Åtta månader av krig måste få ett slut. Friheten måste försvaras med vapen. Sverige måste göra mer. Vårt stöd ska vara politiskt och humanitärt men också militärt.

Fru talman! Liberalerna har under lång tid argumenterat för att Sverige måste bli medlem i Nato för säkerhetens skull. Nu när säkerhetsläget i Sveriges nära omvärld har blivit så här allvarligt har en bred majoritet i riksdagen anslutit sig till Liberalernas linje för ett snabbt inträde i Nato. De höga och snabba ambitionerna som nu förenar många av oss visar på styrkan i att samarbeta över partigränserna när situationens allvar kräver gemensam kraft och gemensam politisk vilja.

Kanske visar detta också lite på vikten av att enskilda partier arbetar uthålligt och långsiktigt för det som de tror på. Det är inspirerande för en ny riksdagsledamot som jag att redan nu kunna skönja målet i ett av politikens många och långa maratonlopp.

Vi i Liberalerna menar att det, så här i inledningen av den nya mandatperioden, är stödet till Ukraina och Sveriges inträde i Nato som är de mest prioriterade frågorna. Vi kommer att arbeta hårt för dessa frågor under den här mandatperioden – förhoppningsvis i bred politisk enighet.

Anf. 73 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag gratulerar den nya ledamoten.

Liberalerna är ju också med i den nya regeringen. Vi kan konstatera, som Anna Starbrinks partikollega sa, att man får vänta lite med att få svar och eventuellt en förklaring till att Tidöavtalet och regeringsförslagen inte är uttömmande.



Jag kan förstå att det som hittills har presenterats inte är uttömmande på till exempel cyberområdet, där vi här i Sverige attackeras varje dag. Problemet är inte att det inte är uttömmande. Problemet är att det inte är existerande. Där finns ingenting utöver en halv mening om att det ska göras lite bättre.

Samtidigt har ni 40 förslag om att hålla flyktingar utanför en säker hamn, men ni har inget förslag om att hålla ryssen utanför vår välfärd, vår ekonomi och våra hamnar. Det är talande för regeringens prioriteringar, så jag vill fråga ledamoten Starbrink: När kan vi förvänta oss någonting som förklarar hur regeringen tänker om försvaret av vårt land mot de attacker som pågår varje dag?

Anf. 74 ANNA STARBRINK (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Det vore naturligtvis förståeligt av mig att tala för regeringen, då jag ju, liksom ledamoten, inte ingår i den, utan jag är en av Liberalernas representanter här i riksdagen.

Som många vet hade jag lite synpunkter av allvarlig karaktär på den överenskommelse som finns. Men den innefattar ju inte utrikespolitik och försvars- och säkerhetspolitik. Det är förklaringen till att avtalet inte preciserar dessa delar.

Naturligtvis kommer regeringen med sina nyttillträdde ministrar att gemensamt återkomma med skarpa och långsiktiga förslag kring försvars- och säkerhetspolitiken i budgeten. Jag vill ändå betona att det är ett skyndsamt arbete som måste göras av regeringen och av oss här i riksdagen.

Anf. 75 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag noterade att frågan kring hur Sverige ska försvara sig inte var prioriterad av de partier som skrev under Tidöavtalet. Man kan ju fundera över varför det inte var en prioriterad fråga för dem som skrev under det. Den var inte heller prioriterad i regeringsförklaringen. Då kan man undra varför den inte heller var prioriterad där.

Det har hittills varit en politisk prioritering. Men regeringspartierna, inklusive SD, prioriterar inte denna fråga. Det är ett val.

Därför undrar jag än en gång: Kommer det i närtid något konkret på det här området, då Sverige är under attack varje dag?

Anf. 76 ANNA STARBRINK (L) replik:

Fru talman! Det avtal som har tecknats av fyra partier innehåller inte politik på alla områden. Det ska inte tolkas som en bristande prioritering utan snarare som en insikt att här behövs ett annat samarbete och en annan dialog över block- och partigränser. Där hoppas jag att vi ska kunna fortsätta ha en konstruktiv dialog. Men jag kan försäkra ledamoten om att regeringen naturligtvis kommer att återkomma med konkreta förslag på det säkerhetspolitiska området, som ju är högt prioriterat.

Anf. 77 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Även jag vill säga grattis till Anna Starbrink och önska henne varmt välkommen hit. Det ska bli intressant att följa hennes resa här i Sveriges riksdag.

Ledamoten tog upp det svenska Natomedlemskapet och den ansökan som den förra regeringen lämnade in. Hon lyfte också indirekt fram att den nya regeringen avser att fullfölja det skamliga avtal som den förra regeringen undertecknade i samband med Madridtoppmötet i somras.

Vi går nu in i en militär allians med Turkiet, och för mig är Turkiet en diktatur, oavsett vad vår nye utrikesminister säger. För Liberalernas del innebär det en ganska tydlig omsvängning. Ni har ju velat ha ett Natomedlemskap men också varit tydliga förespråkare av kurdernas rättigheter. Tidigare ville ni att man skulle slänga ut Turkiet. Nu har ni luddat till det och kallar det i stället för något slags demokratigranskning.

Frågan är: Hur ska vi kunna kämpa för kurdernas rättigheter samtidigt som vi går i allians med Erdoğan's diktatur?

Anf. 78 ANNA STARBRINK (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Detta är en av de stora och viktiga frågor som Sverige måste ta sig an för att vi ska kunna bli medlemmar i Nato. Det måste vi göra på ett sådant sätt att vi med stolthet kan bära och ta ansvar för situationen för människor inte bara i vårt eget land utan även i andra länder, inklusive de som i dag förtrycks i Turkiet.

Det svenska Natomedlemskapet är ju på väg att hända. Det är väldigt positivt. Det ger oss som land betydligt större trygghet och möjlighet att försvara friheten i hela Europa. Men det får inte tas till intäkt för att vi inte ska se andra behov och värden och framför allt andra människors behov och värden. Det är en oerhört central uppgift. Det är också en fråga inte bara för de partier som ingår i regeringen och dess samarbetspartier utan för alla partier som gemensamt vill arbeta för ett Natomedlemskap.

Anf. 79 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Anna Starbrink säger att Natomedlemskapet är på väg att hända. Men det står två auktoritära ledare i vägen, Orbán och Erdoğan.

När man säger att man ska fullfölja det skamliga avtalet med Turkiet innebär det en omsvängning från Liberalernas sida från att förut ha drivit på för att stoppa vapenexporten till Turkiet till att nu säga ja till det. Det kommer att innebära att fler kurder utvisas från Sverige. Framför allt kommer det att innebära att vår röst tystas för demokrati och mänskliga rättigheter, och det är jag djupt oroad över.

Anf. 80 ANNA STARBRINK (L) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte att det var någon fråga utan mer ett resonemang, som jag gärna kan ta del i.

Jag känner naturligtvis också en stor oro för hur befolkningen i olika förtryckarländer utsätts för sina regimers hårda förtryck. Det gäller naturligtvis även i till exempel Turkiet.

Vi behöver hitta vägar och en lösning tillsammans med andra goda krafter och andra demokratier, så att Sverige kan bli en fullvärdig medlem och en del av Nato och samtidigt värna humanismen i vårt land och i världen.

Anf. 81 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Rubriken och ämnena är demokrati och mänskliga rättigheter. Jag tycker i och för sig att de kunde ha varit värda egna rubriker, men nu är det som det är.

Vi har just lagt hundraårsfirandet av svensk demokrati bakom oss, och den allmänna och lika rösträtten är kanske den största jämställdhetsreformen.

Vi socialdemokrater har sedan dess drivit jämställdheten framåt med reform efter reform: skatter, förskola, välfärd, arbetsmarknad, rätt till abort, samtyckeslag. Exempelen är många och mycket är gjort, men mycket återstår att göra.

Det som vi har uppnått har vi uppnått trots högerens motstånd, herr talman, och tack vare en stark kvinnorörelse och många gånger tillsammans med Liberalerna. Det återstår, som sagt, mycket att göra, men vi måste vara beredda att försvara det som har uppnåtts.

Högerens motstånd mot jämställdhet, herr talman, hittar nya uttryckssätt men är i grunden desamma. Att slåss mot reaktionära strukturer är något vi kan. Vi vet ju att de hittar sina former i auktoritära och ibland religiösa skepnader.

Vi har i dag en global backlash, kraftigare än på länge. Vi ser det i länder som Ungern, Polen, USA, Ryssland, Brasilien med flera länder. Ayatollornas Iran är kanske det värsta exemplet just nu. Det är olika länder och olika allvar, men det är samma fenomen.

Herr talman! I Sverige har vi just fått den mest reaktionära regeringen sedan demokratin infördes. Det innebär en stor utmaning för oss som slåss för jämställdhet. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har alltid varit tydliga med sin ovilja mot jämställdhet. Den nytillträdde utrikesministern Tobias Billström gav luft åt denna ovilja i sin första programförklaring.

Herr talman! Det har skett något nytt i svensk politik, och det är att Liberalerna har dragits in i denna högerkonstellation. En tidigare allierad i jämställdhetsarbetet verkar nu tveka om sin ideologiska hemvist. Det är ett parti som på goda grunder ifrågasätts av de liberaler i Europa som har upplevt reaktionära regeringar pressa tillbaka demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Jag hoppas att de svenska liberalerna tar sina europeiska partikamraters oro på allvar.

Men vi har inte bara den gamla högerens reflexmässiga motstånd mot jämställdhet att kämpa mot. Det handlar också om nya och nyliberala relativistiska strömningar som vill legalisera prostitution, människohandel och surrogatmoderskap. I orwellsk anda gör man om ordet slaveri till frihet och ordet prostitution till sexarbete.

Herr talman! Det finns även ett annat fenomen där man bakom en förment progressiv fasad försöker ifrågasätta definitionen av kön. Det är en farlig utveckling som delvis samverkar med de traditionella, reaktionära krafter som alltid motarbetat jämställdhet, och delvis går sin egen väg.

Herr talman! Till sist: I det avtal som har slutits mellan de partier som utgör regeringsunderlaget, i det avtal som även Liberalerna skrivit under, vill man straffa brottsutsatta kvinnor. Kvinnor utsatta för sexuella övergrepp anses av Moderaterna, Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna

Allmänpolitisk debatt

Demokrati och mänskliga rättigheter

och även Liberalerna brista i sin vandel. Det är ett språk och en attityd som man får gå tillbaka hundra år för att hitta motsvarigheten till. Detta är ett avtal undertecknat av fyra svenska riksdagspartier 2022.

Nu är det viktigare än någonsin att vi som vill leva i ett jämställt samhälle höjer våra röster för att höras.

Anf. 82 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! Jag har en kort fråga till Patrik Björck.

Vad har Socialdemokraterna och deras regeringar gjort de senaste åtta åren för kvinnors rättigheter och mänskliga rättigheter i Iran?

Ledamoten Patrik Björck beskrev mullornas stat som den värsta. Men bar inte kvinnorna i den socialdemokratiska regeringsdelegationen slöjor när de var i Iran och skrev mångmiljardavtal med de iranska mullorna?

Anf. 83 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater har till skillnad från den nytillträdde regeringen en feministisk utrikespolitik, som vi står bakom. Detta är det första som den nytillträdde regeringen tagit avstånd från, just för att man inte har jämställdhet som riktmärke.

Vi socialdemokrater har i hela vår utrikespolitik och i alla våra internationella förpliktelser och sammanhang jobbat stenhårt för jämställdhet. Det gäller även i våra kontakter med Iran.

Herr talman! Den som är lite mer bevandrad i utrikespolitik vet att vi har relationer med en mängd länder som vi står väldigt långt ifrån politiskt och i hur man förhåller sig till demokrati och jämställdhet. Vi har relationer till en mängd skurkstater. Så ser världen ut.

Anf. 84 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Patrik för ett svar som inte var något svar. Därför ställer jag frågan en gång till.

Vad har den socialdemokratiska regeringen gjort praktiskt för iranska män och kvinnor som söker frihet?

Anf. 85 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Genom att föra en aktiv feministisk utrikespolitik för vi jämställdheten framåt i alla våra utrikespolitiska relationer. Det gäller även i våra relationer med Iran. Vi stöder demokratiarbetet och jämställdhetsarbetet världen över, inklusive i Iran, och det är ingen som helst tvekan om att det arbetet fortgår. Men jag är djupt orolig för den nytillträdde regeringens engagemang i jämställdhetsfrågor.

Anf. 86 RASHID FARIVAR (SD):

Herr talman! Vad innebär hijab i sharialag?

Awrah är en islamisk beteckning i sharialag som definierar vilka delar av kroppen som är privata och ska täckas av kläder i det offentliga rummet. Enligt koranen, fiqh och haditherna samt många imamer och teologer betraktas hela kvinnans kropp och till och med hennes röst som awrah och ska täckas av hijab.

Men hijab handlar i grund och botten om sexualisering av kvinnor och flickor, inget annat. I sharialag betraktas kvinnor och flickor som sexobjekt

som ska skylas och tystas för att muslimska män inte ska provoceras och känna lusta. Det är en fruktansvärd människosyn enligt mig.

Herr talman! När min fru och jag pratar om barndomen säger hon med sorg att hon inte har en enda bild från sin barndom och tonårsålder utan en hijab. Fortfarande långt efter att hon migrerat till Sverige blev hon traumatiserad när hon såg kvinnor med hijab i det offentliga rummet eftersom det påminde henne om det förtryck hon hade gjort sig fri från. Med den traumatiska känslan gick händerna oavsiktligt uppåt för att rätta till den hijab som inte fanns där längre.

Hijab är en skräcksymbol för majoriteten kvinnor som har gjort sig fria från den. Den är ett verktyg för att fånga och förtrycka kvinnors kropp och själ och för att deras existens i samhället ska begränsas och upphöra. Hijab är ett signum för att kvinnan är mindre värd och att det är hon som ska avstå sina rättigheter och friheter för att muslimska män ska kunna utöva sin makt.

Herr talman! Det som gör mig extremt ledsen är att se hur naivt vänsterliberala och feministiska krafter i västvärlden förhåller sig till hijab genom att förminska den till ett vanligt plagg. Ibland hyllas hijaben som en symbol *mot* förtryck och *för* kvinnors frihet när den i själva verket är en symbol *för* förtryck *mot* kvinnors och flickors frihet och värdighet. Ett tydligt exempel på det är hur Sveriges första feministiska regering med glädje accepterade att bära hijab på sina utländska resor för att hålla islamister nöjda.

Under manifestationen som anordnades till stöd för iranska kvinnors kamp mot hijab och islamism träffade jag Parisa. Dagen efter att den svenska delegationen var på besök i Iran 2017 blev hon arresterad av hijabpoliserna. På väg till polisstationen blev hon och en annan kvinna slagna av en shariapolis i ryggen och huvudet med knytnävar. Han sa: Era horor, vilka tror ni att ni är som vägrar ha hijab? Vi tvingar även blåögda, blonda europeiska kvinnor att bära hijab. Tror ni verkligen att ni kan slippa hijab?

Så här banar dagens vänsterliberaler och så kallade feminister vägen för islamister att utöva förtryck på ännu fler kvinnor och flickor. De normaliserar och förminskar hijaben i stället för att säga vad den verkligen är.

Parisa vill ha en officiell ursäkt från den svenska delegationen. Kampen mot hijab är inte bara en kamp mot ett plagg utan en kamp mot förtryck och islamism och en kamp för människans och i synnerhet kvinnors frihet.

Anf. 87 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Rashid Farivar och jag delade i det tidigare replikskiftet kritiken mot politiken i Iran, och vi delar kritiken mot regimen i Iran och det fasansfulla kvinnoförtryck som försiggår där. Där är vi överens.

Men hur ser Rashid Farivar på Sverigedemokraternas syn på jämställdhet i Sverige? Hur ser Rashid Farivar på hur man behandlar kvinnliga ledamöter? Hur många ledamöter i Sverigedemokraternas riksdagsgrupp blir utnämnda till gruppledare? Hur många kvinnor får över huvud taget framträdande uppdrag inom Sverigedemokraterna?

Även om jag och Rashid Farivar är överens om att de övergrepp som regimen i Iran begår är fasansfulla är jag och Rashid Farivar inte riktigt överens om hur man bör bedriva jämställdhetsarbete i Sverige. Skulle Rashid Farivar kunna kommentera detta, tack?

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Demokrati och mänskliga rättigheter

Anf. 88 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! Tack, Patrik Björck, för din fråga! Jag vet inte hur ledamoten förhåller sig till hijab eller vad han har för åsikt om det, men att kräva hijab på flickor och kvinnor är en fruktansvärd människosyn. Som jag nämnde säger min fru ibland: Varför är kvinnor tvungna att bära hijab? Vad vill islamisterna ta ifrån oss kvinnor som de inte redan har tagit ifrån oss?

Som jag sa handlar hijab inte bara om att kräva att kvinnor ska ha en speciell klädsel, utan den är ett signum för att kvinnans identitet är lika med hennes pappas, hennes mans eller hennes brors identitet.

Anf. 89 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Nu var vi ju överens om att man inte ska tvinga kvinnor att ha hijab, så det har jag redan svarat på.

Jag vill ha svar från Rashid Farivar om hur han ser på Sverigedemokraternas syn på jämställdhet i Sverige, hur han ser på hur Sverigedemokraterna hanterar sina kvinnliga partikamrater, hur man utnämner gruppledare, hur man ser på jämställdhet och jämställdhetspolitik över huvud taget i Sverige och hur man ser på den feministiska utrikespolitiken.

Vad betyder jämställdhet för Rashid Farivar på riktigt, herr talman?

Anf. 90 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! Som jag har skrivit om tidigare har Sverigedemokraterna gjort mer för kvinnors frihet och jämställdhet i Iran än vad Socialdemokraterna, Centerpartiet och övriga vänsterliberaler någonsin har gjort.

Parisas ord till Socialdemokraternas före detta utrikesminister Ann Linde var: Vi iranska kvinnor behöver inte din hjälp för att få tillbaka vår frihet. Förstör nu inte den som vi har återvunnit!

Anf. 91 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Det var nog första gången som det var religionsundervisning här i kammaren – vår demokratiska sal. Jag kanske har missat att ledamoten Rashid Farivar är religionsvetare i grunden.

Jag har en fråga. Det uppstod stor förvirring under ledamotens genomgång här. Är det så att ledamoten är starkt emot den patriarkala regimen i Iran och det våld mot kvinnor som den står för? Detta gäller även Afghanistan. Eller är Rashid Farivar emot muslimer och islam? Det uppstod stor förvirring där, och jag skulle vilja att ledamoten tydliggör detta.

Anf. 92 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! Tack, Nadja Awad, för frågan!

Som jag nämnde är hijab ingen klädkod eller huvudbonad, motsvarande en hatt. Som jag beskrev är awrah eller aurat en islamisk beteckning i sharialagen som definierar vilka delar av kroppen som är privata och ska täckas av kläder. För män motsvarar det genitalierna, och för kvinnor motsvarar det, enligt koranen, fiqh och haditherna, hela kroppen, inkluderande ansiktet, händerna, fötterna och även kvinnans röst. Detta är helt bedrövligt i en religion eller i en ideologi i Sveriges demokrati.

Anf. 93 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Jag fick fortfarande inte svar på min fråga om vad ledamoten menade med att islam och muslimer på något sätt skulle stå för sexualiseringen av kvinnor ute i samhället.

Så som jag har uppfattat det är det, när kvinnor kämpar för sina fri- och rättigheter – oavsett om det är i väst eller i öst – svårt att ta det till sig när en man, i det här fallet, agerar moralpolis och på något sätt vill kontrollera vad kvinnor ska klä sig i.

Anf. 94 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! Enligt islamiska imamer och teologer är det kvinnans fel om en muslimsk man ser en kvinnas awrah och vill synda. Kvinnor och flickor betraktas som sexobjekt och ska skylas och tystas för att muslimska män inte ska provoceras och känna lust. Detta är sharialag.

Anf. 95 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Herr talman! Jag önskar att vi kunde sluta med den hobbyreligionsvetenskap som Rashid Farivar sysslar med just nu här i kammaren. Jag tycker att väldigt många av de argument som kommer påminner om de män som kränker kvinnor i dag i Iran, för det är alltid så att det är män som ska ha en massa åsikter om vad kvinnor har på sig.

Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna och Rashid Farivar har så många åsikter om vad just muslimska kvinnor har på sig i Sverige? Sverige är ett land där kvinnor får ha på sig vad de vill och där de får välja att inte ha på sig det de inte vill ha.

Sedan skulle jag vilja ha ett förtydligande. Exakt vad är det Sverigedemokraterna har gjort för Irans kvinnor?

Anf. 96 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! Tack, Daniel Vencu Velasquez Castro, för din fråga!

Vid upprepade tillfällen i Europaparlamentet och även i riksdagen har vi tagit ställning till hur kvinnors frihet begränsas dramatiskt i sharialag, speciellt när det gäller hijab och slöja. Jag tror inte att det finns någon som kan övertyga mig om att hijab eller slöja på barn inte är tvång. Som jag sa innebär hijab att sexualisera kvinnor och flickor för att tysta dem i samhället.

Anf. 97 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Herr talman! Jag ska fatta mig kort. I Sverige får barn ha på sig precis vad de vill, och kvinnor får ha på sig precis vad de vill.

Sverigedemokraterna säger alltid att de har gjort väldigt mycket för kvinnor i Iran och så vidare. Men när det kommer till kritan vill de begränsa kvinnors möjligheter att ha på sig vad de vill i Sverige.

Anf. 98 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! När jag ser en fyraårig tjej som går på samma förskola som min pojke och som har en heltäckande slöja på sig tycker jag att det är väldigt magstarkt av Daniel Vencu Velasquez Castro att påstå att barn själva väljer fritt att bära slöja. Det är väldigt magstarkt.

Anf. 99 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Rashid Farivar för hans anförande.

I Tidöavtalet, som Sverigedemokraterna står bakom, kan man under kapitlet om migration läsa en punkt som har varit väldigt omdiskuterad de senaste dagarna och som handlar om grund för utvisning. Det står något i stil med att en utredning ska utreda ifall man kan utvisa människor på grund av bristande vandel, som är ett ålderdomligt ord i sig. Exempel på det kan vara bristande efterlevnad av regler, kriminellt samröre, missbruk och – lyssna nu – prostitution.

Min fråga är: Innebär detta att Sverigedemokraterna menar att man ska utvisa prostituerade, det vill säga utsatta kvinnor som i Sverige är skyddade av lagar såsom sexköpslagen? Det är inte kriminellt att sälja sex. Det är kriminellt att köpa sex. De är skyddade under reflektionsperioden då de har rätt till skydd och stöd när de tar sig ur prostitution.

Menar Sverigedemokraterna att prostitution ska vara grund för utvisning?

Anf. 100 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Helena Vilhelmsson för hennes fråga.

Mitt anförande handlade om hijab, vad den betyder inom sharialag och hur den är ett verktyg för att förtrycka kvinnor och flickor, och ibland väldigt unga flickor. För mig är det väldigt sorgligt att se detta ske i Sverige. Det är vad jag har sett i mitt hemland Iran. Min fru och min syster har inte en enda bild på sig själva från barndomen och sina tonår utan slöja. Det är problemet, och det är det som vi ska motverka. Det är det som jag som sverigedemokrat kommer att motverka i Sverige.

Anf. 101 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag har respekt för att ledamoten kanske inte var med i Tidödiskussionerna och kanske inte heller känner till vad som står i avtalet. Frågan lär återkomma eftersom detta är ett markant avsteg från nuvarande svensk lagstiftning.

Men jag skulle ändå vilja ställa frågan generellt vad ledamoten Rashid Farivar tycker. Tycker ledamoten att prostitution är grund för utvisning?

Anf. 102 RASHID FARIVAR (SD) replik:

Herr talman! Vad jag tycker är att kampen mot hijab som pågår i till exempel Iran inte bara är en kamp mot ett plagg eller en hatt. Det är en kamp mot förtryck och islamism och en kamp för människors och i synnerhet kvinnors frihet. Och jag skulle inte vilja se att någon kvinna här i Sverige går den vägen att hon blir tvungen att bära slöja.

Anf. 103 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! En huvuduppgift för vår nya regering är att stärka vår liberala och fria demokrati. Under de senaste decennierna har socialdemokratin tyvärr fått släpas fram till att acceptera förbättringar och förstärkningar som har gjorts på detta område, oavsett om det har handlat om att stärka fri- och rättigheter, öka våra domstolars oberoende eller stärka den demokratiska kontrollen av regeringens beslut under pandemin.



Numera säger, tack och lov, i princip alla att domstolars oberoende behövs värnas. Det är såklart mycket välkommet. Men det kräver också att man är beredd att omsätta högtidstal till konkret handling och till reformer.

Sedan valdagen har tyvärr botten för hur lågt socialdemokratien kan tänka sig att sjunka sänkts från låg till till synes bottenlös när det handlar om att smutskasta vår demokrati, skrämman upp människor, skapa oro och sänka tilltron till vårt i grunden stabila och demokratiska samhällssystem. Det spår på de krafter som vill oss illa.

Det finns mycket riktigt hot mot vår demokratiska och liberala demokrati. De som pratar om dessa hot gör rätt i att också presentera lösningar. Det är precis vad jag nu tänker göra. För vi behöver öka distansen mellan regeringsmakten och domstolarna. Vi behöver införa ett nytt och från politiken helt oberoende domarråd som får ett brett ansvar för domarrekrutering, tillsyn och ansvarsutkrävande.

Vi behöver se över tillsynen över domstolarna och utnämningssmakten, vem som får åläggas olika disciplinåtgärder samt utbildningsfrågor och hur de finansieras inom vårt rättssystem så att dessa skyddas och blir mer oberoende av politiken.

Vi behöver öka skyddet för enskildas fri- och rättigheter i vår grundlag. Det rättsliga skydd som vi har i dag finns för vissa rättigheter, men det behöver omfatta fler. Det behöver omfatta äganderätten och näringsfriheten.

Vi behöver införa en skyldighet för staten att skydda enskilda mot övertramp av deras fri- och rättigheter när dessa inskränks av andra enskilda, exempelvis av fackföreningar eller arbetsgivare som inte respekterar anställdas eller företagens föreningsfrihet. Då behöver staten agera och ha en skyldighet att göra det. Vi behöver också sänka de praktiska trösklarna för att människor ska få sina fall prövade mot staten.

Vi behöver återupprätta ett tydligt ansvarsutkrävande när det gäller allt från skilda valdagar för riksdag och kommun till att sänka personvalsspärren och återinföra ett riktigt tjänstemannaansvar.

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg (M).

Anf. 104 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Det är en intressant diskussion som Ida Drougge för här om konstitutionella frågor. Den är absolut spännande. Den skulle man kunna fördjupa sig i.

Nu visar tyvärr historien och exemplet runt om i världen att det inte riktigt räcker. Om illiberala och odemokratiska partier stiger in i regeringsmakten blir det svårt att skydda även konstitutioner och domstolar.

Jag funderar på hur Ida Drougge tänker kring det hotet mot den svenska demokratin, för det är ju faktiskt detta vi ser i länder som Ungern och Polen – länder som till exempel Sverigedemokraterna ser som förebilder.

Anf. 105 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för frågan. Det är mycket vi behöver göra för att höja trösklarna för en regering, även i det fall den är demokratiskt vald, att inskränka våra fri- och rättigheter.

En del sådana steg togs i full enighet under förra mandatperioden. Ett helt enigt konstitutionsutskott har vid ett flertal tillfällen gjort tillkännagi-

vanden till regeringen om åtgärder såsom att se över vilka åldersregler som finns för domare, så att de inte ska kunna förtidspensioneras. Det är ett exempel. Vi moderater har dock velat se betydligt fler reformer på området. En sådan handlar om att vid tillsättning av domare öka avståndet mellan regering och domstolar.

Anf. 106 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Herr talman! Jag frågade egentligen inte Ida Drougge om den delen. Det konstitutionella är intressant, och det behövs mer än 30 sekunder för att diskutera det. Men hur ser Ida Drougge på det moraliska och politiska ansvaret för att släppa in Sverigedemokraterna i Regeringskansliet?

Anf. 107 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att man ska akta sig för att förminska de demokratiska krafter som finns i Ungern och Polen genom att jämföra dem med partier som finns här i Sverige. Det är mitt svar.

Anf. 108 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Ida Drougge, för ett initierat anförande om liberal demokrati och liberala värden inte minst i rättsprocessen! Den synen delar jag till fullo. Jag kan dock tycka att den står lite i kontrast till delar av Tidöavtalet, framför allt vad gäller migrations- och rättspolitikens område där man faktiskt undergräver integriteten, men det var inte det jag skulle fråga om.

Jag vill egentligen ställa samma fråga till Ida Drougge som jag gjorde till Sverigedemokraterna. I Sverige råder full politisk enighet om den svenska sexköpslagen, och så har det faktiskt varit sedan den infördes. Men med tanke på det som nu står i Tidöavtalet kommer lagen att behöva ändras, eller åtminstone tillämpningen av den. Den kommer att hamna i konflikt med en lagstiftning där prostitution – som handlar om en kvinna i den mest utsatta situationen – utgör grund för utvisning. Hur tänker Moderaterna kring att de har ställt sig bakom en sådan formulering?

Anf. 109 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag hoppades faktiskt att jag skulle få den här frågan. Det är otroligt frustrerande att sitta i sin bänk här i kammaren och mötas av dessa anklagelser utan möjlighet att svara, så jag tackar för det.

Jag tycker att Maria Malmer Stenergård svarade utmärkt på den här frågan i P1 i morse och kan rekommendera alla att lyssna på det. Då hör man det direkt från en mer initierad person inifrån regeringen snarare än från mig som moderat riksdagsledamot. Men kort sagt är de exempel som finns i Tidöavtalet en redogörelse för hur lagstiftningen såg ut på det här området före 2005, när det fanns en sådan här lagstiftning. De situationer vi moderater ser att detta kan vara aktuellt för handlar om samöre med grov kriminell brottslighet och organiserade gäng.

Anf. 110 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Ja, det är ju en väsentlig skillnad om Tidöavtalet ger exempel på hur lagen såg ut och inte på något som regeringen faktiskt ska grunda sin politik på. Jag tackar för klargörandet.

Återigen: För de situationer som ledamoten beskriver har vi en lagstiftning om något som kallas reflektionsperiod. Vitsen är att den utsatta ska få skydd och stöd för att kunna medverka i en rättsprocess mot de kriminella nätverken och mot hallickarna. Vad är det för fel på den lagstiftningen?

Anf. 111 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag rekommenderar ledamoten att ställa den frågan till en företrädare för regeringen, där jag ju inte ingår. Men så som jag har förstått dessa skrivningar pratar vi om två helt olika saker här. Beskrivningen av vandel – och en utredning, ska tilläggas, helt i enlighet med EU-rätten, Sveriges grundlag och andra folkrättsliga åtaganden – berör inte den fråga som ledamoten ställer till mig här.

Anf. 112 NADJA AWAD (V):

Herr talman! En mer rasistisk och nationalistisk samhällsutveckling väntar oss. Nyligen har vi haft ett val där partierna har ägnat sig åt ett slags kapploppning om vilket parti som kan driva hårdast politik för att handskas med det som är deras förklaring till arbetslöshet, bostadsbrist, dåliga skolresultat och kriminalitet. Invandrare, förortsbor, muslimer och flyktingar har utmålats som orsaken till dessa samhällsproblem.

Det har bland annat handlat om att införa dna-tester vid kontroller, om att införa visitationszoner och kameraövervakning i förorterna, om att motarbeta trygghet för dem som flyr från krig och förföljelse och om att utvisa människor som inte lever upp till så kallade grundläggande svenska värderingar. Det så kallade slottsavtalet kommer att bli till en anskrämlig verklighet som drabbar de redan marginaliserade grupperna i samhället och ökar ojämlikheten.

Detta sker mot bakgrund av en borgerlig politik av skattesänkningar som har drivits sedan 90-talet och som har inneburit att välfärden har fått 350 miljarder kronor mindre per år. Den har inneburit ökade privatiseringar och avregleringar som har lett till att marknaden, inte politikerna, har fått ta stafettpinnen.

I stället för en rättvis ekonomisk politik kommer vi att lämnas med fyra år av detta högernationalistiska styre, som kommer att urholka välfärden ännu mer – samtidigt som de ”whitewashar” medborgarbegreppet i Sverige och agerar moralpoliser för att värdera vilka som ska ha rätten att vara kvar här och vilka som ska få behålla sina grundläggande fri- och rättigheter. Otryggheten kommer att bli en självklarhet under det här styret.

Diskrimineringsombudsmannen varnar redan för den ökade diskrimineringen och hatbrotten mot olika grupper. Under 2021 var antalet inkomna anmälningarna det klart högsta på sju år, och anmälningarna är ofta kopplade till etnicitet – något som kommer att öka drastiskt som en konsekvens av styrets slottsavtal. Dna-tester, visitationszoner, kameraövervakning och vandelutvisning riktar sig mot icke-vita personer och villkorar grundläggande fri- och rättigheter. Dessutom är diskrimineringslagen under attack, vilket vi inte kan acceptera.

Därför vill vi i Vänsterpartiet att en kriskommission mot diskriminering tillsätts omedelbart för att komma till rätta med diskrimineringen. Detta kan nämligen inte vänta. Det är livsnödvändigt under det här styret, som kommer att skapa ett mer rättsosäkert, mer auktoritärt och människorättsberövande samhälle.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Demokrati och mänskliga rättigheter

Vänsterpartiet väljer alltid att prioritera en stark välfärd där diskriminering inte ska tillåtas och där hat ska få konsekvenser. Vi bygger inte ett samhälle med hjälp av splittringspolitik där rikare kommer att få mer och fattigare kommer att få mindre. Det om något är nämligen bristande vandel.

(Applåder)

Anf. 113 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Det sägs att Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Hur kan det då komma sig att mäns livsinkomst är flera miljoner kronor högre än kvinnors, och hur kan det komma sig att män mördar kvinnor som de levt ihop med? Det var mitt budskap i valrörelsen. Jag gjorde konsekvent jämställdhet till en valfråga och kommer att fortsätta med det.

Ekonomisk frihet existerar inte för kvinnor, eller för ytterst få. Fler kvinnor än män tar examen från universitetet, men det avspeglas inte i lön eller befattning. Hur kan det vara så?

Kvinnor har lägre pensioner även om de arbetat lika många år som mannen i ett förhållande. Vad det beror på vet vi. Orsaken stavas föräldraförsäkring och deltidarbete.

Herr talman! Kvinnor äger mindre, oavsett om det gäller bilar, aktier, fastigheter eller företag – mycket mindre. Det får stor ekonomisk effekt, inte minst när det gäller beskattning. Vi vet att beskattningen av inkomst av tjänst är högre än beskattningen av kapital.

En fjärdedel av företagen drivs av kvinnor, och än färre kvinnor äger sina företag. Av det totala riskkapitalet i Sverige går cirka 1 procent till kvinnors företagande – 1 procent! Det är ju som ett skämt.

Sverige skulle kunna ha en utbildning som heter: Hur du tjänar mer än kvinnorna på arbetsplatsen – livet ut! Rubrikerna i utbildningen skulle vara: Ett – ta inte ut föräldraförsäkring. Två – vabba inte. Tre – jobba inte med oavlönat arbete i hemmet. Fyra – använd härskartekniker på jobbet. Klart!

Herr talman! Vi måste få till en ekonomisk jämställdhet på riktigt genom bättre offentlig statistik, uppdrag till myndigheter och satsningar på nätverk för kvinnors företagande. Inget, eller väldigt lite av det, finns med i Tidöavtalet eller i regeringsförklaringen. Vi lär återkomma i den frågan.

Herr talman! Under oktober månad har sex män häktats misstänkta för mord. Pratar jag om gängkriminalitet? Nej. Jag pratar om den eviga pandemin mäns våld mot kvinnor, därför att alla offren är kvinnor.

Den här frågan får oändligt mycket mindre utrymme i medierna än gängvåldet och de kriminella ligorna och otroligt mycket mindre utrymme i Tidöavtalet. Där pratas det om dubbla straff för gängkriminella. Då kan man kanske lite vårdslöst dra slutsatsen att när en man dödar en man och det handlar om gängkriminella kretsar är det mordet dubbelt så mycket värt som om en man dödar en kvinna som han haft en relation till. Var finns logiken i det här?

Vi måste skifta fokus när det gäller att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Brottsoffret måste alltid vara i centrum. Så är det inte i dag. Det är förövaren som ska få sin frihet begränsad, inte brottsoffret, som det fungerar i dag. Det gäller kontaktförbud. Det gäller kvinnor som får hela sina liv förändrade och tvingas leva gömda.

Vi har en hög rättssäkerhet i Sverige i dag, men rättstryggheten är under all kritik. Det kan vi konstatera när vi tittar på statistiken kring våldtäkter. Fem av hundra våldtäkter leder till dom. Det beror inte på att kvinnorna ljuger utan på att männen går fria. Vi behöver skifta fokus i svensk rättspolitik.

Anf. 114 DAN HOVSKÄR (KD):

Herr talman! Jag tänkte tala om mänskliga fri- och rättigheter och demokrati i mitt första inlägg här i kammaren.

Det unika, okränkbara och universella människovärdet är den kristdemokratiska ideologins kärnpunkt. Vi kristdemokrater menar att det finns en rad rättigheter som tillkommer alla människor enbart därför att vi är just människor. Det handlar exempelvis om rätten att förverkliga värden som rätten till liv, frihet, ägande och religions- och yttrandefrihet.

Det är politikens uppgift att respektera och främja människans naturliga rättigheter. Stater som förvägrar sina medmänniskor eller medborgare tillgång till grundläggande fri- och rättigheter kränker också människovärdet. En stat som inkräktar på yttrandefriheten, som förvägrar sina medborgare utbildning, som inte låter journalister skriva kritiskt eller som förbjuder människor att organisera sig politiskt kränker de mänskliga fri- och rättigheterna.

En demokratidefinition kan inte utgå enbart från graden av rösträtt, antal politiska partier, fria val och så vidare. Den måste i lika stor utsträckning beakta graden av yttrandefrihet, pressfrihet och rörelsefrihet liksom tillgången till dessa fri- och rättigheter oberoende av kön, etnicitet, trosåskådning, sexuell läggning eller funktionshinder. Dessa värden går inte att ta för givna utan måste hela tiden försvaras och hållas högt.

Herr talman! Därför är situationen i Iran ett exempel på omständigheter där Sverige och EU gemensamt måste ta till strängare sanktioner mot den iranska regimen – allt för att stärka och underlätta flickors och kvinnors arbete för sina fri- och rättigheter. Vi måste tydligt visa att mänskliga rättigheter gäller även i Iran. Det handlar helt enkelt om medmänsklighet.

Anf. 115 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! I dag ska jag prata om något som många svenskar trodde att vi var överens om i den här församlingen. Det är något som har inneburit frigörelse från de strukturer som låste fast människor i en avskiljning från resten av samhället på grund av saker de själva inte rår för. Jag ska prata om diskrimineringslagen.

Under Pride 2007 sa dåvarande statsminister Fredrik Reinfeldt: ”Diskrimineringslagen bör utformas mer generellt för att den ska fungera som ett verktyg för alla. ... Jag tillhör den generation i moderaterna som ofta tagit ställning i konflikter. Min önskan är att människor ska kunna leva öppet och visa sin kärlek. Men vi är inte där än.”

Jag trodde aldrig att jag skulle stå i den här talarstolen och citera en moderat statsminister. Men vi lever i en tid där mycket otänkbart sker.

Men, herr talman, var är de moderaterna i dag? Var är de som vågade ta konflikten om de strukturer som försätter människor i utsatthet? Var är de som var med i arbetet för en värld och ett land där alla får leva fria och öppna liv? I stället möter vi moderater som just har skrivit på ett slottsavtal med Sverigedemokraterna, som vill avskaffa diskrimineringslagen. Det är

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Demokrati och mänskliga rättigheter

den lag som hösten 2020 fällde Upplands Väsby kommun för diskriminering av en elev med autism på grund av bristfällig tillgänglighet. Det kan inte vara så att vi i Sverige år 2022 ska acceptera något så förkastligt som diskriminering.

Herr talman! Jag tillhör en generation som har fått åtnjuta tidigare generationers vinster. År 1979 slutade Socialstyrelsen klassa homosexualitet som en sjukdom. År 1987 lades homosexuell läggning till i diskrimineringsgrunderna i straffbestämmelsen om olaga diskriminering. År 2009 stiftades den nuvarande diskrimineringslagen, och myndigheten Diskrimineringsombudsmannen bildades.

Lagen ska slå vakt om det starka samhället och vara garanten för att barn och unga får växa upp med tryggheten att samhället står bakom dem när de möter kränkningar, trakasserier och diskriminering. Men frågan om diskrimineringslagen bör nu ställas till den nytillträdde regeringen, vars företrädare har varit uppe i bland annat utrikesdebatten och slagit sig för bröstet för hbtq-personer i världen och som i sin regeringsförklaring pratade om samling, demokrati och upprättelse för brottsoffer. Ord om skydd till hbtq-personer och upprättelse för brottsoffer riskerar nämligen att bli ord utan verkan i ett samhälle utan en lagstiftning som kan ge dessa upprättelse när de diskrimineras.

Staten kan vara en möjliggörare och bidra till människors frigörelse. Låt oss därför samlas för alla människors rätt till fria liv och ge människor som utsätts för någon av de sju diskrimineringsgrunderna upprättelse!

Herr talman! Liberalerna viftade med prideflaggor på sin valvaka. Fyra veckor senare hotas diskrimineringslagen, och prideflaggorna har bytts mot Tidölagets slottsavtal.

Reinfeldt pratade om konflikter som var värda att ta. Finns det moderater kvar som vill ta konflikten mot dem som vill begränsa människors rätt till fria liv? Eller ingår inte människor som omfattas av diskrimineringsgrunderna i Ulf Kristerssons Sverige?

(Applåder)

Anf. 116 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Demokratien är, som det ofta framhålls, ingen självklarhet. Även om vi i Sverige de gångna åren har uppmärksammat 100 år av allmän och lika rösträtt finns det anledning att på olika sätt utifrån utmaningar som uppstår främja och stärka alla människors delaktighet. Arbetet för mänskliga rättigheter, jämlikhet och utbildning för alla får aldrig avstanna.

I ett globalt perspektiv tycks demokratin dessvärre vara på tillbakagång. Det globala demokratiindex som den internationellt välrenommerade engelska tidskriften The Economist mäter och årligen publicerar visar på detta. I blickfånget för mätningen finns valdeltagande, mångfald, politiskt deltagande, mänskliga rättigheter såsom yttrandefrihet, fri press och rättsstatens principer.

Även om Sverige är ett av de länder i världen där befolkningen har en stark tilltro till samhällssystemet och demokratin är detta en varning att ta på allvar. Det som sker i omvärlden berör ju också vårt land. Arbetet för att värna och stärka vår demokrati behöver därför ske både här hemma och i samarbete med andra länder.

Herr talman! Den avgående regeringen överlämnade en del initiativ och förslag på åtgärder som ytterligare kan stärka den demokratiska utvecklingen och människors delaktighet i samhället. En del finns i det slutbetänkande som kommittén Demokratin 100 år presenterade i somras. Här finns förslag om att inrätta en nationell demokratifunktion, att demokrati förs in i myndighetsförordningen och att fler myndigheter får demokrati inskrivet i sin instruktion. Det är min förhoppning att de här frågorna fångas upp även av den nya regeringen.

I Europeiska unionen är frågor om demokrati, rättsstatens principer och mänskliga fri- och rättigheter prioriterade. Kritik har samfällt framförts mot några länder, inte minst Ungern, för uppenbara brister och försämringar på senare år. Detta är ett arbete som behöver fortsatt uppmärksamhet, inte minst när Sverige nästa år ikläder sig ordförandeskapet i unionen. I arbetet ingår, som jag kan se, satsningar på integration, respekt för olikheter och minoriteter, att jämställdhetsfrågor följs upp och att utanförskap motarbetas.

Herr talman! För mig och tusentals andra kandidater i kommuner, regioner och riksdag präglades sommaren av engagerade och direkta möten med människor på gator och torg, i trappuppgångar och i villaområden vid dörrknackningar under valrörelsen. I sådana sammanhang ställs frågor om demokrati och delaktighet på sin spets. Nu när resultatet föreligger följer en del analyser och uppföljningar.

En varningsklocka att ha med sig är att valdeltagandet i år sjönk. Det minskade med uppemot 6 procentenheter. Från att ha ökat fyra val i rad och att ha nått över 87 procent i 2018 års val hamnade valdeltagandet i år, vad jag förstår av SCB:s statistik, på strax över 81 procent. Det är förstås en beklaglig nedgång som behöver analyseras. Det var flera hundratusen färre människor som sökte sig till vallokalerna denna gång än för fyra år sedan.

Vad som är påtagligt när man tittar på siffrorna på ett övergripande plan är ökade skillnader mellan stad och landsbygd, men kanske framför allt socioekonomiska faktorer. Det kan tyckas vara en paradox att där det kanske är som mest angeläget med demokrati, samhällets funktioner och vardagsnära service är intresset för att delta i valet som lägst. Det är alltså av stor vikt för hela samhället att arbeta med att eliminera denna ojämlikhet mellan olika landsdelar och områden för en fortsatt god demokratisk utveckling.  
(Applåder)

Kultur och idrott

Kultur och idrott

Anf. 117 LAWEN REDAR (S):

Herr talman! Det är en ära att få inleda den första kulturpolitiska debatten för den här mandatperioden. Men det går faktiskt inte att göra det utan en reflektion över de idéer som just nu präglar vår samtid.

I hjärtat av vår kontinent pågår ett fullskaligt invasionskrig. Under gårdagen har våldshärskaren Vladimir Putin utfärdat krigslagar i ukrainska områden, vilka han påstår sig ha annekterat genom illegala och riggade folkomröstningar. Hans etnonationalistiska rike ska expandera för att föra samman historiska generationer som lever i dagens Ryssland, Belarus, Ukraina och Moldavien – det är vad som framgår av hans tankegod. Att

den så kallade föreningen genomförs genom krig, övergrepp, våld och förtryck bortom alla internationella regelverk som konstituerar förhållanden mellan stater och folk visar att inspiration har hämtats från de värsta av tider under människans historia.

Fastän den ryska regimen stänger ned internet och fängslar människor som talar om kriget, fastän allmänheten i Ryssland får sin information från rysk statlig tv som styrs och ägs av regimen eller är regimvänlig, kan man till slut inte hindra sanningen. De unga soldaternas kroppar kommer tillbaka till Ryssland i kistor, och mammornas protester har inletts.

Herr talman! På en annan plats pågår just nu landsomfattande protester. Fastän den iranska regimen stänger ned internet, fastän regimen fängslar människor som manifesterar mot diktaturen, håller luften och lögnen på att går ur ayatollornas era i Iran. En sönderslagen ung kvinnas kropp, Jina Mahsa Amini, skickades tillbaka på bår till kurdiskdominerade västra Iran. 43 år av diktatur håller på att utmanas av frihetskämpande skolflickor och mormödrar. Sanningen om diktaturens verk har fått bägaren att rinna över.

Herr talman! Den progressiva demokratiska kulturpolitiken strider för sanningen. Det är sanning och ansvarsutkrävande som de auktoritära regimerna, idéströmningarna och samhällskonstruktionerna förhindrar. Varför sitter det författare, journalister, musiker, forskare, skådespelare och regissörer i iranska och ryska fängelser? Jo, därför att det är de som behövs för att sanningen, ifrågasättandet, granskningen och alternativet till de auktoritära idéerna och regimerna ska till.

Det är den iranska regimen drönare som Putin använder i kriget mot Ukraina. Samverkan mellan diktaturerna och deras idéer är på frammarsch. Men de sammanför också alla oss som strävar efter fred, demokrati och frihet.

Herr talman! Demokrati kräver yttrandefrihet. Det kräver bildning, djupgående läskunskaper och resiliens mot desinformation. Det förutsätter att det finns konstnärlig frihet, oberoende journalistik, ett levande civilsamhälle, föreningsfrihet och folkbildning, ifrågasättande och granskning, demonstrationsfrihet och agitation, respekt för mångfalden av medborgare och minoriteter, fri forskning och humaniora samt en öppen debatt.

Det är på de grundvalarna Sverige har utvecklats till en av världens starkaste demokratier. Just därför kompromissar vi som representerar socialdemokratien aldrig med auktoritära idéströmningar. Därför blir den här mandatperioden också en kamp om idéerna i världen, i Europa och i Sverige.

(Applåder)

Anf. 118 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Herr talman! Kultur- och idrottsfrågor är ett brett område. I dag har vi bara fyra minuter var på oss. Jag kommer därför att fokusera på idrotten.

Innan jag blev riksdagsledamot arbetade jag som dansare. Men innan jag under min barndom bestämde mig för att byta skridskor mot tåspetskor lade jag all min tid på konståkningen. Redan då var det brist på istider. Vi delade anläggning med främst hockeylaget men även curling- och skridskolaget. Det här är 20 år sedan – 20 år.



Kommunerna har inte mäktat med att bygga fler idrottsanläggningar i takt med att vi har blivit fler i vårt land. I dag har vi också en situation där många av våra anläggningar är i så dåligt skick att det är billigast och enklast att riva dem och bygga nytt.

Kommunerna har inte längre kapaciteten, förmågan eller kunskapen för att bygga nya, moderna och innovativa idrottsanläggningar. Staten behöver ta ett större grepp och omtag på den här fronten. Därför har vi sverigedemokrater drivit frågan om att bland annat införa en lokal- och anläggningsfond.

Vi har dessutom drivit frågan om att införa ett nationellt kompetenscentrum just för att samla all kunskap om idrottsanläggningar som finns under ett och samma tak. I dag ska kommunerna uppfinna hjulet på nytt varje gång en ny anläggning ska projekteras. Det vore mer rimligt att samla all kunskap under ett tak. Det är ett förslag som även Riksidrottsförbundet ställer sig bakom. Anläggningsbristen måste vi lösa snarast. Jag ser fram emot det arbetet den här mandatperioden.

Herr talman! Idrotten når nära hälften av vår befolkning. Vi har nog alla en relation till den, antingen som utövare eller som publik.

Det finns många bitar att ta tag i när det gäller idrotten. Då behöver vi en minister som har engagemanget och kunskapen men framför allt tiden till det. Jag är övertygad om att den nuvarande ministern kommer att ha det. Det är dessutom glädjande att frågor om folkhälsa och idrott läggs i samma portfölj, inte minst när vi ser att stillasittandet ökar och när vi ser effekterna av pandemin än i dag.

De kommande fyra åren kommer vi att driva på för att få igenom framför allt följande punkter:

1. Ta tag i och prioritera men framför allt åtgärda anläggningsbristen.
2. Utredda konsekvenserna av pandemin och tillsätta åtgärder.
3. Se över hur man kan lösa den splittring mellan Riksidrottsförbundet och medlemsförbunden som har uppstått det senaste året.

Vi behöver också skriva under Macolinkonventionen om matchfixning. Sist men inte minst – det kanske absolut viktigaste – behöver vi se till att färre blir stillasittande och att man i stället har en idrott att gå till. Här kan det göras mer mellan skolan och idrotten.

I detta anförande instämde Mats Arkhem och Leonid Yurkovskiy (båda SD).

Anf. 119 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Tack, Angelika Bengtsson, för detta anförande!

Det finns en sak som förenar oss. Det är ambitionen att försöka förstärka anläggningarna i vårt land. Men för det krävs resurser. Idrottsanläggningarna behöver bli fler i landet. Och eventuellt behöver de befintliga anläggningar som finns i kommunerna renoveras.

Jag har framför mig den överenskommelse som Sverigedemokraterna har tecknat tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. I denna finns det inte en enda idrottssatsning, bortsett från den ansats man vill göra för att stärka de högsta ligornas konkurrenskraft.

Trots det högnationalistiska parti som Sverigedemokraterna är ser jag ingenting i överenskommelsen som handlar om folkrörelseidrotten, om mötet mellan människor eller om ambitionen att få med de grupper som inte har tillgång till idrottens fantastiska verksamhet i dag och framför allt de grupper som inte har tillgång till anläggningar. Är det som Angelika Bengtsson talar om i talarstolen i dag politik som är utanför avtalet? Vad är det egentligen som ska realiseras?

Ert parti är nu Sveriges största högerparti, och ni bär ansvar för den utveckling av politiken som ska ske. Är det som sägs här, att det ska byggas nya anläggningar i vårt land, verkligen sant?  
(Applåder)

Anf. 120 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Herr talman! Man ska komma ihåg att det är mycket som inte finns med i avtalet men där vi kommer att och förhoppningsvis kan sätta press under den här mandatperioden. Det som står i Tidöavtalet är en bra början. Men jag är självklart inte nöjd där. Jag hade velat se vår politik och idrottspolitik genomföras fullt ut. Något annat vore märkligt.

Jag håller med om att det behöver göras mer när det gäller idrottsanläggningar. Det kommer alldeles strax en budget. Jag vet att man håller på att förhandla om den. Jag ber att få återkomma just gällande budgeten och den ekonomiska delen.

Anf. 121 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Jag kan redogöra för att det de gånger Sverigedemokraternas budget har gått igenom i Sveriges riksdag inte har satsats på något investeringsstöd till nybyggnation av bostäder eller fler anläggningsplatser i vårt land. Det har inte heller satsats på kommuner och regioner, som bär upp resurserna för idrottsverksamheterna lokalt.

Jag finner detta anförande anmärkningsvärt. Jag skulle vilja se resultat av den här politiken. Låt oss återuppta den här debatten när en budget har presenterats.

Anf. 122 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Herr talman! Det låter som att Socialdemokraterna har missat den idrottspolitiska motion som vi debatterade för under hela förra mandatperioden. Vi har många förslag på hur man ska bygga nya, innovativa och fräscha multiarenor. Det är så vi ska bygga idrottsarenor, just för att få den folkrörelse som idrotten är.

Fler ska idrotta, inte färre.

Anf. 123 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! Jag tror att alla här är överens om att kultur är en viktig del av våra liv. Vi använder kultur på många olika sätt, när vi vill fira, för att glädja oss, som tröst eller när vi vill bli lugnade. Kultur kan också användas för att förmedla budskap, för att skapa gemenskap eller för att peppa oss på joggingturen.

Men vi är nog inte riktigt överens om vad som är god kultur eller vad som är kultur. För en kan det vara Verdis *La traviata*. För någon annan

kan det vara Håkan Hellströms musik. En tredje kan säga att det är Astrid Lindgrens böcker, och en fjärde kan säga Unga Klaras föreställning *Brinn*.

Herr talman! Kultur är inte bara vår enskilda eller samhällets uppfattning om kultur. Det är också en bransch och en näring. Fler än 190 000 människor jobbar i Sverige i den kulturella och kreativa näringen. Ungefär vart tionde företag i Sverige drivs i den kulturella och kreativa branschen. År 2017 omsatte de 400 miljarder kronor och satte Sverige på världskartan.

Herr talman! Detta är en bransch som förtjänar större uppmärksamhet och bättre villkor än vad man förmått i det här huset de senaste åttio åren. Jag ser fram emot att med en moderat kulturminister och våra samarbetspartier äntligen ge branschen och kulturarbetarna i Sverige bättre förutsättningar för en blomstrande kultur och en bättre struktur.

Herr talman! Kulturutskottet har 23 myndigheter och över 30 stiftelser och bolag under sitt ansvarsområde. Det medför politiska direktiv, administration och en ostyrd verksamhet som är helt orimlig när det gäller att ge de bästa förutsättningarna för kultur. Jag ser fram emot att få vara med och se till att det blir färre myndigheter och färre politiska direktiv och att vi skapar förutsättningar för branschen att blomstra ännu mer, så att fler än 190 000 kan försörja sig i framtiden och så att vi får anledning att vara glada och får ta del av ännu mer kultur.

Herr talman! Vi alla behöver kultur, och kulturbranschen behöver oss. (Applåder)

Anf. 124 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! I sitt anförande tog Kristina Axén Olin upp att det är viktigt med ett blomstrande kulturliv och goda förutsättningar för konst- och kulturskapare. Om detta är vi helt eniga. Därför tillsatte vi en utredning om att skapa goda förutsättningar för konst- och kulturskapare genom att de via stipendier och annat ska kunna få tillgång till SGI. Det är en utredning som är pågående.

Jag är lite nyfiken på om detta ingår i tanken om tryggare villkor för konst- och kulturskapare. Blir det den fortsatta politiken när vi nu ska ha en moderat kulturminister? Handlar det också om att förlänga stipendierna i enlighet med det som framgick i Återstartsutredningen? Handlar det även om trygga och fasta anställningar på konst- och kulturinstitutionerna i vårt land? Jag skulle vilja höra hur Moderaterna reflekterar i fråga om att förstärka landets konst- och kulturutövers förutsättningar för tryggare och bättre villkor i arbetslivet.

Anf. 125 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Socialdemokraten Lawen Redar ställer ett antal frågor till mig om sjukförsäkringen och andra saker som tagits upp i olika utredningar som bevis på hur rörligt det är att vara kulturarbetare i dag. Det jag beskrev i mitt anförande är en bransch som sysselsätter mer än 190 000 människor här i Sverige. Man har helt orimliga villkor. Man har 23 myndigheter att vända sig till. Man är bidragsberoende. Man har inte någon ordentlig sjukförsäkring. Stipendier ingår inte i sjukförsäkringen. Det är olika direktiv för olika myndigheter man ska söka bidrag hos. Det finns, herr talman, en rad problem som Socialdemokraterna inte har gjort någonting åt.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Kultur och idrott

Nu har vi haft en moderat kulturminister, ett moderatlett kulturdepartement och en regering bestående av Moderaterna och ett antal samarbetspartier i några dagar. Jag hoppas kunna glädja riksdagen med att komma tillbaka så fort det bara går med lösningar på de problem som Socialdemokraterna har känt till men inte gjort någonting åt under de senaste åtta åren.

Anf. 126 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Det är inte myndigheterna som är den stora utmaningen på kulturområdet vad gäller trygga förutsättningar för konst- och kulturskapare. Utmaningarna är bristen på fasta anställningar, svårigheten att bli antagen till en scenkonstallians och svårigheten att få SGI och pensionsgrundande inkomst när man har ett stipendium eller motsvarande som en del av sin försörjning.

Den utredning vi tillsatte är mycket viktig. Jag hoppas att Kristina Axén Olins parti bevakar och bejakar den framöver. Men jag vill också lyfta fram att det i mycket är tack vare oss som de flesta konst- och kulturskapare räddades under pandemin genom direkta konst- och kulturkrisstöd och nu får chans att ingå i en scenkonstallians.

Anf. 127 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Det finns ett antal fantastiska allianser inom kultursektorn, men de har bildats beroende på att de själva velat samarbeta.

Jag vill upprepa för herr talmannen och riksdagsledamöterna att Socialdemokraterna har känt till problemen inom kultursektorn: att det är som det är med arbetsvillkoren, att det är rörigt med myndigheter och att man klagat på ryckigheten till och med i de statliga utredningarna. Ingenting har gjorts åt detta de senaste tio åren. Socialdemokraterna har inte gjort någonting åt det.

Anf. 128 CATARINA DEREMAR (C):

Herr talman! Vi har just haft val. Tyvärr var det inte kulturen som gav de största rubrikerna vid detta val heller, vilket vi kanske hade önskat. Vi kan fundera på vad det beror på. Konst och kultur har en stor betydelse för var och en av oss och för vårt samhälle i stort. Det är en enorm kraft som kommer i ett oändligt antal former, färger och uttryck. Det är en kraft som tar människor, bygger och Sverige som land framåt och uppåt.

Styrkan i en fri och självständig kultur är just att den ger oss energi. Den förmår att skapa trygghet och samtidigt provocera och utmana. Den klarar att bygga gemenskap och sammanhang, men den testar våra gränser. Den bygger identitet, samtidigt som den kan få oss att ompröva gamla sanningar eller se på saker ur någon annans perspektiv. Den tillåter oss att visa känslor eller öppna dörren till en annan värld.

Kulturen måste få fortsätta vara en självklar del i ett öppet och demokratiskt samhälle. Från politiskt håll behöver vi bygga ramarna för kulturen starkare samtidigt som vi håller oss på armlängds avstånd från kulturens innehåll. Politiken ska aldrig styra kulturen eller tala om vad som är rätt eller fel. Däremot har vi politiker en viktig uppgift i att se till att alla människor, oavsett var de bor, vilken bakgrund de har och om de har funktionsnedsättningar, får ta del av kultur och vara med och skapa på likvärdiga villkor.

Fortfarande arbetar kulturen tyvärr i pandemins skugga, herr talman. Pandemin tvingade bort människor från kulturen, från gemenskap och trygghet, från rutiner och samtal. På olika sätt måste vi nu ge stimulans för att fullt ut få tillbaka publiken till kulturen. Då tänker jag inte bara på den offentligt drivna kulturen och de öppna museerna utan också på den kommersiella kulturen.

Ett sätt kan vara att, som Centerpartiet vill, införa en nationell kulturhuvudstad. Att utse en nationell kulturhuvudstad skulle ge mindre städer med omland ett kulturlyft. Vår tanke är att man utser en nationell kulturhuvudstad vartannat år. Jag kan redan nu känna hur det myllrar där ute i vårt rika kulturliv runt om i landet.

Vi måste fortsätta slå vakt om det fria ordet, om det öppna samtalet och om kulturens alla arenor som ger människor andrum. Vi måste markera stenhårt mot dem som vill inskränka yttrandefriheten eller agera smakdomare med politiska motiv.  
(Applåder)

I detta anförande instämde Ulrika Heie (C).

Anf. 129 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Det är något visst med lägereldar. De är en del av vår mänskliga historia, en del av oss och vår kultur. Elden gav oss värme. Den höll rovdjur och insekter borta. Den motade undan mörkret och förlängde kvällarna. Man samlades förr runt lägerelden, umgicks och berättade, och alla var med. Kanske var det lägereldarna som gjorde det möjligt för oss att bosätta oss här i vårt karga klimat i Norden och som skapade närvarme och sammanhang för människor. Där fattade man viktiga beslut som gav oss den bergfasta välfärd som vi i dag lever i.

De flesta av oss har någon gång suttit runt en lägereld och upplevt värmen och gemenskapen och sjungit tillsammans.

Omkring tiggarn från Luossa satt allt folket i en ring,  
och vid lägerelden hörde de hans sång.  
Och om bettlare och vägmän och om underbara ting,  
och om sin längtan sjöng han hela natten lång:

”Det är något bortom bergen, bortom blommorna och sången,  
det är något bakom stjärnor, bakom heta hjärtat mitt.  
Hören – något går och viskar, går och lockar mig och beder:  
Kom till oss, ty denna jorden den är icke riket ditt!”

Vi har enorma utmaningar framför oss: cyberrymden med dess ökade kontroll av människors liv, energifrågor, försörjning, ensamhet och fattigdom. EU satsar 2023 på ett antal utmaningar inför framtiden, bland annat kompetens inom vård, skola, omsorg och digitalisering. Hur ser framtidens välfärd ut? Färdas vi väl – alltså välfärd?

Det finns 290 kommuner i Sverige, eller 290 lägereldar för att återknyta till historien. ”Kommun” kommer ur latinets *communis*, som betyder gemensam. Vi behöver sätta oss runt lägerelden igen, lyssna på varandras berättelser, se varandra och mötas i ögonhöjd med närvarme och sammanhang med alla generationer.

Här befinner vi oss, du och jag, mitt i allt. Tillsammans behöver vi anta utmaningar och möjligheter av alla de slag från olika håll – tillsammans!

”Vid en snäckbesållad havsstrand står en port av rosor tunga,  
där i vila multna vraken och de trötta män få ro.  
Aldrig hörda höga sånger likt violers ekon sjunga  
under valv där evigt unga barn av saligheten bo.”

(Applåder)

Anf. 130 AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Kulturlivet är för ett land det som kanariefågeln är för gruvarbetarna. Hur kulturlivet mår är ett tecken på ett större hälsotillstånd. Ett fritt, starkt och dynamiskt kulturliv är ett signum för en levande demokrati och ett välmående samhälle.

Herr talman! Kultursektorn står fortfarande inför stora utmaningar efter åren av pandemi. Biljettförsäljningen har ännu inte kommit igång som tidigare. Publiken har ännu inte hittat tillbaka till kulturverksamheterna, även om det självklart finns positiva undantag och vi vet att återstartsstöden har gjort stor skillnad.

I den återstartsutredning som presenterades förra året slogs det fast att det nu finns ett stort behov av långsiktighet och uthållighet från politiken och att det behövs fleråriga återstartsstöd och andra aktiva åtgärder för att kulturlivet ska kunna återhämta sig och stå starkt framåt.

Därför, herr talman, gör det mig djupt bekymrad att den nya högerregeringens regeringsförklaring är så tunn på kulturpolitik. Ingenstans nämns återhämtningen efter pandemin. Ingenstans talar man om faktiska satsningar. Snarare ser riskerna för nedskärningar stora ut. Folkbildningen verkar ligga särskilt illa till. Och vad händer med de framgångsrika och uppskattade statliga stöden till folkbiblioteken och kulturskolan? Var, herr talman, är reformerna som skulle göra skillnad på riktigt för barns och ungas tillgång till och möjlighet att utöva kultur i hela landet?

Ingenstans i regeringsförklaringen eller i högerns avtal med Sverigedemokraterna nämns den så efterlängtrade reformen om bemannade skolbibliotek, ett förslag som vi vet skulle göra skillnad på riktigt för alla barns möjlighet att ta del av den rikedom och den frihet som läsförmågan och litteraturens värld kan ge.

Den kulturkanon som det gjorts ett stort nummer av i debatten är ett förslag som i bästa fall blir ett slag i luften. Vill man på allvar att barn, unga och vuxna i hela vårt land ska få ta del av den rika kulturskatt som finns i Sverige är det inte topplistor som krävs utan konkreta reformer som ökar barns och ungas tillgång till kultur och kreativitet och som stärker vårt breda kulturliv i hela Sverige.

Ingenstans, herr talman, ser jag att den nya högerregeringen har någon sådan ambition. Det är oroväckande för Sveriges kulturliv och även för Sveriges befolkning.

Herr talman! Under min och Miljöpartiets tid i regeringen gjordes stora förstärkningar och reformer inom såväl kultur- som mediepolitiken. Därtill drev vi på för konstens frihet med en ny museilag och det uppdrag till Myndigheten för kulturanalys som resulterade i rapporten *Så fri är konsten*. Det är ett arbete som behöver fortsätta, och jag är bekymrad över att den nya regeringen ska förhandla den punkten med Sverigedemokraterna,

ett parti som vi vet har en helt annan syn på den fria konsten än övriga partier.

Avslutningsvis, herr talman, gör det mig mycket bekymrad att den nya regeringen i sin regeringsförklaring inte med ett ord nämner politiken för våra nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter, språk och kultur. Arbetet för att stärka samers, romers, judars, tornedalingars och sverigefinnars språk och kultur är en prioriterad fråga för Miljöpartiet. Vi drev igenom en tydlig ambitionshöjning under föregående mandatperioder, och skulle högern nu släppa taget om det arbetet är det inte någonting annat än en skam för Sveriges åtaganden gentemot våra nationella minoriteter och vårt urfolk.

Herr talman! Jag befarar att vi står inför fyra förlorade år i kulturpolitiken. Jag hoppas såklart att vi har fel, för det är när det blåser som mest som vi allra mest behöver kulturen.

(Applåder)

Anf. 131 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Så ofta jag kan tar jag tillfället i akt att prata om vad idrotten och föreningslivet betyder för människor och för samhället, för den fysiska och psykiska hälsan, för samhällsgemenskapen och för städer, förorter och landsbygd över hela vårt land.

Inom idrotten, föreningslivet och civilsamhället pratas det ofta om förebilder. Det är dock sällan de stora idrottarna och superstjärnorna som inspirerar. Många gånger är det lärare, idrottstränare och ledare som får människor att våga tänka större och längre.

Detta är något som också påverkar mig i mitt arbete. Vuxna och närvarande förebilder är enligt mig lösningen på så många frågor och problem. Och förebilder kan vara så otroligt mycket. Det kan vara allt från föräldern som varje dag går till jobbet till lärare och vuxna i skolan liksom fältarna som går på våra gator. Det kan vara fritidsledaren på fritidsgården och våra ledare och tränare inom föreningslivet.

Förebilder är vuxna som inspirerar och motiverar, som ser, som hör och som visar förståelse, medkänsla och vågar sätta gränser. Samhället behöver dessa vuxna. De skapar nämligen en trygghet som varken poliser eller ordningsvakter kan lösa.

Herr talman! Efter sju år i kulturutskottet, där jag var ansvarig för idrottsfrågorna, fick jag hösten 2021 byta till justitieutskottet. Det var såklart en stor förändring, men det ligger också nära det jag har jobbat med.

Den erfarenhet jag har med mig som lärare och föreningsförespråkare är nämligen något jag tar med mig i mitt fortsatta arbete i justitieutskottet, och i dagens debatt är det framför allt idrotten jag kommer att fokusera på.

För där samhället och politiken svajar, där finner vi idrotten. När verksamheter, företag och organisationer drar sig bort från förorten och landsbygderna är oftast idrotten en av de få verksamheter som finns kvar. Idrottsrörelsen hittar vi i hela Sverige. Den finns i våra storstäder, och den finns i nästan varenda liten by.

I många debatter och inlägg på sociala medier har jag sagt att i ett samhälle där barn och unga har en meningsfull fritid skapas samhällsgemenskap som har styrkan att bryta utanförskapet och vara en stark motkraft till en brottslig bana.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Kultur och idrott

Men vi får aldrig, herr talman, använda idrotten bara som ett medel mot brottslighet. Vår uppgift som politiker är att ge idrotten de förutsättningar den behöver för att fortsätta utveckla sina styrkor – som folkrörelse, demokratiskola, mötesplats och något som ger chans till fysisk rörelse – samt att stötta och pusha i dess fortsatta jämställdhetsarbete.

Som politiker behöver vi inte peka finger och berätta för idrotten vilken kraft den besitter; inom idrotten vet man redan detta. Vad som behövs är att ge idrotten de förutsättningar den behöver för att fortsätta utvecklas – att vi bygger våra städer och samhällen med arenor och grönytor där man kan röra sig och att vi ger kompensation och stöd när priserna stiger så att de låga trösklarna och de låga medlemsavgifterna kan finnas kvar.

Herr talman! Fler verktyg till polisen, hårdare straff, sänkt straffålder med mera är inte brottsförebyggande – det är brottsbekämpning. Brottsförebyggande kräver fler förebilder, mötesplatser, gemenskap och framtidshopp. Brottsförebyggande kräver en jämlik skola, en trygg arbetsmarknad, ett brett föreningsliv och en stark idrottsrörelse. Så bygger vi Sverige tryggare och starkare.

(Applåder)

Anf. 132 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack, Anna Wallentheim, för ditt inlägg! Jag brukar faktiskt citera dig emellanåt. Du sa en gång att vi kämpar för kulturen både inom partiet och i politiken i stort – ungefär så. Det tycker jag är väldigt bra uttryckt. Vi gör det; vi kämpar för kulturen. Det handlar om budgetar och annat där vi får slåss lite grann för kulturpengarna. Det tror jag gäller samtliga inom detta område.

Jag ska ju ha en fråga också. Jag skulle vilja fråga dig, ledamoten Wallentheim, om fritidskortet. Det kommer nu faktiskt att införas. Min fråga är hur du ställer dig till det. Jag har lyft upp detta ett antal gånger, så jag kanske inte behöver beskriva det i detalj just nu.

Anf. 133 ANNA WALLENTHEIM (S) replik:

Herr talman! Om herr talmannen bara visste hur glad jag är att Roland Utbult begärde det här replikskiftet med mig! Jag tänkte nämligen begära replik på Roland Utbult och säga att en kultur- och idrottsdebatt inte är fulländad om jag inte har fått ha ett replikskifte med ledamoten Utbult om fritidskortet. Sådana har vi haft många gånger tidigare.

Jag ska ge dig ett erkännande, Roland Utbult, för jag läser de förslag som läggs fram. Fritidskortet har utvecklats med tiden, och det är en utveckling som jag kan se som ganska positiv. Det ska nå ut bredare, och det ska varieras utifrån vilken socioekonomisk bakgrund man har; det ska slå olika.

Men vi står också inför det faktum att priserna skenar inom idrottsrörelsen. Även med ett fritidskort ser vi att medlemsavgifterna stiger. Det finns för få arenor; man tvingas säga nej. Och när priserna stiger är risken att även medlemsavgifterna ökar. Hur ser Roland Utbult att vi ska kunna möta den kostnadsökningen? Det kommer inte att kunna lösas med fritidskortet.



Anf. 134 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Det är ju ändå en dellösning, för det handlar om ett kort som är laddat med 500 kronor för varje elev som går i årskurs 5–9. Vi kan alltså verkligen tala om ett bidrag till medlemsavgifter och sådant. Har familjen väldigt svag ekonomi kan man få ända upp till cirka 2 500 kronor.

Tidigare hade vi något som hette fritidspeng, och jag fick ingen riktig respons på det. Men jag är glad åt att vi har kommit vidare lite här.

Anf. 135 ANNA WALLENTHEIM (S) replik:

Herr talman! Precis som Roland Utbult säger har fritidspengen nu blivit ett fritidskort som ska slå betydligt mer generellt än i det första förslaget, som inte heller nådde den effekt jag tror att ni ville ha.

Jag ser det dock som oroväckande att priser ökar, att vi har för få anläggningar och att man inte får del av elstödet. Jag hoppas att det är sådant vi kommer att få se. Det är lätt att stå här och säga att vi lägger fram motioner och säger detta svart på vitt, men faktum är att det är i budgeten det kommer att synas. Jag hoppas att pengar inte ska tas från idrottsrörelsen och gå till ett fritidskort utan att man hittar andra pengar. Idrotten behöver nämligen pengarna nu mer än någonsin.

Anf. 136 EWA PIHL KRABBE (S):

Herr talman! Personer med dövblindhet är en till antalet relativt liten grupp i Sverige, och olikheterna inom gruppen är stora. Man beräknar att det finns cirka 2 000 personer under 65 år i Sverige. Antalet över 65 år är väsentligt större. Det föds årligen cirka tio barn med dövblindhet.

Dövblindhet är enligt en gemensam nordisk definition ett samlingsbegrepp för en kombinerad syn- och hörselnedsättning. Begreppet medfödd dövblindhet används när funktionsnedsättningarna uppkommit innan begreppsbildning, språk och kommunikation har utvecklats. Förvärvad dövblindhet innebär att dövblindheten inträffat senare i livet.

Dövblindhet medför helt specifika hinder som på många olika sätt påverkar möjligheten att vara aktiv och delaktig i olika sammanhang. Få personer med dövblindhet saknar syn och hörsel helt och hållet. Många har funktioner kvar, och för dem kan rätt strategier, hjälpmedel och adekvata insatser göra stor skillnad.

Att få lära sig strategier för att kunna kommunicera med andra och kunna röra sig självständigt i olika miljöer och att få tillgång till anpassade hjälpmedel och dövblindtolk är exempel på nödvändiga insatser. Insatserna behöver ofta bygga på metoder som har känseln och andra sinnesintryck än syn och hörsel i fokus.

Jag vill betona att det är samhället som bär ansvaret för att göra aktiviteter och miljöer tillgängliga. En gränsöverskridande samverkan mellan dem som i sitt arbete möter personer med dövblindhet gör stor skillnad.

Herr talman! Är då samhället en garant för ett gott liv för den som drabbats av dövblindhet? Jag vill peka på tre frågor av politisk karaktär som är viktiga för att få förbättringar till stånd för de personer som drabbats av dövblindhet.

Tillgången till dövblindtolkar är inte tillräcklig. Det är viktigt att den pågående tolkutredningens förslag faktiskt genomförs.

Tillgången till ledsagning och assistans behöver förbättras.

Det behövs också en reformerad syn på teknik, hjälpmedel och digitala tjänster som kan göras tillgängliga för dessa personer. Det har vi sett inte minst under pandemin, då den här gruppen hade väldigt svårt att få tillgång till information och service i den utsträckning de behövde.

Jag kan också informera om att endast ett fåtal regioner i landet tillhandahåller särskilda tjänster till dövblinda; det görs bland annat i Skåne, som jag kommer från. Dessa personer behöver ett otroligt stöd eftersom vi vet att ohälsotalen är mycket högre än för övrig befolkning. Suicid och suicidförsök är också vanligare än bland befolkningen i övrigt. Ojämligheten över landet är alltså stor.

Kulturen, herr talman, är en viktig faktor för att människan ska må bra.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning gäller i Sverige sedan 2009. Så här står det: "Konventionsstaterna ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska få möjlighet att utveckla och använda sin kreativa, artistiska och intellektuella förmåga, inte endast i eget intresse utan även för samhällets berikande."

Kultur är en mänsklig rättighet, även för den som inte ser eller hör. Konstnärligt skapande och kulturella aktiviteter är av mycket stort värde för dessa personer. Tyvärr är samhällets kulturutbud inte anpassat för dövblinda personers behov. Det krävs att lokaler är anpassade och tillgängliga, och tillgång till dövblindtolk och ledsagare är helt nödvändigt.

Jag vill med dessa ord uppmärksamma en liten grupp personer som drabbas hårt av sin funktionsnedsättning. Jag hoppas därför att insatserna som jag beskrivit ska komma till stånd och därmed bidra till att personer med dövblindhet får möjlighet till ett gott liv och till kulturella upplevelser.

(Applåder)

Anf. 137 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Barn har det olika. Vissa växer upp i stort överflöd, andra under påvra omständigheter. Vissa växer upp med läsande förebilder och stor tillgång till massor av böcker, tidningar och samtal, andra i en mer språkfattig miljö. Vissa har föräldrar med lång utbildning, andra har föräldrar med kort utbildning.

Den svenska skolan, med rätt och plikt för alla, finansierad efter förmåga och disponerad efter behov, är konstruerad för att minska den skillnad som dessa livsförutsättningar ger och så att säga jämna ut startlinjen. Den har varit världsbäst på det. Det är den inte längre.

Det har de senaste decennierna blivit allt större skillnad mellan skolor, och familjebakgrunden har fått allt större genomslag i barnens skolresultat. Under många år sjönk de svenska kunskapsresultaten, och ojämlikheten ökade.

Vi socialdemokrater har vänt trenden genom att satsa stort på skolan. Nu ökar de svenska kunskapsresultaten i mätning efter mätning. Samtidigt kvarstår och ökar ojämlikheten som ett resultat av att skolan styrs som vore den en marknad.

Därför behöver några saker ändras i det svenska skolsystemet, så att samhället återtar kontrollen.

Först och främst måste skolor finansieras efter vilket ansvar de har och efter elevgruppernas behov. Då behöver skolpengen differentieras mellan fristående och kommunala skolor, så att vi slutar att betala friskolor en bonus för ett uppdrag de inte har. Ett strukturbelopp behövs i skolpengen som gör att skolor som har elever med större behov av lärartäthet och annat stöd också har resurser att möta de behoven. Staten behöver öka sitt engagemang i finansieringen av skolan.

De orättvisa friskoleköerna måste förbjudas. När det finns fler sökande än platser till en skola måste ett urval göras. Friskolor får i dag använda kötid för att göra det urvalet. Och det gör de, för det är ett utmärkt sätt att sortera ut ett lönsamt elevunderlag. Det leder till att elever från olika sociala förhållanden i minskande utsträckning får sin undervisning i samma klassrum.

Skolvalet måste bli gemensamt. Alla skolor har i dag ansvaret att sköta sin egen antagning. När Skolinspektionen tidigare i år kollade hur det går för friskolorna att göra detta kan resultatet sammanfattas som: Det går inte bra. Av 30 granskade friskolor är det 24 som inte följer reglerna. Elever och deras vårdnadshavare får inte veta varför de kom in på en skola eller varför de inte gjorde det. Skolor samlar in information om eleverna som de inte får använda för urvalet, till exempel om elevers stödbehov eller modersmål, och sorterar elever efter det. Skolvalet måste skötas i ett sammanhållet och gemensamt system.

Offentlighetsprincipen måste införas för alla skolor i Sverige. Fristående skolor är helt skattefinansierade och utövar myndighet i myndigheters ställe. Självklart ska alla uppgifter om deras verksamhet vara offentliga för alla att ta del av och granska. Samhällets behov av insyn trumfar bolagens behov av att skydda sina affärshemligheter alla dagar i veckan.

Det viktigaste av allt för att skapa en mer likvärdig skola som kan kompensera för elevers olika förutsättningar och behov är att bli kvitt vinstintresset. Den som driver skola för att tjäna pengar sätter aktieägarnas intressen före elevernas. Det leder till segregation, betygsinflation, lägre lärartäthet, sämre behörighet och så vidare. För att återupprätta skolan som en samhällets minsta gemensamma nämnare – som platsen där folk från olika bakgrunder möts – måste vi återta den demokratiska kontrollen över skolan.

(Applåder)

Anf. 138 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Herr talman! Det känns väldigt roligt att vara tillbaka här i talarstolen. Den här gången är vi i regeringsställning, till skillnad från när jag var här senast, i våras.

I går kväll hade vi ett seminarium med Sällskapet för riksdagsledamöter och forskare, Rifo. Det handlade om rent vatten. Man kan säga att rent vatten är något vi alla tar för självklart. Men tack vare svensk forskning har vi också tillgång till rent vatten. Vårt vatten hör till de renaste i världen. Tyvärr överträffas vi av Finland, men annars ligger vi väldigt bra till när det gäller rent vatten. Forskning behövs inom väldigt många områden.

Herr talman! Vi moderater prioriterar forskning inom väldigt många områden. Det är oerhört viktigt för att vi ska nå framgång i Sverige. Inom hälso- och sjukvård har det aldrig pratats så mycket om forskning som nu under de senaste åren. Framför allt har det handlat om covidforskning och

vaccinforskning. Det är fortfarande prioriterat, och många har nog förstått att det handlar om liv och död och att man måste samarbeta också inom forskningen för att nå framgångar. Grundforskningen är väldigt viktig, och sedan tillkommer spetsforskningen för att man ska få snabba och precisa resultat.

Från Moderaternas sida är det också många andra forskningsområden som vi prioriterar. Det handlar om kvinnoforskning, till exempel om endometrios och migrän och om en sammanhållen förlossningsvård. Vi ser detta som mycket prioriterat. Vi satsar också på cancerforskning och barn-cancerforskning. Här ingår förutom forskning också eftervård och rehabilitering.

Vi måste också kunna behålla vår nyckelkompetens inom många forskningsområden. Vi ska attrahera forskare som kommer hit och också vill stanna kvar, och då måste vi ha ett samarbete mellan kommuner, näringsliv och lärosäten. Detta ser vi som oerhört viktigt, och det måste utvecklas ännu mer.

Vi gör just nu stora satsningar inom till exempel elektrifiering. Här satsas det mycket i bland annat Göteborg, där jag kommer ifrån. Jag är väldigt glad över att vi får en batterifabrik och även mycket forskning där. Men då gäller det att få personal till detta. Det är alltså oerhört viktigt att vi samarbetar med flera områden för att behålla nyckelkompetens.

Vidare är det viktigt med forskning om klimat och energiomställning. Där prioriterar vi att det ska göras på ett hållbart sätt och att vi samtidigt kan öka Sveriges attraktivitet och konkurrenskraft. Här handlar det om excellent forskning, alltså väldigt högt prioriterad forskning.

Herr talman! Något som tyvärr också är väldigt viktigt just nu är forskning om försvar och cybersäkerhet samt rymdforskning, som är användbar på många områden inom både freds- och miljöarbete.

Sedan finns det många områden där vi måste göra ännu mer när det gäller forskning.

Moderaterna värnar om den akademiska friheten. Det ska inte finnas hot och hat inom forskningen. Vi vill inte heller ha för många politiska pekpinnar – inte heller moderata. Trots att jag är moderat och gillar forskning vet jag att vi ibland kan vara lite för klåfingriga, även om Moderaterna förstås är de minst klåfingriga. Vi ska inte peta för mycket i forskningen.

När vi tillsätter styrelser på lärosäten ska sakkunnighet vara det viktiga, inte att man är politiker utan att man har en kompetens om det man ska värna.

Jag slog upp ”forskning” och såg att det är en aktiv, planmässig och metodisk undersökning som bedrivs av forskare för att få nya kunskaper och öka vetandet. Som moderat ser jag det som viktigt att få nya kunskaper och öka medvetandet. Därför är jag politiker och vill tala om forskning som ett mycket viktigt område.

Anf. 139 AYLIN FAZELIAN (S) replik:

Herr talman! På frågor om vinstuttag skriver Moderaterna på sin hemsida att man vill skärpa kontrollerna kopplat till hur bra skolorna är. Slottsavtalet, som den nya regeringen nyligen presenterade, landade i en liknande slutsats. Marknadsinslagen i svensk skola ska inte bort, utan precis som Moderaterna skriver på sin hemsida ska i stället kontroll och inspektion

öka. Rätten till vinstuttag de första åren ska alltså ges till skolor om de har bra resultat.

Min fråga till Moderaternas ledamot är: Hur mycket kontroll, inspektion och byråkrati är det rimligt att lägga på våra redan pressade lärare – allt för att behålla rätten till vinstuttag?

Anf. 140 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Det viktiga är egentligen att det är bra resultat och hög kvalitet i friskolor men också i kommunala skolor. Vi ser tyvärr att det inte alltid är hög kvalitet. Därför vill vi satsa mer på att Skolinspektionen ska kunna göra anmälda och även oanmälda besök. Det är lika viktigt i kommunala skolor som i fristående skolor. Det tycker vi är jätteviktigt. Det handlar om kvaliteten för eleverna. Det handlar om deras arbetsmiljö men faktiskt också om pedagogernas arbetsmiljö. Där kommer vi inte att ge vika.

Anf. 141 AYLIN FAZELIAN (S) replik:

Fru talman! Men i dag är våra lärare redan så enormt arbetsbelastade att de flyr skolan. Lärarna tål inte mer inspektion, kontroll, administration och byråkrati – allt för att man inte vill göra upp med marknadsinslagen.

Frågan till Marie-Louise Hänel Sandström kvarstår: Är det rimligt att välja att inte i grunden göra upp med marknadsinslagen utan bara lägga mer börda på våra lärare?

Anf. 142 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! För oss är det fortfarande viktigt att vi har kvalitet inom skolan. Det tycker vi att eleverna har rätt till. Vi vill också att det ska bli en bra studiemiljö och en bra lärmiljö för pedagogerna.

Jag förstår att det är en administrativt stor börda, och det tycker inte vi heller är någonting som ska prioriteras. Men man flyr faktiskt för att det är en dålig arbetsmiljö – det säger många lärare. Det handlar inte om lönen, utan det är arbetsmiljön som är för belastande. Det är tyvärr ofta väldigt stökigt i skolan. Det är mycket som behöver göras.

Anf. 143 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Sverige är ett extremt land i dag, extremt på så sätt att vårt skolsystem är uppbyggt utifrån en sorts skev marknadslogik, en marknads-skola. Inget annat land i världen tillämpar vårt skolsystem. Alla andra länder tittar förundrat på oss i Sverige och undrar vad vi egentligen håller på med. Faktum är att merparten av svenska folket också undrar, då en majoritet av befolkningen är emot vinster i välfärden.

Marknadsskolan bygger på principen om att vi ska ha en skattefinansierad skola, och det är bra. Men vem som helst kan i praktiken starta en skola och börja tjäna pengar på den, och det är dåligt. Det är dåligt utifrån flera perspektiv. Men i första hand är det dåligt – för att använda sig av ett gammalt moderat bevingat uttryck – för att man inte ska slösa med skattebetalarnas pengar.

Skatt är samhällets metod att finansiera det vi ska ha gemensamt. Privata vinster till enskilda företag kan inte på något sätt sägas vara det folket förväntade sig när friskolesystemet infördes för drygt 30 år sedan. Tvärtom

var huvudargumentationen då att skolan skulle bli billigare och framför allt bättre. Vi kan konstatera att den blev varken det ena eller det andra. Tvärtom har det blivit fri dragningsrätt på skattemedel, vilket möjliggjort för de stora skolkoncerner som nu härjar fritt att spendera stora summor på lobbyism för att påverka den politik som förs till sin egen fördel. Samtidigt har skolan – det skulle nog var och en hålla med om – blivit sämre.

Herr talman! Slottsavtalet har inga lösningar på de problem som vi ser att skolan har eller står inför, något som i dag uppmärksammas av ordförandena från Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund. Jag tycker dock att det är intressant hur snabbt det gick för ett bolag som Academedia att säga att de var helt tillfreds med de förändringar som föreslås i slottsavtalet. Det man låter meddela är: "Många av de förslag AcadeMedia tagit fram genom åren finns med här." Lite senare tillträder en ny skolminister, som förutom att vara liberal sitter i styrelsen för och dessutom äger aktier i ett skolbolag. Det är aktier som hon väljer att sälja efter det att hon har tillträtt, så att hon inte skulle råka gå miste om den värdeökning som hennes eget tillträde som ansvarig minister skulle medföra. Till råga på allt är bolaget som hon suttit i styrelsen för ökänt för att enbart servera barnen knäckebröd och vatten till frukost. Visst ställer man sig ändå frågan vilka kopplingar det egentligen finns mellan Liberalerna och de privata skolbolagen?

Fru talman! Vad är egentligen korruption? Enligt Världsbankens definition är det ett missbruk av offentlig makt för privat vinning. Jag är varken åklagare eller polis, men i fallet med Liberalerna och skrivningarna i slottsavtalet och med ministertillsättningarna i åtanke skulle jag åtminstone börja fundera. Är det lämpligt? Är formuleringarna i slottsavtalet ett beställningsjobb från det berörda näringslivet? Är gränsen för korruption passerad?

Fru talman! Vi får med stor sannolikhet anledning att återkomma till avtalet och dess formuleringar, men den här regeringsbildningen har om inte annat möjligen visat oss en helt annan dimension av vad begreppet marknadsskolan i själva verket innebär. Sveriges elever och lärare – ja, hela den svenska skolan – förtjänar bättre. Vi i Vänsterpartiet kommer att göra allt vi kan för att den svenska skolan än en gång ska bli bäst i världen. (Applåder)

Anf. 144 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Det går såklart inte att kräva allt av det 60-sidiga Tidöavtalet, som spänner över allt från sjukvård till klimat. Men jag hade ändå höga förväntningar på tydliga svar på de allvarliga problem som måste lösas för att man ska få en skola där varje barn i hela landet får möjlighet att lyckas.

Men, tyvärr, än en gång saknas helhetsgreppet. Än en gång har vi en regering som ska ägna sig åt att lappa och laga ett system som är trasigt i stället för att göra ett nytt. Systemet som jag talar om är såklart resurstilldelningssystemet, ett system som i dag gynnar stora skolor och förskolor och som konsekvent missgynnar såväl kommunala skolor som små aktörer.

Ofta får jag samtal från föräldrar som kämpat år ut och år in. De har barn som har varit hemmasittare men som när de äntligen fått plats på en resursskola har återvänt till skolan. Men så dras mattan i tillvaron undan.

Tilläggsbeloppet, som kommunen beviljat, dras in, och skolans ekonomi hotas.

I Stockholms län, mitt län, råder det kaos i fråga om hur resurserna fördelas till de barn som har störst behov. Barn och föräldrar har fastnat i en grym karusell när kommuner, skolaktörer, riksdag och regering bara skyller på varandra. Här behöver regeringen och riksdagen fatta beslut som tydligt visar var ansvaret ligger någonstans och hur resurserna bör fördelas.

Hälften av landets skolor har färre än 200 elever. Många finns ute på landsbygden. Dessa behöver värnas, och regelverken måste förenklas så att skolor med olika huvudmän kan samverka och dela resurser, exempelvis ämneslärare. Även digitaliseringens möjligheter behöver utvecklas och användas.

I skolor i utsatta områden behövs de bästa och mest erfarna pedagogerna. Då måste skolorna kunna erbjuda en arbetsmiljö som gör att pedagogerna faktiskt kan göra sitt jobb och orkar arbeta kvar – för viljan finns.

Och glöm inte förskolan! Det är här grunden läggs. Personaltätheten och pedagogernas kompetens är avgörande för att barnen ska få den grund som gör att de sedan tryggt kan gå vidare till skolan.

Resurstilldelningen är nyckeln, och den måste funka. Det är långt viktigare än ordningsregler, kösystem och vinster. Sådant är också viktigt, men det kommer inte att leda till en likvärdig skola så länge grunden saknas. I stället måste vi samlas kring ett nytt resurstilldelningssystem som på allvar utgår från utbildning och elevers behov och samtidigt stimulerar till ett ökat samarbete mellan kommunala aktörer och fristående aktörer.

Jag är en person som ser glaset som halvfyllt, och det finns faktiskt ett kort stycke i regeringssamarbetets avtal som jag sätter väldigt stort hopp till. Jag väntar nyfiket på att se vad som egentligen döljer sig bakom det.

Det lyder så här: Ny likvärdig skolpeng. Steg tas för att införa en nationellt bindande skolpengsnorm i syfte att genom statlig styrning av finansieringen öka likvärdigheten i den svenska skolan i hela landet.

Även om jag funderar över vad statlig styrning här innebär och får för konsekvenser hoppas jag ändå att detta lilla stycke innefattar alla de punkter som jag har lyft fram och många därtill. Jag hoppas att regeringen bjuder in riksdagens samtliga partier i det arbetet så att vi får en stabil grund för den svenska förskolan och skolan att stå på.

Anf. 145 NIKE ÖRBRINK (KD):

Fru talman! Detta är mitt första anförande som ny riksdagsledamot. Det värmer mig lite extra att få hålla detta jungfrutal vikt till den kanske främsta investeringen för framtiden. Det handlar om skolan och skolans roll för att bekämpa barns och ungas psykiska ohälsa och om satsningar på elevhälsan.

När skolan fungerar som bäst går barnet dit på morgonen med hopp i bröstet och får stödet för att kunna förstå, studieron att kunna lära och vännerna att kunna utvecklas med.

Efter att klockan ringt ut ska de hoppfullt kunna gå hem till föräldrarna och kring middagsbordet berätta om alla de drömmar de har för framtiden. De kanske vill bli polis, ingenjör, läkare eller kanske till och med själv lärare.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och  
forskning

Det är dessvärre en verklighet som är långt ifrån den som alla barn där ute som spenderar majoriteten av sina dagar i skolans korridorer kan relatera till. Många har i stället för hoppet i bröstet en klump i magen och hjälpen alltför långt bort. Då har vi som politiker misslyckats. Svensk elevhälsa behöver verkligen en nystart.

Alltför ofta när jag är ute på skolor och pratar med barn och unga berättar de att när de har vänt sig till elevhälsan och sökt en vuxens hjälpande hand har de mötts av en stängd dörr med en post-it-lapp där det står något i stil med: Vänligen återkom en annan dag, är borta på konferens.

I april förra året konstaterades att en skolläkare i genomsnitt hade hand om 9 400 elever. På varje skolpsykolog gick det 1 200 elever trots att riktmärket var högst 500. Det är så trots att vi vet att psykisk ohälsa bland barn och unga inte kan vänta.

Jag är övertygad om att det inte blir lättare att fokusera på eftermiddagens svensklektion om man mådde dåligt under förmiddagens mattelektion och inte haft någon att prata med om det.

År 2017 hade var tredje grundskola och varannan gymnasieskola fått påpekanden från Skolinspektionen om bristande elevhälsa trots att vi vet att psykisk ohälsa bland barn och unga växer.

Vi vet att ungdomens år aldrig kommer tillbaka. Sveriges barn och unga förtjänar bättre än en stängd dörr den dagen de behöver hjälp för att kunna leva och inte bara överleva de åren. Därför blev jag glad när jag tog del av de förslag som följde med såväl Tidöavtalet som regeringsförklaringen.

Det handlar om stärkta insatser för ökad studiero i klassrummet. Det handlar om en elevhälsogaranti som garanterar tillgänglig kurator varje dag på skolan. Det handlar om samverkansavtal mellan skola och sjukvård för att minska risken för att barn faller mellan stolarna.

Men det handlar också om rektorers förtydligade ansvar för att upprätthålla tryggheten i skolan och ökade befogenheter att flytta på de elever som inte kan respektera sina klasskamrater. För det ska alltid vara mobbarna och inte den mobbade som tvingas byta skola.

Fru talman! Skolan ska vara en framtidsplats. Det ska vara en plats där unga får stödet för att förstå, studieron för att kunna lära, och kamraterna att kunna utvecklas med. Men då måste skolan börja att vara en trygg plats. Tröskeln till att få hjälp långa, tuffa dagar måste också vara låg.

De kommande åren måste bli en nystart för elevhälsan och för barns och ungas psykiska hälsa.  
(Applåder)

Anf. 146 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Fru talman! Jag ska fatta mig kort. Nike Örbrink skrev i Expressen Debatt att berättelsen om invandraren som mot alla odds lyckas måste sluta att vara ett undantag. Då vill jag bara fråga hur det går ihop med Tidöavtalets förslag att inte slopa kötid som urvalsgrund. Det är just kötiden som gör att barn som har invandrat hit hamnar efter för att deras föräldrar inte har kunnat sätta dem i kö, till skillnad från barn som har föräldrar som är födda här och som har haft kunskap om det svenska skolsystemet.



Anf. 147 NIKE ÖRBRINK (KD) replik:

Fru talman! Integrationen börjar verkligen i skolan. En fungerande skola är också en grund för att fler människor ska kunna komma in och bli en del av Sverige och komma in i den svenska gemenskapen.

När vi tittar på Tidöavtalet ser vi också satsningarna på det. Det handlar om fler lärare som får mer tid för varje elev. Det handlar om att reformera såväl intagningen som kötiden, för den delen. Det handlar också om att ge Skolinspektionen starkare befogenheter att se kvaliteten i skolan. Jag tror att det är där nyckeln ligger.

Jag kommer med erfarenhet av utbildningspolitiken i Stockholms stad. Vi har tittat noga på just skolorna i utsatta områden. Vi har arbetat aktivt och höjt kunskapsresultaten. Det är där nyckeln ligger.

Anf. 148 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Fru talman! Vi är alla medvetna om att när vi fick se Tidöavtalet såg vi väldigt mycket migration och väldigt lite integration. Det är också uppenbart att marknaden ska fortsätta att hurra.

Barn till föräldrar som har invandrat hit kommer att fortsätta att släpa efter. Det är dålig integrationspolitik från den nya majoriteten i Sveriges riksdag.

Eftersom du, Nike Örbrink, var så angelägen om att barn till invandrare inte ska lyckas mot alla odds hade jag hoppats att ni skulle ha en bättre politik.

Anf. 149 NIKE ÖRBRINK (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att det allra viktigaste är att de här barnen som behöver hjälp med det svenska språket och läxläsningen får det. Det är A och O. Det innebär det här.

Jag noterar också att ni inte ger några förslag på hur Socialdemokraterna vill förbättra elevhälsan och hur Socialdemokraterna vill införa en elevhälsogaranti. Det är något som Socialdemokraterna inte har infört men som vi nu går fram med. I stället väljer ni att lyfta fram något helt annat.

Anf. 150 MATS WIKING (S):

Fru talman! Jag vill lyfta fram fritidshemsverksamheten. När mina barn växte upp under sent 80-tal och tidigt 90-tal gick barn på fritis som längst till årskurs 3. Det var även vanligt att de redan från årskurs 2 blev så kallade nyckelbarn och gick direkt hem efter skolan. Många barn var inte ens inskrivna på fritis på den tiden. I dag är det annorlunda. I princip alla barn som har rätt till fritidshem går på fritis.

Fru talman! Vad har då hänt med fritis under alla dessa år? Jo, man har fått en egen läroplan 2016 där det bland annat står att fritidshemmet ska stimulera barnets utveckling. Det ska fördjupa barnens kunskaper och erfarenheter och erbjuda en meningsfull fritid och social gemenskap. Läroplanen anger också att barngrupperna på fritis ska ha en lämplig sammansättning och storlek och erbjuda en bra miljö.

Hur ser det då ut på riktigt? Tyvärr har barngrupperna på fritis ökat rejält under 90-talet och tidigt 00-tal, och inte ens hälften av personalen som jobbar på fritis har pedagogisk utbildning. På många sätt har fritis blivit en form av förvaring. Det är helt klart att fritidshemmen inte varit prioriterade i kommunernas budgetar.

Skolpolitiker i kommunerna har dock inte kunnat missa att fler föräldrar väljer att ha kvar sina barn på fritis längre upp i åldrarna. Verksamheten behöver då anpassas och förändras utifrån de nya behov som uppstår. Ännu viktigare är det för barn som kommer från hemförhållanden som inte är så bra. Då är en fungerande skola och fritidshemsverksamhet A och O för att skapa trygghet för barnen.

Fru talman! Så vad finns det för möjligheter för fritidshemmen? Som jag ser det är den stora biten den fina läroplanen från 2016. Den anger att grunden är att det ska vara ett lärande när ett barn går på fritis. Lärandet sker inte bara i klassrummet, utan lärandet ska ske i samspel med andra barn i leken, aktiviteten, där barn utvecklar sin emotionella förmåga och får lära sig att ta hänsyn till andra.

Genom organiserade rastaktiviteter spelar fritidshemmen också en avgörande roll för att öka den fysiska aktiviteten bland barnen i skolan. Och när barns psykiska hälsa, fru talman, blir allt sämre kan personalen på fritidshemmet vara avgörande för att stärka barnets mående. Så det är tydligt att fritidshemmen har många fler och viktiga funktioner än att bara vara barnpassning.

Men för att klara läroplanens målsättning med fritis krävs mindre barngrupper samt fler utbildade pedagoger och politiker som förstår värdet av att satsa på fritis.

Fru talman! Den socialdemokratiskt styrda regeringen har under 2014–2022 gjort betydande satsningar på skola, vård och omsorg. En halv miljard har avsatts årligen för att utveckla fritidshemsverksamheten. Även ett likvärdighetsbidrag har införts i syfte att kompensera skolor, inklusive fritidshem med större sociala utmaningar.

Grupperna på fritis har faktiskt blivit mindre under den S-ledda regeringen. Från 2014 då grupperna låg på ungefär 41 barn per avdelning är i dag siffran nere på cirka 35. Vi socialdemokrater har också tillsatt en utredning som ska kartlägga och se vilka utvecklingsområden som finns inom fritidsverksamheten.

Utredningen ska också föreslå åtgärder för att öka kvaliteten och stärka fritidshemmets kompensatoriska uppdrag.

Med en S-styrd regering hade satsningar på skolan och fritidshemmen fortsatt, men vad säger då den nya högerkonservativa regeringen i det så kallade Tidöavtalet om fritidshemmen? Ingenting, absolut ingenting.  
(Applåder)

Anf. 151 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! I min hemstad Malmö, som sedan många år är en socialdemokratiskt styrd kommun, har vi länge brottats med dåliga skolresultat.

Drygt 20 procent av Malmös skolelever gick i somras ut årskurs 9 med ofullständiga betyg och får alltså inte tillgång till alla gymnasieprogram. Trots detta mediokra resultat ska det ändå vara en förbättring jämfört med tidigare år.

Stämmer det att skolresultaten har förbättrats till dagens nivå? Svaret är ja – om man bortser från betygsinflationen. Alltså vet vi inte med säkerhet.

Denna betygsinflation som finns på många skolor i Sverige är ett stort nationellt problem. Dock är den väldigt påtaglig i just min hemstad Malmö. I kärnämnen svenska, matematik, engelska och svenska som

andraspråk har Malmö i den senaste statistiken som Skolverket presenterat en större betygsinflation i alla dessa fyra ämnen jämfört med hela riket. Det är alltså skillnaden mellan resultaten i de nationella proven och erhållet betyg som visar betygsinflationen. Enligt Skolverket är de nationella proven ett stöd för en likvärdig och rättvis bedömning och betygsättning av en elevs kunskaper.

Tittar man då lite närmare på årets resultat i Malmö ser man att det är ett ämne som särskilt sticker ut, nämligen matematik! Det är ett väldigt konkret ämne som borde vara ganska enkelt att betygsätta.

Tio skolor har satt ett betygssnitt i matematik som överskrider resultaten i de nationella proven för årskurs 9 med en till två betygsnivåer. Merparten av dessa skolor ligger i så kallade utanförskapsområden.

Fru talman! Det har tyvärr även visat sig i undersökningar att lärare på vissa skolor i Malmö blivit uppmanade att sätta högre betyg – mycket olustigt, tycker jag. Jag är medveten om att det finns ett politiskt värde av att vilja redovisa goda resultat för den verksamhet man ansvarar för, men någon gång kommer verkligheten i fatt.

Det finns flera uppenbara nackdelar med denna betygsinflation. Alla dessa elever som har fått glädjebetyg och sedan fortsätter i gymnasieskolan kommer i många fall att få svårt att klara av utbildningen. Vi får heller inte glömma de elever som har fått rättvisa betyg. De är också många, men de har inte kommit in på just den gymnasielinje de sökt till eftersom de har blivit omsprungna av andra elever som har fått orättvisa betyg. Detta är inte okej!

Det krävs flera åtgärder för att få bort eller mildra betygsinflationen. Det kan handla om ett nytt eller nygammalt betygssystem, men det kan även handla om ett statligt huvudmannaskap för den svenska skolan.

Här finns hopp. Ett statligt huvudmannaskap kommer att utredas i och med den nya regering som precis har tillträtt, och det är något som jag tror gläder många.

Anf. 152 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Jag har läst Tidöavtalet, i alla fall stycket som handlar om skolan, mycket noggrant. Inte någonstans står det att den tillträdande regeringen tänker utreda ett förstatligande av skolan. Jörgen Grubb far med osanning i kammaren.

Jag skulle egentligen vilja prata om något helt annat, nämligen att språket är grunden för allt lärande. Forskningen är entydig. Tvåspråkiga elever har nytta av språkutveckling i båda språken, det vill säga att bli bra på sitt modersmål gör det lättare att lära sig sitt andraspråk.

Sin vana trogen är Sverigedemokraternas skrivning i Tidöavtalet i princip en direktinstruktion om att slakta modersmålsundervisningen. All forskning är enig, nämligen att modersmålsundervisning stärker inlärningen av svenska. Anser Sverigedemokraterna att den svenska skolan ska vila på vetenskaplig grund?

Anf. 153 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Självklart ska den svenska skolan vila på vetenskaplig grund.

Det finns många uppgifter om modersmål. Vi har fört debatten i flera år här i kammaren, och jag har också fört debatten lokalt.

Det finns några forskningsinstitut som i början av 70-talet fick fram siffror på att undervisning i modersmål skulle vara bra. Forskningen var gjord i USA. Sedan har det skett vetenskaplig forskning på riktigt på närmare håll i vårt grannland Danmark. Flera tusen elever undersöktes. Det var de som hade modersmålsundervisning, och det var de som inte hade modersmålsundervisning. Sedan jämfördes de. Det var ingen skillnad – varken bättre eller sämre på något håll. Detta visar att modersmålsundervisningen i frågan om bättre lärande inte gör någon nytta. Det finns inte heller något negativt, men det finns ingen nytta.

Anf. 154 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Senast i våras publicerades en doktorsavhandling vid Umeå universitet som konstaterar att det finns ett korsdrag mellan språkutveckling i modersmålet och språkutveckling i svenska. Det innebär att om man blir bättre på svenska blir man bättre på modersmålet, och blir man bättre på modersmålet blir man bättre på svenska. Tvåspråkighet gör en inte halvspråkig – tvärtom. De stärker varandra.

Vi behöver inte diskutera vad forskningen säger. Forskningen är entydig. Jag har rätt. Du har fel. Frågan är om Sverigedemokraterna kommer att driva en politik som innebär att driva skola vetenskaplig grund.

Anf. 155 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Jag hör att ledamot Linus Sköld påstår att han har rätt och jag har fel. Men de orden får stå för ledamoten Linus Sköld.

Jag förhåller mig till verkligheten, alltså det som händer reellt – inte vad man jämför i olika forskningsresultat. Det finns både för och emot, men verkligheten visar att det inte finns någon skillnad. Det håller vi oss till.

Vi kommer att verka för att ta bort modersmålsundervisningen.

Anf. 156 AYLIN FAZELIAN (S) replik:

Fru talman! Jörgen Grubb talar med starka ord om vikten av att bekämpa betygsinflation, men han missar en liten detalj: Det är de vinstdrivande friskolorna som i särskilt stor omfattning har betygsinflation.

Det är väl dokumenterat att Sverigedemokraterna efter intensiva uppvaktningar från näringslivet valde att lämna sin tidigare förbudslinje mot vinstuttag ur skolan. Att man ändrar uppfattning efter politisk verklighet har jag respekt för, men faktum är att marknadsiseringen av svensk skola fortsätter att breda ut sig.

En majoritet av svenska folket vill se ett stopp för vinstuttagen ur svensk skola. SD:s väljare vill se ett stopp för vinstuttagen ur svensk skola. Varför väljer Sverigedemokraterna att lyssna på näringslivet i stället?

Anf. 157 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Tack, Aylin, för frågan! Jag har fått samma fråga förut i den här kammaren, och svaret blir detsamma eftersom det är från verkligheten.

Det finns något som heter Siris. Det är statistik som Skolverket för. Det finns på nätet; det är helt öppet. Det var därifrån jag tog siffrorna för Malmö som jag nämnde i mitt anförande. Där kan man jämföra skillnad-

erna mellan nationella prov och faktiska betygsresultat. Det är alltså det som kallas betygsinflation; om det tror jag faktiskt att vi är överens. Det visar ett dåligt resultat för både friskolor sammantaget och för kommunala skolor sammantaget. Dock är det lite, lite sämre för kommunala skolor. Man har alltså lite, lite högre betygsinflation i kommunala skolor jämfört med friskolor, men det är rätt sorgliga resultat på båda håll.

Anf. 158 AYLIN FAZELIAN (S) replik:

Fru talman! Det är ett faktum att de vinstdrivande friskolorna kommer undan med enorma glädjebetyg.

Jag fick inte svar på min fråga. Varför fortsätter Sverigedemokraterna att försvara skolbolagens ägares rätt till vinst före barnens rätt till lärande? Det är miljardbelopp som försvinner årligen från våra elever till riskkapitalister.

Anf. 159 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Det vårt parti försvarar är framför allt skolor som gör och skapar en bra utbildning för sina elever.

Att det sedan kan vara oskäligen vinster – vilket kan förekomma, absolut; det förekommer säkert – försöker vi ta bort genom att ha rätt strikta regler för detta och inspektioner.

Det finns fem punkter i Tidöavtalet som visar på detta. Det är bara att läsa och se.

Anf. 160 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Grubb sa här att Sverigedemokraterna ser verkligheten som den är. Men verkligheten är väldigt selektiv i Sverigedemokraternas Sverige.

Vi har otaliga gånger sett vittnesmål från religiösa friskolor där elever mår psykiskt dåligt. Elever mår psykiskt dåligt och pressas att tillhöra religiös verksamhet som de kanske inte alls vill ha.

I Tidöavtalet skriver Sverigedemokraterna – för jag förmodar att det är Sverigedemokraterna som har skrivit den punkten – att det bara handlar om muslimska friskolor, att det problemet och den verkligheten bara handlar om muslimska friskolor.

Vad tänker Sverigedemokraterna göra för alla de barn som faktiskt lider i de kristna friskolorna? De står ju inte med.

Anf. 161 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Tack, Niklas, för din fråga!

Vi kör ganska likvärdigt när det gäller den psykiska ohälsan för barn och elever. Det ska naturligtvis vara bra på alla skolor, oavsett huvudman och oavsett kommun, landskap eller region. Över hela Sverige är det samma regler som gäller.

Om man tittar på det avtal som vi kallar Tidöavtalet ser man att det står följande: ”Det är ett stort problem med extremism och islamism bland skolor med muslimsk profil.” Det står vi för. Vi ser inte islamism i andra religiösa skolor. Det är svaret på din fråga.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och  
forskning

Anf. 162 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Då ska jag ge ett tips till ledamoten Grubb att titta på *Uppdrag granskning* i eftermiddag och i kväll, efter det här. I augusti visade de flera slående vittnesmål från olika skolor runt om i hela vårt land, alla med kristen profil. Där fanns otaliga elever som mått så psykiskt dåligt att de fortfarande har men 10–15 år efter skolgången.

Den som tror att det bara finns problem i muslimska skolor får motbevis här. Titta på den dokumentären!

(Applåder)

Anf. 163 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Tack för tipset, Niklas!

Vi tycker inte om någon psykisk ohälsa, och vi hoppas att även föräldrarna tar sitt ansvar om elever mår väldigt dåligt i en skola och flyttar dem till en annan skola om de har möjlighet. Jag har själv gjort det med våra två barn. Skolan ska naturligtvis se till att sköta sig perfekt, men är det något annat flyttar man sina barn.

Vi har som sagt samma krav på alla skolor. För oss är det självklart; man ska inte behöva säga det.

Anf. 164 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Ja, skola och utbildning engagerar oss alla som är här i dag, och det engagerar hela vårt land.

Skola och utbildning ska inte bara förmedla kunskap och färdigheter. Skola och utbildning lägger grunden för individens utveckling och framtid, och det lägger grunden för vårt samhälle.

Sverige är ett fantastiskt land. Vi har kommit långt i jämställdhetsarbetet, vi ligger i teknikens framkant och våra unga har goda kunskaper i till exempel engelska. Detta för att nämna bara några exempel på gynnande faktorer när det gäller utbildning.

Men den svenska skolan som helhet är tyvärr ingen framgångssaga. Vi har pratat om det tidigare i dag. Vi vet till exempel att var fjärde elev under 2021 inte hade godkända betyg i ett eller flera, i värsta fall många, ämnen när de lämnade grundskolan. Mycket tyder på att vi har en skenande skolfrånvaro i både grundskolan och gymnasiet. Den klättrar dessutom längre ned, ända till förskolan. Lärare vittnar om stökiga klassrum, och var tredje lärare säger att man får ägna en stor del av undervisningstiden bara åt att få arbetsro och lugn. Dessutom upplever man att mandatet att upprätthålla ordning är försvagat.

Fru talman! Jag är säker på att alla regeringar, både den som verkar nu och de som verkat tidigare, har velat väl. Alla vill vi vända den negativa utvecklingen. Men jag beklagar att man ofta tenderar att fastna i skolans driftsform. Så enkelt är det inte.

Det finns mycket som behöver göras för att få ordning på svensk skola, och det viktigaste samtalet, det viktigaste mötet, det som vi behöver prata mest om, är det som sker i klassrummet mellan lärare och elev.

Fru talman! Allt börjar med trygghet, social trygghet som driver på nyfikenhet. Det är då vi kan lära. Men tilltron till att skolan kan leverera de lagda intentionerna behöver också öka. Vi behöver ge rektorer och lärare mandat att göra det som krävs för att varje ung människa ska kunna uppnå sin potential, och framgången stavas förväntningar och samarbete –

förväntningar på elever, förväntningar på varandra och förväntningar på skolan men också att myndigheter kan samarbeta och fungera tillsammans.

Fru talman! Att lärande börjar med trygghet vet vi. Vi vet också att kunskapen förmedlas via lärarna, och därför är lärarna nyckelindivider på nyckelpositioner.

Den nya regeringen sätter just lärarens roll i fokus. Vi vill säga till Sveriges skolledare: Vi ser vad ni kämpar med, och vi vill hjälpa er att lyckas bättre.

Vi ser den även fortsättningsvis alarmerande lärarbristen. Vi ser stor rörlighet mellan skolorna. Vi ser också att lärare undervisar mindre och jobbar mer med administrativa och sociala uppgifter. Det är ohållbart.

Den goda nyheten är att vi har en ny politik och en ny inriktning för Sverige som kommer att kunna göra stor skillnad för var och en som jobbar inom skolan. Vi vill möta personalen. Vi vill ge en ny inriktning och nytt hopp. Samtliga punkter kan läsas i Tidöavtalet.  
(Applåder)

Anf. 165 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten representerar ju det största partiet i den regering som precis har bildats. Det är för mig beklämmande att man i så stor utsträckning har låtit Sverigedemokraterna styra det avtal som finns, det vill säga Tidöavtalet. Det är också beklämmande att ett parti vars statsminister säger att man ska samla och hela – inte splittra – landet uttryckligen går med på formuleringar om ”ett stort problem med extremism och islamism bland skolor med muslimsk profil” och att det är detta som tas upp på området religiösa friskolor.

För mig är det faktiskt beklämmande att man som moderat låter SD sätta agendan på det här området. I anförandet sas det att det är en likvärdig skola som står i första rummet. Varför är då de kristna friskolornas rättigheter överordnade barnens rätt till likvärdig utbildning?

Anf. 166 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M) replik:

Fru talman! Det är en befogad fråga, och jag tror att ledamoten vet svaret på den. I politik måste vi fokusera på sakfrågor, och det sker en förhandling där vi ger och tar.

Vi har kommit överens om att det är detta vi behöver börja med. Vi har inte kommit överens om vad slutet är eller vad vi ska göra härnäst, utan vi har kommit överens om var vi ska börja.

Jag håller med ledamoten om att det finns mer vi behöver se över. Friskolereformen, som nu står på agendan, är en början. Jag kan lova ledamoten att det kommer att ske en fortsättning utöver detta.

Anf. 167 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Även om man inte är för någonting som parti är man trots allt, när man leder regeringen, ansvarig för den politik som man har kommit överens om med de partier som man samarbetar med. Just nu är det ju Moderaterna som är det största partiet i regeringen, och det är därför också Moderaterna som är ansvariga för politiken i Tidöavtalet och för den politik som lades fram i regeringsförklaringen.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och  
forskning

Den politiken är ju tydlig: Muslimska friskolor görs till något som kristna friskolor inte är. Varför gör ni skillnad?

Anf. 168 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M) replik:

Fru talman! Jag upprepar det som redan är sagt: Det här är en början. Det här är ett samarbete mellan många olika partier. Jag har respekt för att vi måste mötas. Vi kanske inte hade samma ingång från början, men i politik hittar vi gemensamma nämnare.

Jag står för det här. Detta är en början. Det kommer att ske mycket mer. (Applåder)

Anf. 169 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Senast vi hade en moderat statsminister infördes en ny skollag – året var 2010. En av portalparagraferna i skollagen lyder inledningsvis så här: ”Alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.”

Samtidigt har vi här en regering som skyddar friskolors rätt att ta ut vinst ur verksamheten. Varje krona i vinst är ett hinder för att elever ska ta sig så långt som möjligt. Även när alla elever har A ska de ta sig längre – så ser styrningen ut i den skollag som Moderaterna själva bestämde om för tolv år sedan. Är Moderaterna beredda att ändra på denna fina portalparagraf för att skydda skolbolagens vinster?

Anf. 170 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M) replik:

Fru talman! Jag hör att ledamoten i debatten fastnar i det som vi ofta fastnar i när det gäller skoldebatten, det vill säga driftsformen. Det är beklagligt, för det är inte så enkelt.

Det är givetvis så att den reform som ligger gällande friskolan behöver ses över, och det har vi också sagt att vi vill göra. Att ta ut vinst är per se ingenting som är dåligt eller ont. Men när kvalitet inte uppnås ska vinster inte heller kunna tas ut.

Jag tycker att den socialdemokratiska ledamoten behöver inse att det finns mycket som kommer att ske här. Håll till godo!

Anf. 171 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Jag uppfattar det som att ledamoten inte förstod mitt resonemang. ”Så långt som möjligt” betyder att om det finns pengar över till vinst har man inte utfört det uppdrag man är satt att sköta. Därför kan vi inte ha vinstutdelning i en skola som ska leva upp till det uppdrag som Moderaterna själva har bestämt att skolorna ska ha. Hur får ledamoten ihop den här ekvationen om hon inte är beredd att ändra portalparagrafen eller förbjuda vinstuttag?

Anf. 172 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M) replik:

Fru talman! När man driver ett företag tar man ut vinst av olika anledningar. En anledning kan vara att man vill ha en framtid och kunna investera i någonting som sker framöver. All vinst som tas ut förbrukas alltså inte direkt, utan det kan vara en återinvestering. Därför är en vinst i sig



inte av ondo, utan det finns olika argument för att det ska finnas olika vinstuttag.

Med det sagt är det viktigt att kvaliteten alltid går först. Vi kan inte ha en skola där vinstuttag sker utan detta som grund.

Anf. 173 AYLIN FAZELIAN (S):

Fru talman! Sverige tillåter som enda land i världen obegränsade vinstuttag ur skattefinansierad skola. Varje år plockas miljardbelopp ut i vinst. Om bara det senaste årets vinstuttag hade återinvesterats i skolan hade det kunnat resultera i 2 200 fler lärare. Skattepengar som är tänkta att gå till barns och elevers lärande försvinner ut i riskkapitalisters fickor. Är det rimligt att svensk skola fortsätter att dräneras och segregeras på grund av vinstjakten? Det svenska folket tycker inte det. Vi socialdemokrater tycker inte det. Det är dags att förbjuda vinstuttagen.

Problemet är bara att riksdagens högermajoritet gång på gång röstat nej till att reglera de obegränsade vinstuttagen och att den nya högernationalistiska regeringen inte ser problemet. Sverigedemokraterna försvarar till och med skolkoncernernas vinstjakt med orden ”Vårt parti vill inte ha ett socialistiskt skolsystem”.

Men, fru talman, menar Sverigedemokraterna verkligen att vartenda övrigt land i världen har ett socialistiskt skolsystem? Sverige, landet lagom, utmärker sig i dag som landet extremt. Ingenstans i världen har skolans anpassningar till marknaden gått så långt, och det får stora konsekvenser. OECD, som närmast kan betraktas som marknadsliberalt, har i rapport efter rapport och år efter år underkänt marknadsinslagen i svensk skola. Incitamentet att göra vinst leder till att elever som inte anses lönsamma sorteras bort. Gapet mellan de bäst och sämst presterande eleverna har ökat, och familjebakgrund spelar allt större roll när det kommer till skolresultaten.

Marknadifieringen av svensk skola måste få ett stopp, och därför vill vi socialdemokrater ha ett helhetsperspektiv. Förbud vinstjakten, skapa ett rättvist skolval och sluta överkompensera friskolor med skattemedel som skapar stora vinstmarginaler! Vi vill ha en sammanhållen skola med ett fokus: elevernas utveckling och lärande.

Flera partier säger sig nu vilja begränsa vinstuttagen, ett besked som bland andra Liberalerna lämnade i valrörelsen. Men när det kommer till vinstutdelning landar regeringens nya slottsavtal enbart i att vinstutdelning inte ska få förekomma de första åren, vilket är helt tandlöst. Det välkomnas till och med av Academedia, som menar att det inte kommer att påverka deras expansion. Att dessutom koppla rätten till vinstuttag till skolors resultat riskerar att elda på glädjebetygen och öka lärarnas administrativa börda.

Det är tydligt att riksdagens åtta politiska partier har olika lojaliteter och att det för vissa partier är svårt att kapa banden till näringslivets marknadsintressen. Men som riksdagsledamöter har vi en skyldighet att tjäna demokratin och att sätta det svenska folkets bästa i första rummet. Då måste det vara slut med att använda våra barn och elever som medel för att göra vinst på skolmarknaden. Varje krona avsedd för barns och elevers lärande ska gå till barns och elevers lärande.

(Applåder)

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och  
forskning

Anf. 174 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Aylin Fazelian, för inlägget, som har upprepats några gånger i dag!

Jag ser ett stort bekymmer med att skolan inte alltid fungerar. Lärare flyr från skolan för att de inte har arbetsro på sitt arbete. Elever fungerar inte och mår psykiskt dåligt i skolan. Då är det viktigt att det finns olika skolformer, att det finns friskolor. Sedan vill vi även se över friskolan, men vi vill ha en hög kvalitet i skolan, både på kommunala och på fristående skolor.

Jag tycker att det är lite tråkigt att ledamoten endast talar om något som ledamoten är emot i stället för att tala om hur man vill göra för att det ska fungera bättre.

Nu har landet styrts i åtta år av bland andra ledamotens parti, och det har tyvärr inte blivit bättre i skolan. Skolresultaten har sjunkit, eleverna mår sämre och lärarna flyr från skolan.

Anf. 175 AYLIN FAZELIAN (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för repliken. Svaret är att marknadsstyrningen av skolan är orsaken till att skolan fortsätter att slitas isär.

Vi hörde Moderaterna i debatten i dag säga att det kan vara bra om företag plockar ut vinst. Men en skola kan väl inte ses som ett företag som vilket som helst.

Vinstjakten påverkar hela skolsystemet, också de kommunala skolorna. Detta i kombination med den fria etableringsrätten gör att friskolor väljer att etablera sig i områden där eleverna anses mest lönsamma.

Jag presenterade vårt helhetsperspektiv. Det handlar förstås om att förbjuda vinstuttagen men också om att införa ett rättvist skolval och, kan jag tillägga här, förstås att fortsätta finansiera skolan på ett likvärdigt sätt. Därför har vi byggt ut likvärdighetsbidraget stort.

Anf. 176 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret.

Jag har arbetat många år inom skolpolitiken i Göteborgs kommun. Där såg man ett stort bekymmer med att den kommunala skolan inte fungerade. Men där det fanns friskolor som hade lite högre kvalitet just i det här området blev det faktiskt också högre kvalitet i den kommunala skolan, för om man ska behålla eleverna måste man erbjuda en bra kvalitet. Vi såg också stora fördelar med olika inriktningar, som många friskolor har – det kan även kommunala skolor ha, men främst är det friskolor som har det. Det gjorde att kvaliteten höjdes i den kommunala skolan, vilket var väldigt viktigt där.

Anf. 177 AYLIN FAZELIAN (S) replik:

Fru talman! Om vi ska ha en skola som återigen ligger i topp i världen behöver varenda skattekrona som är avsedd för skolan gå till skolan. Men som jag påtalade i mitt anförande försvinner ju miljarder årligen som skulle ha kunnat gå till lärare, till skolböcker och till barnens lärande och utveckling. Men de försvinner ut, och det påverkar hela skolsystemet. Detta i kombination med ett orättvist skolval med köer har lett till ett marknadssystem som vi måste komma bort ifrån.

(Applåder)

Fru talman! Sverige är på många vis ett fantastiskt land. Den svenska välfärdsstaten har sedan den började byggas upp lett till att många människor har kunnat leva liv som de annars bara hade kunnat drömma om. Pojken som växte upp i fattigdom har kunnat skaffa sig villa och Volvo. Flickan som i barndomen fick kliva upp tidigt och hjälpa föräldrarna med lantbruket har kunnat lära sig att läsa och räkna. Allt detta för att vi en gång i tiden gemensamt bestämde att i det här landet ska din bakgrund, din klasstillhörighet och ditt ursprung inte spela någon roll för vilket liv just du vill leva.

Som jag tror att många av oss vet läggs grunden till allt detta i skolan. Det är i skolan som du får en utbildning och får möta andra som lever och växer upp i det här landet. Det är i skolan som du möter andra som inte har levt ett liv som du har levt, som inte har haft samma uppväxt som du och vars föräldrar inte har samma inkomster som dina föräldrar.

Det är i skolan som den grundläggande förståelsen för våra skillnader och ojämlikheter läggs. Det är därför så oerhört viktigt att vi har ett skolsystem som håller ihop, där olika barn får träffas, där resurserna som ska gå till skolan också går till skolan och där alla barn ges möjlighet att forma sina drömmars liv.

Fru talman! Det som vi en gång i tiden gemensamt bestämde i det här landet är under hot. Det svenska skolsystemet i dag präglas inte av att varje barn, oavsett bakgrund, ska få chansen att leva sina drömmars liv. Fokus ligger i stället på marknadskrafternas väl och ve.

Vi har en etableringsrätt som i det närmaste är obegränsad. De stora skolaktiebolagens ansökningar om att starta vinstdrivande friskolor nekas sällan. Kommunerna kan visserligen lämna yttranden över etableringen och i skarpa ordalag redogöra för de negativa konsekvenserna av en sådan etablering, men ofta är det varningsrop för döva öron. Etableringsrätten går först.

Detta har jag själv upplevt i min egen hemkommun Ystad. Utbildningsförvaltningen och en politisk majoritet var tydlig. Etableringen av en ny bolagsskola skulle hota de kommunala skolorna. Det stora skolaktiebolaget fick trots detta tillstånd att etablera sig.

Kommunernas intresse av att ha en välfungerande kommunal skola har inte samma dignitet som de stora skolaktiebolagens intresse av att göra vinst. Detta leder till att kommuner tvingas att skära i skolan eller i vissa fall lägga ned skolor. Det är inte sällan landsbygdsskolorna som drabbas hårdast. Konflikten mellan stad och land blir därmed allt större när det är marknadskrafterna som ska prioriteras.

Fru talman! Mer behöver göras för att säkra alla barns rätt till en bra skolgång. Kommunerna, som ju är närmast invånarna, behöver fler verktyg för att kunna ge alla barn och unga i sin kommun den rätt till en god utbildning som de förtjänar.

Det borde ligga i sakens natur att det demokratiska led i det svenska statsskicket som ansvarar för utbildningen, och som också ansvarsutkrävs av väljarna när det gäller utbildningen, har de verktyg som de behöver för att säkerställa att utbildningssystemet fungerar.

Som socialdemokrat och med kommunpolitisk erfarenhet är jag övertygad om att det snarast behövs en kommunal vetorätt mot friskoleetableringar. Det är därför min förhoppning att den nya regeringen snarast återkommer till riksdagen med ett sådant förslag, även om det saknas i slottsavtalet. Alternativet är att vi fortsätter med dagens ordning, där vissa kommuner kippar efter andan varje gång som det ska lämnas ett yttrande efter en ansökan från ett av de stora skolbolagen om att starta en friskola.

Jag är övertygad om, och så även socialdemokratin, att så ska vi inte ha det i ett land där regeringen påstår att utbildningsfrågan är en prioriterad fråga, för Sverige kan verkligen bättre än så.  
(Applåder)

Anf. 179 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! En examen med godkända betyg är den bästa försäkringen mot ett framtida utanförskap. En avklarad skola skapar bättre förutsättningar och ger fler möjligheter, inte bara till högre studier utan också att ta sig ett arbete eller starta sitt första företag.

Fru talman! Skolan är därför något av det viktigaste vi har, men jag är oroad för utvecklingen. Vi ser att fler och fler elever slås ut tidigt och att vi inte lyckas ge utsatta elever det stöd de behöver. Det börjar redan i förskolan med stora barngrupper och en arbetskår som inte riktigt orkar med. Det fortsätter sedan i skolan med lärare som tyngs av ett berg av administration och med oro och stök i klassrummen som gör att elever inte kan koncentrera sig. Alltför sent upptäcks elever som inte kan läsa, och resurser upplevs inte räcka till.

Fru talman! Skolan och förskolan är fyllda av eldsjälare som jobbar betydligt mer än vad både deras lön och arbetsbeskrivning egentligen medger. Bland lärare och förskollärare är dock sjukdom på grund av stress den vanligaste sjukskrivningsorsaken. Det är en tuff miljö för dem som har det allra viktigaste arbetet: att utbilda våra barn för framtiden.

Samtidigt ser vi konsekvenserna av en långtgående brist på utbildad personal. Enbart i mitt hemlän Västmanland saknas 1 700 lärare och förskollärare fram till 2025. Samma utveckling ser vi i hela landet. Det är oroväckande siffror. Andelen behöriga lärare är inte heller tillräcklig sett till regioner, kommuner eller skolor inom samma kommun.

Men, fru talman, det finns lösningar. Det handlar om att få trygghet och studiero i klassrummet. Det handlar om rätt kompetens på rätt plats och att lärares administrativa börda på allvar lättas så att de kan fokusera på sitt viktiga undervisningsuppdrag.

Fru talman! Den nya regeringen kommer bland annat att utveckla lärarutbildningen så att man är rätt rustad för när man är färdig, bland annat med förstärkning av ledarskapsdelen i utbildningen. Det behövs också en uppvärdering av yrket, och här har vi politiker ett särskilt ansvar.

Avslutningsvis: Förskolan behöver också bättre och långsiktiga förutsättningar med bland annat minskade barngrupper och karriärtjänster för förskollärare, så att fler orkar och vill stanna kvar i yrket. Yrket måste bli mer attraktivt för att säkra kompetensen för framtiden. Det är ett undervärderat arbete där man i dag lägger en viktig grund för framtida skolframgångar.

(Applåder)

Anf. 180 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Som jag tidigare nämnt har jag tittat i slottsavtalet, för jag tycker att det är viktigt att veta vilken politik den nytilträdde regeringen tänker sätta i sjön.

I slottsavtalet framgår på skolområdet att regeringen vill införa jour-skolor. Den som är nyfiken på vad jour-skolor är och som vet att detta är en moderatledd sverigedemokratisk regering kan gå till Sverigedemokraternas riksdagsmotion om jour-skolor från riksmötet 2019/20 och där läsa definitionen av jour-skolor. Det är alltså skolor för de elever som inte fungerar i den normala skolsituationen och som skapar oro eller otrygghet. Sannolikheten att de elever som åsyftas är elever med olika funktionsvariationer, till exempel neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, är ganska stor.

Moderaterna måste här ta ansvar och är svaret skyldiga: Hur gynnas elever med funktionsnedsättningar av att sorteras bort utifrån sin funktionsnedsättning och placeras i en annan skola?

Anf. 181 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag tror att Linus Sköld får ta ansvar för sin tolkning, och den är minst sagt problematisk.

Ett problem i dagens skola är att man inte har möjlighet att möta alla elever. Särskilda undervisningsgrupper har tagits bort i många kommuner, och det fungerar inte. Man står då som ensam lärare med 25–30 elever med ganska spretiga möjligheter och saknar resurser att möta dem alla.

Vi måste återgå till en möjlighet att kunna ge rätt resurser till rätt elever. Vissa elever behöver mindre sammanhang för att kunna utvecklas.

Jag tror som sagt att Linus Skölds tolkning snarare visar hans syn på dessa elever.

Anf. 182 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Jag hänvisade ju till Sverigedemokraternas riksdagsmotion, så det var inte alls min tolkning utan deras definition av vilken målgruppen är.

Vi har nyss gjort en ganska bred politisk överenskommelse om att ordna till strukturen för resursskolor så att det finns ett lagrum för att starta också kommunala resursskolor. Det uppfattar jag som ett extensivt särskilt stöd. Jour-skolor uppfattar jag som repression. Är det inte rätt uppfattat?

Anf. 183 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag kan inte stå till svars för vad som står i Sverigedemokraternas riksdagsmotion, men jag kan stå till svars för vad som står i Tidöavtalet. Här slås fast att det finns elever som den ordinarie skolan har svårt att möta, till exempel våldsamma elever. Då behöver vi hitta andra lösningar, och jour-skolan kan vara en sådan lösning bland många andra lösningar för elever som är i behov av särskilt stöd.  
(Applåder)

Anf. 184 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska ut-

formas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet och solidaritet mellan människor. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Detta är utdrag ur det som kallas portalparagrafer i skollagen.

Fru talman! I och med detta är det för oss socialdemokrater självklart att alla religiösa friskolor borde förbjudas. Skolan ska vara en plats för elever att bryta idéer och tankar. Skolan ska vara en plats där elever växer som människor genom att umgås och lära av andra med helt annan bakgrund. Där ska företagarens barn möta arbetarens barn och barnet från en kristen familj möta barnet från en muslimsk familj. Det får alla våra barn att växa och utvecklas som människor.

De senaste åren har den tidigare socialdemokratiska regeringen lagt fram skarpa förslag för att få till en skola fri från religiös påverkan. Det har handlat om att ställa högre krav på aktörer som driver skolor, om att ge Skolinspektionen skarpare verktyg och om att införa demokratikriterier i lednings- och ägarprövningen.

Vi har också lagt fram skarpa förslag om att införa etableringstopp för konfessionella friskolor från 2024. Lagförslaget finns förberett, färdigt att lägga fram för den nya regeringen om man vågar ta tag i problemet. Vi har sett problemet och lagt fram ett förslag på lösning, men denna regering ser ut att ducka.

Fru talman! Det är avgörande att vi tar steg för att nå en skola fri från religiös påverkan och religiös fostran. Alla barn ska ha rätt att gå i en skola där fokus ligger på undervisning och utbildning. Det här är vägen till en skola där eleverna får tillgång till det som skollagen uttryckligen skriver: Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

För mig som politiker är det en skyldighet att verka för att alla barn får denna möjlighet.

För många innebär religion en stor tillgång och något som förenar människor i samhället. Barn och unga hittar samhörighet och styrka i sin religion och det ska vi ta vara på. Men för andra barn är det precis tvärtom. Religionen känns påtvingad. Vi vet att många barn och unga upplever att de religiösa inslagen i dagens religiösa friskolor inte känns frivilliga utan påtvingade.

Vi socialdemokrater vill att skolan ska vara ett andningshål för dessa barn. Skolan ska vara en plats där man känner sig fri att utvecklas och hitta sin väg i livet.

Vi socialdemokrater står upp för en utbildning som främjar allas barns rätt till utveckling, lärande och livslång lust att lära. Det är därför vi socialdemokrater kommer att stå upp för förbudet mot religiösa friskolor.  
(Applåder)

Anf. 185 NIKE ÖRBRINK (KD) replik:

Fru talman! Jag tror inte att någon i denna sal värnar om oseriösa aktörer. Jag tror inte att någon i denna sal i Sveriges riksdag anser att något barn ska påtvingas någon form av religion. Men i viljan att garantera detta, kasta inte ut barnet med badvattnet!

Jag ska ställa en rak, konkret och enkel fråga till Niklas Sigvardsson: Vad har han emot en skola som den judiska skolan, som följer svensk läroplan, som garanterar en bra undervisning men som kanske fokuserar på att servera kosher, som lägger lite extra betoning på att fira de judiska högtiderna och där många barn och elever trivs och där lärarna och föräldrarna är nöjda med skolan? Varför vill Niklas Sigvardsson stänga en skola som den judiska skolan?

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och  
forskning

Anf. 186 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten lyfter upp en viktig fråga. Den judiska skolan och judiska församlingar har uttryckt oro när vi har tagit fram förslag om etableringsstopp och om att förbjuda friskolor. I liggande propositioner har vi tagit hänsyn till att den judiska minoriteten, som är en av våra grundlagsskyddade minoriteter, ska kunna känna sig trygg även i framtiden.

Det handlar som sagt om likvärdighet. Det är därför vi socialdemokrater jobbar hårt för att alla barn ska ha rätt till en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det är inget annat som gör att vi är övertygade om att vi måste införa etableringsstopp. Det handlar om barns rätt att kunna utvecklas så långt det bara är möjligt.

Anf. 187 NIKE ÖRBRINK (KD) replik:

Fru talman! Jag hörde kanske fel, men jag uppfattade det som att Niklas Sigvardsson för några minuter sedan i talarstolen förklarade att samtliga konfessionella friskolor skulle stängas. Jag kan inte uppfatta detta på något annat sätt än att det även skulle inkludera en skola som den judiska skolan, till exempel.

Faktum kvarstår: Det finns en mängd oseriösa aktörer, och Skolinspektionen ska ha ökade befogenheter att stänga ned dem. Alla skolor ska vila på en vetenskaplig grund, men varför kasta ut de skolor som fungerar bra och där lärare, elever och föräldrar är nöjda, bara för att de lägger särskild vikt vid religionen?

Anf. 188 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Det handlar om att vi behöver säkerställa den grundlagsskyddade rätten för minoriteter att fortsätta att bedriva sin kultur. Detta har vi tagit hänsyn till i de propositioner som vi lagt fram på detta område och i den dialog som den föregående regeringen har haft med de judiska församlingarna när dessa har uttryckt oro.

Till syvende och sist handlar det om hur vi ska agera. Vi vill stoppa friskolor i nästa steg, eller vinstjakten i friskolorna. Det handlar också om helt andra typer av friskolor. Det bästa vore om vi fick en skola som helt fokuserar på den vetenskapliga grunden och beprövad erfarenhet.  
(Applåder)

Anf. 189 ANNETTE RYDELL (S):

Fru talman! Mitt anförande ska handla om folkbildning och vikten av att det fortsatt satsas på studieförbunden, såsom ABF, och på kultur- och folkhögskolor.

Som en härdat industriarbetare som har arbetat 40 år inom industrin och som ordförande i IF Metall Blekinge vet jag hur viktigt det är att kunna bildas i alla åldrar. Utbildning i arbetslivet är lika viktigt som grundskola, högstadium eller högskola, och då är folkbildningen ett viktigt komplement och ett kompetenshöjande alternativ.

Det finns ett tydligt behov nu, när vi har det nya omställningsstudiestödet. Här blir jag lite bekymrad när den nya regeringen talar om att de ska gå in och skruva lite i den nya LAS-överenskommelsen, som är framtagen av arbetsmarknadens parter och som är starkt förankrad i politiken som en helhet, just för att det inte ska bli förändringar när det kommer en ny regering.

Fru talman! Folkbildningen är viktig för att alla ska ges möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället i en omställning för att matcha arbetsmarknaden.

LO-familjen, den fackliga rörelsen, samverkar med ABF och folkhögskolorna i hela landet och är en avgörande del för att våra medlemmar ska få ta del av kunskap som ökar deras kompetens. Detta gäller även alla andra i samhället som behöver få en utbildning som ger jobb.

Vi har i dag många bristyrken där vi behöver kompetens för att täcka delar av välfärden men också många industrijobb. Där spelar studieförbunden med folkhögskolorna en stor roll. Detta är kultur i arbetslivet. Det handlar om att skapa verksamhet utifrån deltagarnas förutsättningar och behov. Deltagarna lär av varandra.

Folkbildning handlar också om att bevara vår historia då den har sina rötter i nykterhetsrörelsen, frikyrkorörelsen och arbetarrörelsen. Det handlar om religionsfrihet, yttrandefrihet och kvinnors rösträtt. Dessa grupper har varit viktiga för att skapa det demokratiska samhälle vi har i dag, och det ska vi värna om.

Fru talman! Folkbildningen kännetecknas av den mycket viktiga principen fri och villig, vilket innebär att den står fri från statlig styrning och att den alltid ska vara frivillig för deltagare.

Statens stöd till folkbildningen syftar till att stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin, möjliggöra ökad mångfald och att människor ska kunna påverka sin livssituation för att skapa engagemang i samhällsutvecklingen, utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället och bidra till att bredda intresset för ökad del i kulturlivet.

Barnperspektivet är i allra högsta grad viktigt när det kommer till kulturlivet. Sysselsättning i unga år och under skoltiden är ett viktigt förebyggande arbete för att barn och unga ska hållas borta från brottslighet men även känna att de är en del av samhället. Därför hoppas jag att den effektivisering och reformering som ska göras inom området inte handlar om nedskärningar utan om fortsatta satsningar som leder till större delaktighet för fler att delta i både studier och kultur och även att stärka demokratin. Folkbildning är upplysning.

(Applåder)



Anf. 190 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman, ärade ledamöter och åhörare! Sedan 34 dagar tillbaka står Iran i lågor, lågor vars eld fick en revolutionär tändning efter att den fundamentalistiska regimen moralpolis mördade Jina Mahsa Amini, som ansågs bryta mot reglerna om tvångshijab.

Under de senaste 43 åren har den brutala diktatoriska statsmakten i Iran förföljt, fängslat och mördat oskyldiga människor vars enda brott har varit att de har tagit upp kampen för demokrati, jämlikhet, yttrandefrihet, pressfrihet, minoriteters rättigheter och jämställdhet. Att regimen i Teheran mördar oskyldiga är inte något nytt, men den senaste månadens påbörjade revolution visar att denna mördarregim inte skyr några som helst medel för att tysta befolkningen.

Barn och unga mördas på öppen gata, och universitetsstudenter fängslas, torteras eller mördas på de universitet där de pluggar. I Baluchistan och Kurdistan har vi sett hur regimen använder stridshelikoptrar, pansarvagnar och militären för att döda fredliga demonstranter. Antalet dödade efter den anlagda branden mot det ökända Evinfängelset, där många politiska fångar befinner sig, är fortfarande inte fastställt.

Huvudparollen för denna feministiska revolution är: zan, zendegi, azadi, vilket är en persisk översättning av kurdiskans jin, jiyan, azadi som myntades för ett par decennier sedan av en antikapitalistisk och feministisk rörelse och betyder kvinna, liv, frihet.

Det är dags att vi som politiker i Sverige och i Europa visar var vi står. Vissa av oss har redan gjort det, medan andra fortfarande står tysta. Kommer den förra regeringens tystnad gentemot denna diktatur att fortsätta med Sveriges högernationalistiska regering? Kommer det att vara viktigare för denna regering att värna ekonomiska intressen, som man har gjort i fallet med till exempel Turkiet, snarare än att försvara 85 miljoner perser, kurder, balucher, lorer, araber och många andra folkgruppers kamp mot den iranska mullaregimen? Kommer bristen på feminism i utrikespolitiken, som nu har deklarerats, att innebära att regeringen blundar för denna feministiska revolution?

Hittills har de flesta partier bara snackat, men ingenting har gjorts. När vi på EU-nämnden senast i förra veckan hade möte inför EU-toppmötet med Europas utrikesministrar och diskuterade Iran var det med som en övrig aktuell fråga. Ärendet fick alltså inte ens en egen punkt av EU:s högsta representant i utrikes frågor, Josep Borrell. På detta möte var det i princip enbart Vänsterpartiet och Socialdemokraterna som tog upp frågan om Iran och som också kritiserade EU och tog med aspekter som feminism och jämställdhet kring denna fråga.

Beslutet på EU-toppmötet blev sanktioner mot vissa inom regimen, vilket är bra. Men det är långt ifrån vad som behöver göras för att stötta denna revolution.

Folket i Iran kräver att Irans ambassader i Europa ska stängas. I Sverige har vi haft en regering, och har en, som inte ens vill kalla upp ambassadören.

Folket i Iran kräver att Iran slängs ut från internationella idrotts- och kultursammanhang. Även på denna punkt är det total tystnad.

Folket i Iran har krävt att EU inte ska skriva under kärnenergiavtalet med Iran med farhågan att Europa kommer att bli ännu tystare i frågan om mänskliga rättigheter.

För Nika, Jina, Sarina, Mahsa, Hadis, Ghazaleh, Mino, Navid, Neda och alla andra som har fallit offer för denna mördarregim uppmanar jag Sverige och Europa att vakna. Folkets feministiska revolution mot denna fruktansvärda regim i Iran behöver vårt stöd. Det är dags att gå från snack till handling.

Anf. 191 JESSICA STEGRUD (SD):

Fru talman! Under mina tre år som folkvald i Europaparlamentet, som jag nu har lämnat för riksdagen, har jag varnat för en naiv, orealistisk och verklighetsfrånvärd klimat- och energipolitik och vad den skulle leda till.

Jag har varnat för att målen och de planeekonomiska metoderna inte skulle leda till omfattande utsläppsminskningar, däremot till skenande el- och bränslepriser, stora geopolitiska risker, slöseri med skattepengar och sjunkande konkurrenskraft för industrin.

Jag har även konsekvent varnat för hur politiken kommer att slå mot vanligt folk som barnfamiljer, ensamhushåll, småföretagare, pensionärer och mot de redan hårt belastade skattebetalarna.

Fru talman! Alla dessa tusentals miljarder som nu satsas på en klimat-omställning inom Sverige och EU borde enligt mig följas av två enkla frågor. Vad kommer satsningarna att innebära rent konkret för vanligt folk, och vilken effekt kommer de att få på det globala klimatet?

Jag har ställt frågan till åtskilliga politiker men aldrig fått några konkreta svar. Jag har även ställt frågan till EU-kommissionen och då faktiskt fått ett svar: Satsningarna kommer att medföra en marginell effekt. Mer resurser kommer dock att behövas.

Ja, ni hörde rätt. Mer resurser kommer att behövas. Tusentals satsade skattemiljarder beräknas alltså, förutom den nu synliga energifattigdomen och den försämrade konkurrenskraften, medföra en marginell effekt på det globala klimatet.

Jag måste också tillägga att den marginella effekten kommer att utebli helt om resten av världen fortsätter att öka sina utsläpp, vilket de gör i dagsläget.

Fru talman! Jag har som controller i energibranschen sett hur en sund och rationell energipolitik fått ge vika för önskedrömmar. Det har varit tungt – en tröstlös kamp mot dogmatism och idealism. Men jag står faktiskt här i dag fylld med en stor portion hopp. Maktskiftet, den gedigna regeringsförklaringen och Tidöavtalet tyder på välbehövliga paradigmskiftet inom flera områden. Energi- och klimatudelen i avtalet andas tillnyktring, sunt förnuft och handlingskraft.

Samarbetspartierna är överens med oss sverigedemokrater om att de rosa drömmarnas tid nu måste vara förbi och att realism ska råda framöver. Avtalet innehåller konkret energipolitik för att möta energikrisen i vinter men också de nödvändiga satsningar på kärnkraft som behövs för att på sikt återskapa ett välfungerande energisystem.

Fru talman! Energi- och klimaten i Tidöavtalet påminner mig om varför jag blev sverigedemokrat. Vi är helt enkelt ett parti som tar frågorna på allvar och ser verkligheten som den är.

Prot. 2022/23:12  
20 oktober

Allmänpolitisk debatt

Övriga ämnen

Anf. 192 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Jessica Stegruds anförande, där det blev tydligt att Sverigedemokraterna inte tycker att Sverige ska vara ledande i klimatomställningen men inte heller att EU ska vidta åtgärder gällande klimatet. Det är alltid någon annan som ska stå för de här lösningarna.

En fråga till Jessica Stegrud är givetvis hur Jessica Stegrud ska få med resten av världen på klimatomställningen. Hur ska Jessica Stegrud se till att vi klarar klimatomställningen? Det är väl ändå så att Sverigedemokraterna ser verkligheten, nämligen att vi måste minska klimatutsläppen?

Sverige riskerar nu att gå miste om miljarder i investeringar runt om i landet för att vi tappar ledartröjan i klimatomställningen. Det kommer att leda till förlorade jobb. Många av Jessica Stegruds väljare kommer att drabbas. Hur motiverar hon att Sverige ska ta av sig den här ledartröjan, gå miste om miljarder i investeringar och i stället peka på någon annan? (Applåder)

Anf. 193 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Det är få saker som har försämrat villkoren för företag, hushåll och vanliga människor så mycket som den förda energipolitiken och klimatpolitiken, som fullständigt har slagit sönder konkurrenskraften i och med de skenande elpriserna och bränslepriserna. Blir vi fattigare kommer ingen att bli lyckligare av det, tro mig!

Det här med att vi ska gå före är någonting man pratar om även i EU, alltså att vi ska vara ledande i den här omställningen. Jag tror dock inte att någon nation runt om i världen tar efter ett land som gör sig självt fattigare. Det är nämligen inte där förändringen ligger. Det är länder med hög tillväxt som har möjlighet att satsa på just klimatsmarta idéer, innovation och utveckling. Det är de länderna man kommer att ta efter, inte länder som förstör världens renaste fossilfria energimix och en strålande konkurrenskraft. Nyckeln ligger alltså någon helt annanstans än i den politik ni bedriver, Åsa Westlund.

Anf. 194 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Man kan ju välja att blunda för kriget i Ukraina och skylla allt, till exempel prisuppgången när det gäller energi, på den avgående regeringen. Självklart kan man göra det – men det är inte verkligheten, Jessica Stegrud.

Jag har suttit i Europaparlamentet i tio år, och jag förhandlade många gånger. Det enda argumentet som funkade för att få andra länder att följa efter var att visa att det gick – att det gick bra och att företagen faktiskt blev vinnare och fick en helt ny marknad. Den framgångsrika strategin dumpar nu Sverigedemokraterna, och det riskerar tyvärr Sveriges konkurrenskraft.

(Applåder)

Anf. 195 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Fast det är ju det här ni håller på och sabbar, Åsa Westlund. Ni sabbar världens bästa energimix, som har lagt grunden för alla våra internationella framgångar och som har lagt grunden för att vi i dag har en otroligt ren industriproduktion – som vi ju borde satsa på export ifrån, inte tvärtom. Det är ju bättre att Kina blir som Sverige än att Sverige blir som Kina. Det där är alltså helt verklighetsfrånvänt i min värld.

När det gäller det här med att gå före: Vi är väldigt duktiga på innovation, och den vägen ska vi fortsätta på – punkt.

Den allmänpolitiska debatten var härmed avslutad.

#### § 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 oktober

#### **2022/23:1 Förenklad fakturering i samband med årsskifte för det gröna avdraget**

av Rickard Nordin (C)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

#### **2022/23:2 Paus i miljöprövningen av vattenkraft**

av Rickard Nordin (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

#### **2022/23:3 Översyn av lagstiftningen om spridningstillstånd**

av Rickard Nordin (C)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

#### § 11 Kammaren åtskildes kl. 17.30.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 81 (delvis),  
av talmannen därefter till och med § 9 anf. 139 (delvis) och  
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

|                                                                                           |          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| § 1 Anmälan om ny riksdagsledamot .....                                                   | 1        |
| § 2 Avsägelse .....                                                                       | 1        |
| § 3 Anmälan om kompletteringsval .....                                                    | 2        |
| § 4 Anmälan om gruppleddare för partigrupp .....                                          | 2        |
| § 5 Anmälan om ställföreträdare för statsministern .....                                  | 2        |
| § 6 Meddelande om partiledardebatt .....                                                  | 2        |
| § 7 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets<br>möte den 20–21 oktober ..... | 2        |
| § 8 Ärenden för hänvisning till utskott .....                                             | 3        |
| § 9 Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 11) .....                                    | 3        |
| <i>Internationella frågor och utrikespolitik .....</i>                                    | <i>3</i> |
| Anf. 1 OLLE THORELL (S) .....                                                             | 3        |
| Anf. 2 MARKUS WIECHEL (SD) .....                                                          | 4        |
| Anf. 3 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                  | 5        |
| Anf. 4 MARKUS WIECHEL (SD) replik .....                                                   | 5        |
| Anf. 5 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                  | 5        |
| Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD) replik .....                                                   | 6        |
| Anf. 7 OLLE THORELL (S) replik .....                                                      | 6        |
| Anf. 8 MARKUS WIECHEL (SD) replik .....                                                   | 6        |
| Anf. 9 OLLE THORELL (S) replik .....                                                      | 6        |
| Anf. 10 MARKUS WIECHEL (SD) replik .....                                                  | 7        |
| Anf. 11 MARGARETA CEDERFELT (M) .....                                                     | 7        |
| Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                 | 7        |
| Anf. 13 MARGARETA CEDERFELT (M) replik .....                                              | 8        |
| Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                 | 8        |
| Anf. 15 MARGARETA CEDERFELT (M) replik .....                                              | 8        |
| Anf. 16 OLLE THORELL (S) replik .....                                                     | 8        |
| Anf. 17 MARGARETA CEDERFELT (M) replik .....                                              | 9        |
| Anf. 18 OLLE THORELL (S) replik .....                                                     | 9        |
| Anf. 19 MARGARETA CEDERFELT (M) replik .....                                              | 9        |
| Anf. 20 HÅKAN SVENNELING (V) .....                                                        | 9        |
| Anf. 21 MARGARETA CEDERFELT (M) replik .....                                              | 10       |
| Anf. 22 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                 | 11       |
| Anf. 23 MARGARETA CEDERFELT (M) replik .....                                              | 11       |
| Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                 | 11       |
| Anf. 25 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) .....                                                   | 11       |
| Anf. 26 MAGNUS JACOBSSON (KD) .....                                                       | 13       |
| Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                 | 14       |
| Anf. 28 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik .....                                                | 14       |
| Anf. 29 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                 | 14       |
| Anf. 30 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik .....                                                | 14       |
| Anf. 31 OLLE THORELL (S) replik .....                                                     | 15       |
| Anf. 32 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik .....                                                | 15       |
| Anf. 33 OLLE THORELL (S) replik .....                                                     | 15       |
| Anf. 34 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik .....                                                | 15       |
| Anf. 35 JACOB RISBERG (MP) .....                                                          | 16       |
| Anf. 36 GUSTAF GÖTHBERG (M) .....                                                         | 17       |

|                                                  |                                        |    |
|--------------------------------------------------|----------------------------------------|----|
| Anf. 37                                          | OLLE THORELL (S) replik .....          | 18 |
| Anf. 38                                          | GUSTAF GÖTHBERG (M) replik .....       | 18 |
| Anf. 39                                          | OLLE THORELL (S) replik .....          | 19 |
| Anf. 40                                          | GUSTAF GÖTHBERG (M) replik .....       | 19 |
| Anf. 41                                          | MAGNUS BERTSSON (KD) .....             | 19 |
| Anf. 42                                          | OLLE THORELL (S) replik .....          | 20 |
| Anf. 43                                          | MAGNUS BERTSSON (KD) replik .....      | 20 |
| Anf. 44                                          | OLLE THORELL (S) replik .....          | 21 |
| Anf. 45                                          | MAGNUS BERTSSON (KD) replik .....      | 21 |
| Anf. 46                                          | HÅKAN SVENNELING (V) replik .....      | 21 |
| Anf. 47                                          | MAGNUS BERTSSON (KD) replik .....      | 21 |
| Anf. 48                                          | HÅKAN SVENNELING (V) replik .....      | 22 |
| Anf. 49                                          | MAGNUS BERTSSON (KD) replik .....      | 22 |
| <i>Försvarspolitik</i> .....                     |                                        | 22 |
| Anf. 50                                          | PETER HEDBERG (S) .....                | 22 |
| Anf. 51                                          | ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik .....    | 23 |
| Anf. 52                                          | PETER HEDBERG (S) replik .....         | 23 |
| Anf. 53                                          | ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik .....    | 24 |
| Anf. 54                                          | PETER HEDBERG (S) replik .....         | 24 |
| Anf. 55                                          | LARS WISTEDT (SD) .....                | 24 |
| Anf. 56                                          | OLLE THORELL (S) replik .....          | 25 |
| Anf. 57                                          | LARS WISTEDT (SD) replik .....         | 25 |
| Anf. 58                                          | OLLE THORELL (S) replik .....          | 25 |
| Anf. 59                                          | LARS WISTEDT (SD) replik .....         | 26 |
| Anf. 60                                          | HANNA GUNNARSSON (V) .....             | 26 |
| Anf. 61                                          | MIKAEL LARSSON (C) .....               | 27 |
| Anf. 62                                          | LARS WISTEDT (SD) replik .....         | 28 |
| Anf. 63                                          | MIKAEL LARSSON (C) replik .....        | 28 |
| Anf. 64                                          | LARS WISTEDT (SD) replik .....         | 28 |
| Anf. 65                                          | MIKAEL LARSSON (C) replik .....        | 28 |
| Anf. 66                                          | EMMA BERGINGER (MP) .....              | 29 |
| Anf. 67                                          | CHRISTIAN CARLSSON (KD) .....          | 30 |
| Anf. 68                                          | NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ..... | 31 |
| Anf. 69                                          | CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik .....   | 31 |
| Anf. 70                                          | NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ..... | 31 |
| Anf. 71                                          | CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik .....   | 32 |
| Anf. 72                                          | ANNA STARBRINK (L) .....               | 32 |
| Anf. 73                                          | NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ..... | 32 |
| Anf. 74                                          | ANNA STARBRINK (L) replik .....        | 33 |
| Anf. 75                                          | NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ..... | 33 |
| Anf. 76                                          | ANNA STARBRINK (L) replik .....        | 33 |
| Anf. 77                                          | HÅKAN SVENNELING (V) replik .....      | 33 |
| Anf. 78                                          | ANNA STARBRINK (L) replik .....        | 34 |
| Anf. 79                                          | HÅKAN SVENNELING (V) replik .....      | 34 |
| Anf. 80                                          | ANNA STARBRINK (L) replik .....        | 34 |
| <i>Demokrati och mänskliga rättigheter</i> ..... |                                        | 35 |
| Anf. 81                                          | PATRIK BJÖRCK (S) .....                | 35 |
| Anf. 82                                          | RASHID FARIVAR (SD) replik .....       | 36 |
| Anf. 83                                          | PATRIK BJÖRCK (S) replik .....         | 36 |
| Anf. 84                                          | RASHID FARIVAR (SD) replik .....       | 36 |
| Anf. 85                                          | PATRIK BJÖRCK (S) replik .....         | 36 |

|                                                          |    |
|----------------------------------------------------------|----|
| Anf. 86 RASHID FARIVAR (SD).....                         | 36 |
| Anf. 87 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....                    | 37 |
| Anf. 88 RASHID FARIVAR (SD) replik.....                  | 38 |
| Anf. 89 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....                    | 38 |
| Anf. 90 RASHID FARIVAR (SD) replik.....                  | 38 |
| Anf. 91 NADJA AWAD (V) replik.....                       | 38 |
| Anf. 92 RASHID FARIVAR (SD) replik.....                  | 38 |
| Anf. 93 NADJA AWAD (V) replik.....                       | 39 |
| Anf. 94 RASHID FARIVAR (SD) replik.....                  | 39 |
| Anf. 95 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)<br>replik..... | 39 |
| Anf. 96 RASHID FARIVAR (SD) replik.....                  | 39 |
| Anf. 97 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)<br>replik..... | 39 |
| Anf. 98 RASHID FARIVAR (SD) replik.....                  | 39 |
| Anf. 99 HELENA VILHELMSSON (C) replik .....              | 40 |
| Anf. 100 RASHID FARIVAR (SD) replik.....                 | 40 |
| Anf. 101 HELENA VILHELMSSON (C) replik .....             | 40 |
| Anf. 102 RASHID FARIVAR (SD) replik.....                 | 40 |
| Anf. 103 IDA DROUGGE (M) .....                           | 40 |
| Anf. 104 PATRIK BJÖRCK (S) replik .....                  | 41 |
| Anf. 105 IDA DROUGGE (M) replik.....                     | 41 |
| Anf. 106 PATRIK BJÖRCK (S) replik .....                  | 42 |
| Anf. 107 IDA DROUGGE (M) replik.....                     | 42 |
| Anf. 108 HELENA VILHELMSSON (C) replik .....             | 42 |
| Anf. 109 IDA DROUGGE (M) replik.....                     | 42 |
| Anf. 110 HELENA VILHELMSSON (C) replik .....             | 42 |
| Anf. 111 IDA DROUGGE (M) replik.....                     | 43 |
| Anf. 112 NADJA AWAD (V).....                             | 43 |
| Anf. 113 HELENA VILHELMSSON (C).....                     | 44 |
| Anf. 114 DAN HOVSKÄR (KD).....                           | 45 |
| Anf. 115 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) .....         | 45 |
| Anf. 116 PER-ARNE HÅKANSSON (S) .....                    | 46 |
| <i>Kultur och idrott</i> .....                           | 47 |
| Anf. 117 LAWEN REDAR (S) .....                           | 47 |
| Anf. 118 ANGELIKA BENGTSSON (SD) .....                   | 48 |
| Anf. 119 LAWEN REDAR (S) replik.....                     | 49 |
| Anf. 120 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....             | 50 |
| Anf. 121 LAWEN REDAR (S) replik.....                     | 50 |
| Anf. 122 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....             | 50 |
| Anf. 123 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....                     | 50 |
| Anf. 124 LAWEN REDAR (S) replik.....                     | 51 |
| Anf. 125 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik .....             | 51 |
| Anf. 126 LAWEN REDAR (S) replik.....                     | 52 |
| Anf. 127 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik .....             | 52 |
| Anf. 128 CATARINA DEREMAR (C).....                       | 52 |
| Anf. 129 ROLAND UTBULT (KD) .....                        | 53 |
| Anf. 130 AMANDA LIND (MP) .....                          | 54 |
| Anf. 131 ANNA WALLENTHEIM (S) .....                      | 55 |
| Anf. 132 ROLAND UTBULT (KD) replik.....                  | 56 |
| Anf. 133 ANNA WALLENTHEIM (S) replik.....                | 56 |

|          |                                                   |    |
|----------|---------------------------------------------------|----|
| Anf. 134 | ROLAND UTBULT (KD) replik.....                    | 57 |
| Anf. 135 | ANNA WALLENTHEIM (S) replik.....                  | 57 |
| Anf. 136 | EWA PIHL KRABBE (S).....                          | 57 |
|          | <i>Utbildning och forskning</i> .....             | 58 |
| Anf. 137 | LINUS SKÖLD (S).....                              | 58 |
| Anf. 138 | MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) .....            | 59 |
| Anf. 139 | AYLIN FAZELIAN (S) replik.....                    | 60 |
| Anf. 140 | MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)<br>replik .....  | 61 |
| Anf. 141 | AYLIN FAZELIAN (S) replik.....                    | 61 |
| Anf. 142 | MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)<br>replik .....  | 61 |
| Anf. 143 | SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) .....                | 61 |
| Anf. 144 | ANNA LASSES (C) .....                             | 62 |
| Anf. 145 | NIKE ÖRBRINK (KD).....                            | 63 |
| Anf. 146 | DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)<br>replik ..... | 64 |
| Anf. 147 | NIKE ÖRBRINK (KD) replik.....                     | 65 |
| Anf. 148 | DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)<br>replik ..... | 65 |
| Anf. 149 | NIKE ÖRBRINK (KD) replik.....                     | 65 |
| Anf. 150 | MATS WIKING (S).....                              | 65 |
| Anf. 151 | JÖRGEN GRUBB (SD).....                            | 66 |
| Anf. 152 | LINUS SKÖLD (S) replik .....                      | 67 |
| Anf. 153 | JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....                     | 67 |
| Anf. 154 | LINUS SKÖLD (S) replik .....                      | 68 |
| Anf. 155 | JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....                     | 68 |
| Anf. 156 | AYLIN FAZELIAN (S) replik.....                    | 68 |
| Anf. 157 | JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....                     | 68 |
| Anf. 158 | AYLIN FAZELIAN (S) replik.....                    | 69 |
| Anf. 159 | JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....                     | 69 |
| Anf. 160 | NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik .....               | 69 |
| Anf. 161 | JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....                     | 69 |
| Anf. 162 | NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik .....               | 70 |
| Anf. 163 | JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....                     | 70 |
| Anf. 164 | EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....                     | 70 |
| Anf. 165 | NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik .....               | 71 |
| Anf. 166 | EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M) replik .....             | 71 |
| Anf. 167 | NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik .....               | 71 |
| Anf. 168 | EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M) replik .....             | 72 |
| Anf. 169 | LINUS SKÖLD (S) replik .....                      | 72 |
| Anf. 170 | EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M) replik .....             | 72 |
| Anf. 171 | LINUS SKÖLD (S) replik .....                      | 72 |
| Anf. 172 | EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M) replik .....             | 72 |
| Anf. 173 | AYLIN FAZELIAN (S).....                           | 73 |
| Anf. 174 | MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)<br>replik .....  | 74 |
| Anf. 175 | AYLIN FAZELIAN (S) replik.....                    | 74 |
| Anf. 176 | MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)<br>replik .....  | 74 |
| Anf. 177 | AYLIN FAZELIAN (S) replik.....                    | 74 |



|                                                        |           |                  |
|--------------------------------------------------------|-----------|------------------|
| Anf. 178 ADRIAN MAGNUSSON (S) .....                    | 75        | Prot. 2022/23:12 |
| Anf. 179 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) .....                   | 76        | 20 oktober       |
| Anf. 180 LINUS SKÖLD (S) replik.....                   | 77        |                  |
| Anf. 181 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik .....            | 77        |                  |
| Anf. 182 LINUS SKÖLD (S) replik.....                   | 77        |                  |
| Anf. 183 CAROLINE HÖGSTRÖM (M) replik .....            | 77        |                  |
| Anf. 184 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....                   | 77        |                  |
| Anf. 185 NIKE ÖRBRINK (KD) replik.....                 | 78        |                  |
| Anf. 186 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik .....           | 79        |                  |
| Anf. 187 NIKE ÖRBRINK (KD) replik.....                 | 79        |                  |
| Anf. 188 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik .....           | 79        |                  |
| Anf. 189 ANNETTE RYDELL (S).....                       | 79        |                  |
| <i>Övriga ämnen .....</i>                              | <i>81</i> |                  |
| Anf. 190 DANIEL RIAZAT (V).....                        | 81        |                  |
| Anf. 191 JESSICA STEGRUD (SD).....                     | 82        |                  |
| Anf. 192 ÅSA WESTLUND (S) replik.....                  | 83        |                  |
| Anf. 193 JESSICA STEGRUD (SD) replik .....             | 83        |                  |
| Anf. 194 ÅSA WESTLUND (S) replik.....                  | 83        |                  |
| Anf. 195 JESSICA STEGRUD (SD) replik .....             | 84        |                  |
| <b>§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....</b> | <b>84</b> |                  |
| <b>§ 11 Kammaren åtskildes kl. 17.30.....</b>          | <b>84</b> |                  |